ADLİYE CERİDESİ

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur.

Sene : 10 Teşrinsani 1931 Sayı : 112

RESMÎ KISIM

KANUNLAR

İktısadî buhran vergisi kanunu

Kanun numarası : 1890
Neşri tarihi 1 - 12 - 1931

Madde 1 — Umumî, hususî ve mülhak bütçeler ve belediye bütçelerile idare edilen daire ve müesseseler ve hakikî veya hükmî şahıslar nezdinde veya onlara merbut olarak maaş, tahsisat, ücret, yevmiye, hakkı huzur, aidat ve ihtisas zammı ve bilûmum ikramiyeler veya herhangi bir nam ile olursa olsun bir bedel veya ayın mukabilinde çalışan şahısların istihkakları ve şirket ve müesseselerin esas mukavelename-

MİLLİ KÜTÜPHANE-ANKARA-1946

leri, nizamnameleri veya heyeti umumiye kararları mucibince meclisi idarelerinde bulunanlara verilen temettü ile ikramiyeler ve hizmet mukabilinde verilecek tazminat ve ihbariye ve ayni mahiyetteki tediyeler bu kanun mucibince vergiye tâbidir.

Madde 2 — Bu verginin istisnaları şunlardır:

A) 8 Haziran 1930 tarih ve 1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüt kanunundan evvelki kanun ve hükümlere göre kendilerine maaş tahsis olunan mütekait, yetim ve dullar:

B) Harp malûllerine Devlet bütçesinden yapılan tediyat;

C) Hidematı vataniye tertibinden maaş alanlar;

D) Bir ay zarfında maaş, ücret' yevmiye namile aldıkları mebaliğ otuz lira ve ondan aşağı olanlar (Ankara şehri için bu had altmış liradır);

E) Ziraî işlerde müstahdem işçiler ve rençberler;

F) bir yere merbut olmıyarak çalışan serbest işçiler;

G) Harcırah ve harcırah yevmiyelerinin tamamile mesken bedellerinin otuz liraya kadar olan kısmı, (Mesken bedelleri bu kanunun neşrinden evvel 1931 senesinde mevcut olan bedellerdir)

H) Kanun ve nizamlara göre veya her hangi bir uzvun sakatlanmasına mukabil veyahut mahkeme kararile verilen tazminatlar.

Madde 3 — Vergi aşağıda yazılı nisbetler üzerinden alınır:

150 liraya kadar % 10

151 liradan 350 liraya kadar olan kısım için % 12

351 liradan 600 liraya kadar olan kısım için % 16

601 liradan yukarı olan kısım için % 24

Madde 4 — Bu vergiye tâbi istihkakların yekûnu yüz elli liraya kadar (150 lira dahil) olan şahısların aldıkları mebaliğden yalnız otuz lirası tenzil edildikten sonra mütebakisi üzerinden yüzde on vergi alınır (Ankara şehri hakkında dahi hüküm böyledir).

Bir tahakkuk bordrosile yapılan tediyelerde vergi nisbeti - istihkaklar muhtelif unvanlarla olsa da - tediye yekûnu üzerinden hesap olunur.

Muhtelif cihetlerden istihkakı olupta yekûnu yüz elli liradan aşağı olan mebaliğin yalnız birisi otuz liralık tenzilât haddinden istifade eder. Muhtelif istihkakların beheri otuz liradan aşağı olupta mec-

muu otuz lirayı tecavüz ederse bu tenzilât, yekûn üzerinden yapılır. İstihkakları mecmuu yüz elli lirayı geçen şahısların aldıkları mebaliğden tenzilât yapılmaz.

Maaş, tahsisat, ücret ve yevmiyelerin vergisi tediye tarzına bakılmaksızın aylık olarak ve ikramiye, tazminat ve temettü gibi istihkakların vergisi de tediyeleri zamanında ayrıca yekûnları üzerinden tahakkuk ettirilir.

Ayniyat ve ecnebi parasile yapılan tediyat yedinci maddedeki tediye gününün piyasa rayicine göre kıymetlendirilir.

Madde 5 — Bu Kanun mucibince hizmet erbabına tarhedilecek vergiler mülhak ve hususî bütçelerle belediye bütçelerinde, masarif meyanında gösterilemez.

Tediye edilmiş şermayesinin en az nısfı Devlete ait olan müesseselerle sermayeye verilecek faiz veya temettü Devletin teminatı altında bulunan bilûmum müesseseler, müntesipleri için bu vergiye mukabil verecekleri mebaliği, umumî masrafları meyanına ithal edemezler.

Madde 6 — İstihkaklarını umumî bütçeden alanlara ait vergi tevkifatı Muhasebei Umumiye Kanununun 43 üncü maddesi mucibince toptan icra edilir. Munzam hizmetleri dolayısile istihkakları olanların bu istihkakları ile maaşı aslilerine tekabül eden vergi farkı bu kanundaki nisbetlere göre mahallerince tahakkuk ettirilip tahsil olunur.

Mülhak ve hususî bütçelerden ve belediye bütçelerinden tediye olunan istihkaklara ait vergi, bu idareler muhasebecileri tarafından tevkif ve bir hafta zarfında mal sandığına teslim olunur.

Tevkifatı muayyen olan zamanlarda yapılmıyan veya vergiyi zamanında mal sandıklarına teslim etmiyen amiri italarla muhasiplerden müştereken vergi yüzde on zam ile tahsil olunur ve haklarında ayrıca kanunî takibat yapılır.

Madde 7 — Altıncı madde haricinde kalan tahakkukat, istihdam edenler tarafından taallûk ettiği aydan sonra gelen ayın on beşinci günü akşamına kadar esamiyi muhtevi bir bordro ile mahallinin varidat takakkuk idaresine bildirilir ve mukabilinde pulsuz bir makbuz verilir.

Bu bordrolarda vergiye tâbi olan veya olmıyan bilûmum istihkaklar gösterilir. Şukadar ki meskenlerde aileler hizmetinde bulunanlar için istihdam edenler tarafından bordro verilmesi mecburî değildir, Bu müstahdemlerden mükellef olanlar şahsen ve pulsuz bir beyanname verirler. Bu suretle bildirilen tahakkukat yekûnunun ayın yirmi beşinci günü akşamına kadar tediyesi mecburidir.

999

İkramiye, tazminat ve temettü gibi istihkakların vergisi tediye zamanında tevkif ve on gün içinde ödenir.

Bordroyu vaktinde vermiş olupta tediyatı vaktinde ifa etmeyenlerin tediyeye mecbur oldukları miktarlar yüzde on zam ile tahsil olunur.

Madde 8 — Aylık bordroları vaktinde vermeyenlerin istihdam ettikleri şahıslara ve beyanname vermeyenlere ait istihkaklar ve bunlara isabet eden vergi mıkdarları re'sen takdir ve tarh ve bir misil zam ile ve tekerrür halinde iki misil zam ile tahsil olunur.

Madde 9 — Aylık bordrolarda veya beyannamelerde istihkaklar noksan gösterilir veya ketmedilirse vergi re'sen takdir ve tarh ve üç misil zam ile tahsil olunur. Tekerrür halinde başkaca yirmi beş liradan aşağı olmamak üzere istihdam edene ağır para cezası kükmolunur.

Madde 10 — 7,8 ve 9 ncu maddelerde yazılı bordro vermekle mükellef eşhasa ait zamlar istihdam edenlere ait olup bunların istihdam edilenlere rücu hakkı yoktur.

Madde 11 — Bu kanun mucibince icra olunacak resen takdir ve tarhlarda ve buna karşı kanunî yollara müracaatta ve verginin ve zamların tahsilinde ve sair meskût bırakılan hususlarda kazanç vergisi kanununun hükümleri dairesinde muamele olunur.

Madde 12 — Bu kanun 1 kânunuevvel 1931 tarihinden mutebdrdir.

Muvakkat Madde — Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihten evvel tahakkuk ettiği halde tesviyesi bu tarihten sonra yapılan maaş, ücret ve yevmiyeler vergiye tâbi değildir.

İkramiye, tazminat, temettü ve saire gibi mukannen olmayan istihkaklardan meriyet tarihinden sonra tediye edilenler - bu tarihden evvel tahakkuk etmiş olsalar dahi - vergiye tâbidirler.

Madde 13 — Bu kanunun hükümlerini icraye İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

30/11/1931

1000

HEYETİ VEKİLE KARARLARI

Memleket iktısadiyatını koruma kararnamesinin meriyete vaz'ı hakkında

Kararname No. 11940

1872 numaralı kanunun ikinci maddesinin verdiği salâhiyete müsteniden memleket iktisadiyatını korumak üzere ittihaz olunacak tedabiri muhtevi olup İktisat Vekâletinin 11/11/1931 tarih ve 6511/132 numaralı tezkeresile tevdi olunan merbut altı maddelik kararın meriyete vaz'ı; İcra Vekilleri Heyetinin 12/11/1931 tarihli içtimaında tasvip ve kabul olunmuştur. 12/11/1931

1872 numaralı kanunun 2 inci maddesinin verdiği salâhiyete binaen hükûmetçe memleket iktisadiyatını korumak üzere ittihaz olunan kararname

Madde 1 — 1931 senesi ikinci teşrinin on altısından itibaren Türkiyeye ithal edilecek eşyadan iptidaî madde olarak Türkiyede müesses fabrikalar tarafından kullanılmıya mahsus olmayanlarının her ay içinde ithal edilecek azamî miktarları İcra Vekilleri Heyeti kararile muvakkaten tahdit olunur.

Bu suretle vücuda gelecek olan aylık kontenjan listelerinden ikinci teşrinin on beş günü ile birinci kânuna ait olanı derhal ve diğerleri en aşağı iki aylık olmak üzere ilân ve tatbik olunacaklardır. Gelecek kontenjanlar tatbik tarihinden en az yirmi gün evvel Resmî Gazete ile ilân olunur.

Listedeki kontenjanlara mahsuben gümrüklere vürut edecek eşya vürutları tarihleri sırasile ve her ay için mukarrer hisseyi geçmemek üzere memlekete ithal olunur.

Herhangi bir ay zarfında vürut eden eşya o ayın hissesini geçtiği takdirde fazlası vürut tarihleri sırasile müteakip ay başında ve o ayın kontenjanlarına mahsuben ithal olunur.

Madde 2 — Kontenjanların tesbitinde ve her ay ithal olunacak

1931

miktarların tayininde memleket sanayiinin inkişafı ve mevziî san'atların icapları göz önünde tutulur ve pahalılığı tevlit edebilecek hususların ve filî inhisar teşebbüslerinin ref'i tedbirleri alınır.

Madde 3 — Devlet bütçesile hususî ve mülhak bütçelerden ve amme müesseseleri (Darülfünun gibi) ile menafii umumiyeye hadim müesseseler (Hilâliahmer. Himayeietfal gibi) bütçelerinden ve bir imtiyaz işleten müessese ve şirketler tarafından bedeli verilmek üzere ecnebi memleketlerinden satın alınacak eşyaya mukabil bu eşya bayilerinin memleket mahsulât ve mamulâtından muadil kıymette eşya satın almalarının temin olunması işbu mubayaatın icrası için riayeti mecburî şarttır.

Ancak beyan olunan şekilde takas imkânı olmıyan veya amme hizmetinin ifasını imkânsız kılan vaziyetlerde bu mecburiyetin kısmen veya tamamen ref'i İcra Vekilleri Heyeti kararına bağlıdır.

Madde 4 — Ticaret plânçomuzun açık olduğu memleketlerle yapılacak veya yapılmış olupta müddeti bittiği için yeniden aktedilecek muahedelere açığımızı kapatmak üzere bir kompanasyon listesi ilâve olunur.

Madde 5 — Birinci maddeye tevfikan tâyin olunacak kontenjanlardan fazla eşya ithali memnudur.

Üçüncü madde hükmü hilâfına kontenjan dahilinde dahi olsa vaki olacak mubayaat için düviz verilmesine müsaade olunmaz.

Madde 6 — İşbu Kararnamenin icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

İzahat

1 — Listedeki birinci sütunda bulunan numaralar tarife numaralarıdır.

2 — İkinci sütunda bulunan rakkamlar, 15 ilâ 30 teşrinisani 1931 zarfında ithaline müsaade olunan miktarları irae eder.

3 — Üçüncü sütunda bulunan miktarlar kânunuevvel 1931 ayı zarfında ithaline müsaade olunan miktarlardır.

4 — Listede mevcut olmıyan tarife numaralarına tekabül eden maddeler teşrinisaninin son nısfında ve kânunuevvelde ithal edilemez.

5 — Hizalarında sıfır bulunan maddeler teşrinisaninin son nısfı ile kânunuevvel aylarında ithal olunamaz.

[Mündericatın kesretinden merbut cetvel dercedilemedi.]

NİZAMNAMELER

Hayvanatın Sağlık Zabıtası

NİZAMNAMESİ

(Mabaat)

Madde 245 — Münten olan mahallerde gıdaî maddeler ve bunların kırıntıları, yataklık ot ve saman ve saire ve gübreler ile kadavraları nakleden vasıtalar umumî mephasta zikredildiği suretle dezenfekte edilir.

Madde 246 — Hayvan derileri kireçlenerek kurutulduktan sonra istifadeye arzolunur.

Sekizinci kısım

Keçilerde sarî zatürree

"Keçilerin ciğer ağrısı,,

A — Hudutlarda

Madde 247 — Keçilerde ciğer ağrısına musap olanlarla hastalığın gayrı tam ve gayrı vazıh ârazını gösteren hastalıktan şüpheliler kanunun 44 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre tazminatsız olarak itlâf olunup sirayetten şüpheli olanlar işbu nizamnamenin (252) inci maddesine göre muameleye tâbi tutulur.

B — Memleket dahilinde

Madde 248 — Ciğer ağrısı hastalığına musap veyahut hastalıktan şüpheli olan keçilerin, baytarın muayenesine kadar sahipleri veyahut bakıcıları tarafından tecridi ve hastalığın veyahut şüphenin derhal ihbarı mecburidir.

Madde 249 — Baytar tarafından muayene ile hastalık tahakkuk

eyledikte kanundaki umumî tedbirlerle birlikte, (Filyasyon) hastalığın menbaı hakkında icabeden tetkikatı yapmakla beraber mevcut keçilerin birer birer termometre tatbikile muayene edilmeleri mecburidir.

Madde 250 — Hastalığın tahakkuku halinde keyfiyet o mahalle ve civarına ilân olunur.

Madde 251 — Musap olanlar kanuna tevfikan itlâf edilir. Bunlardan kahule duçar olanların etleri musadere ve imha olunur. Kahule duçar olmıyanların yalnız sadrî ahşası musadere olunarak etleri istihlâke arzolunur.

Madde 252 — Serirî teşhiste mühim bir tagayyürat olmadığı anlaşılan hayvanlar mezbahaya gönderilir ve zepholunur ve orada ikinci bir muayenede fennen mahzuru görülmezse etleri istihlâke terkolunur.

Madde 253 — Gayrı tam serirî âraz gösterenler sirayetten şüpheli olanlardan tefrik ve tecrit olunurlar.

Madde 254 — Hastalıktan şüpheli olarak tefrik olunanlardan yalnız hararet derecesi yüksek olanlar 24 saat ayrı bir mahalde muhafaza olunur. Bu müddet zarfında derecesi sukut ve ahvali umumiyesi düzelen keçiler dezenfeksiyon yapılmak şartile siyaretten şüpheliler meyanına ithal edilebilirler. Hastalıktan şüpheli olanlardan hastalıkları ilerlemekte olanlar (252) inci maddeye göre muameleye tâbi tutulurlar.

Madde 255 — Sirayetten şüpheliler karantina mıntakası dahilindeki sirayete maruz hayvanlarla hiçbir suretle temas ettirilmemek şartile hususî bir mer'aya nakil ve burada nezaret altına alınırlar.

Madde 256 — Yevmî derece muayenesinde hümma gösterenlerle hastalıktan şüpheli olanlar hakkında yukardaki maddelere göre muamele yapılır.

Madde 257 — Karantina altında bulunan bir mahalle keçilerin girmesi ve o mahalden keçilerin ve mevaddının çıkarılması memnudur.

Madde 258 — Kordon altında bulunan hastalıktan ve sirayetten şüpheli veya salim keçiler sahibinin talebi üzerine en yakın mezbahaya sevkedilmek üzere kordon haricine çıkarılabilir. Fakat bu sevkiyatın behemehal kapalı nakliye vasıtaları dahilinde ve zabıtanın veya gardiyan nezareti altında yapılması ve nakliyatı müteakip nakil vasıtalarının dezenfekte edilmesi mecburidir.

Madde 259 — Kordon mıntakası dahilindeki bir muayene neticesinde salim addedilen keçilerde vaki olacak sıhhî tahavvülden derhal baytar memuru haberdar edilmelidir.

Madde 260 — Karantina altındaki hastalıktan ve sirayetten şüp-

keçilerle temas ancak baytar ve zabıta memurundan başka yalnız hayvanların sahipleri veya bakıcıları tarafından vaki olabilir.

Madde 261 — Karantina vazedilen mahallin geçit mevkiine üzerinde hastalığın ismi yazılmış olan levhalar ve sarı bayraklar rekz veya talik olunur.

Madde 262 — Hastalık esnayı sevkte sürülerde görülürse bu sürüler oldukları mahalde tevkif ve karantina altına alınırlar.

Madde 263 — Telef olan, itlâf veya zepholunan hayvanların derileri salimlerle temas etmemek suretile dezenfekte edilerek ayrı bir mahalde depo edilir.

Madde 264 — Mevzu kordonlar son telef veya şifadan 15 gün sonra dezenfeksiyona tâbi tutularak refolunur.

C — Dezenfeksiyon

Madde 265 — Keçilerin ciğer ağrısı hastalığına musap veya bu hastalıktan şüpheli olan keçilerin, tecrit edildikleri veya hastalığın veyahut hastalık şüphesinin zuhur eylediği ahır, ağıl, mandıra gibi hasta veya şüphelilere mesken teşkil eyleyen mahallerin zemini, duvarları, tavanı, yemlikleri ve bu hayvanlara memur edilen bakıcıları umumî tathir ve dezenfeksiyon usullerine tevfikan tathir edilir; dezenfeksiyonu yapılamıyan eşya yakılır.

Madde 266 — Bu hastalıktan ölenlerin veya öldürülenlerin cesetleri umumî tathir ve dezenfeksiyon dahilinde imha ve derileri 24 saat koyu lebenikils mahlûlü derununda veya süblüme mahlûlü dahilinde bırakılmak suretile tathir ve dezenfekte edilir.

Madde 267 — Hasta veya hastalıktan şüphelilere verilen yem artıkları imha edilir. Artık olmayıpta bulaşıklığından şüphe edilen diğer mevaddı gıdaiye, hastalıktan müteessir olmayan hayvanlara tahsis olunur.

Dokuzuncu kısım

koyun ve keçi ve develerde cederi

"Çiçek„

A — Hudutlarda

Madde 268 — Karadan hududa gelmiş olan hayvanlarda çiçek ârazı görüldükte, musaplarla şüpheli âraz gösterenler kanunun 44 ün-

1005

cü maddesine göre bilâ tazminat itlâf ve heyeti umumiyesile defnolunur. Mütebaki sirayete maruz hayvanlar masarifi sahibine ait olmak üzere karantina altına alınırlar. Sahibinin talebi üzerine mazbut ve kapalı vasıtalarla mezbahaya sevk ve baytarın nezaretinde zepholunabilirler. Denizden gelenlerden hastalık görüldükte kezalik hastalar itlâf ve defn ve diğerleri mezbahaya sevkolunurlar.

B — Memleket dahilinde

Madde 269 — Çiçek hastalığı zuhuru haber alınır alınmaz baytarın ilk işi sürüyü muayene etmektir. Sağlık kanunundaki umumî tedbirlere müracaat ve rapor tanzimi ile valiyi haberdar etmekle beraber hastalar ve hastalıktan şüpheli olanlar tefrik olunup hastalığın sirayetinden muhafazası mümkün olmıyan bütün koyunlar aşılanır.

Madde 270 — Çiçek zuhur eden bir mıntakadaki çiçeğe müstait hayvanların birer birer muayenesi mecburidir.

Madde 271 — Çiçek zuhuru mücavir köylere ve nahiyelere ve kasabalara zabıta tarafından ve civar vilâyetlerle İktisat Vekâletine vali tarafından bildirilir.

Madde 272 — Çiçekli mahaller karantina altına alınır ve sarı bayraklarla (Çiçek vardır) levhaları asılır ve buraya hariçten memur baytarla zabıta memuru ve hayvanlara bakanlardan başka hiç bir kimse giremez.

Madde 273 — Kordon dahiline alınan hayvanlara mümkün olduğu kadar mahdut mahaller ve mer'alar tahsis edilmelidir.

Madde 274 — Kordon altında bulunan hayvanlar arasında şifa vaki oldukta 15 gün beklettirildikten ve dezenfekte edildikten sonra salimler için tahsis olunan mahal ve mer'aya sevkedilirler.

Madde 275 — Çiçekli hayvanlara tahsis edilen mahaller karantina mıntakası dahilinde bulunan diğer hastalığa müstait salim hayvanların girip çıkmaları memnudur.

Madde 276 — Çiçekli hayvanlarla veyahut hastalıktan şüphelilerle temasa gelenler usulü dairesinde tathir ve dezenfeksiyona tâbi tutulmadıkça serbest bırakılamazlar.

Madde 277 — Çiçekli bir sürü ile giden muhafız köpeklerin hastalığın itfasına kadar sürüsü ve mahalli değiştirilemez.

Madde 278 — Hastalığa musap veyahut haslalıktan şüpheli olarak telef olan hayvanların kadavrası ile derileri defn veya ihrak veyahut teşdithaneye gönderilmek suretile imha olunur.

Madde 279—Karantina altındaki bir mıntakada mevcut salim hayvanların yünleri ve derileri de karantina refolunmaksızın karantina mıntakası haricine çıkarılamaz.

Madde 280 — Kordon dahiline hariçten hayvan ithal edilemediği gibi harice dahi ne sürü hayvanları, ne köpekler ve ne de ot ve saman gibi mekûlât çıkarılamaz. Bu gibi mekûlâtı hayvaniye kordon dahilindeki hayvanlara tahsisen sarfedilir.

Madde 281 — Musaplara veya hastalıktan şüphelilere istimal olunan mutaf alât ve edevatı dezenfeksiyona tâbi tutulmadıkça karantina mahallinin haricine çıkarılamaz.

Madde 282 — Hastalık hüküm süren bir mahaldeki gübreler hastalığın tamamen itfasına kadar ihraç edilemez.

Madde 283 — Kordon altında bulunan münten sürüdeki şifayap olanlarla sirayete maruz olan hayvanlara en yakın bir mezbahaya sevkedilmek için sahibinin müracaatı üzerine mazbut ve kapalı vesait derununda ve gardiyanın muhafazası altında sevklerine müsaade edilir.

Madde 284 — Hastalık bir mahalden diğer mahalle nakledilen sürülerde zuhur ederse sürü olduğu mahalde tevkif ve kordon altına alınır.

Madde 285 — Yukarıdaki maddeye tevfikan karantina altına alınan hayvanlar, sahibinin talebi üzerine masrafı kendine ait olmak üzere mazbut ve kapalı vasıtalarla en yakın mezbahaya sevk ve orada zepholunurlar. Gönderilen mezbaha başka bir mıntakada ise o mıntaka baytarına da malûmat verilir.

Madde 286 — Çiçek şüphesi altındn bulunan bir mıntakaya mevzu müşahede ve kordon bu mıntakadaki hayvanların birer birer muayenesi ve 15 gün nihayetinde hastalığın zuhur etmemiş olmasile refedilir.

Madde 287 — Kordon altında olsun veya civarında bulunsun sirayete maruz ve siyaretten muhafazası kabil olmıyan koyunların kâffesi memur baytar tarafından veya onun nezareti altında aşıcılar tarafından aşılanır.

Madde 288 — Hayvan sahipleri salim hayvanlarını 10 gün zarfında zephettirmeği taahhüt ederlerse aşı yapılmaz.

Madde 289 — Aşılanan hayvanlar 9 ilâ 12 gün memur baytar tarafından muayeneye tâbi tutulurlar. Aşıları tutmıyanların ikinci bir defa aşılanmaları mecburidir.

1007

Hastalar hakkında alınan tedbirler aşılanan hayvanlar hakkında dahi caridir.

Madde 290 — Çiçeğe musap olan veya aşılanan koyunlar kâmilen şifayap olmadıkça zebihlerine müsaade edilemez.

Madde 291 — Çiçek için mevzu kordon ve tedbirler son teleften ve itlâftan itibaren 60 gün nihayetinde dezenfeksiyon yapılarak ref ve civara ilân olunur.

C— Dezenfeksiyon

Madde 292 — Çiçeğe musap veya çiçekten aüpheli hayvanlarla her ne suretle olursa olsun temas eden eşhasın elbiseleri, ayakkapları, elleri ve yüzleri veyahut hasta veya hastalıktan şüpheli hayvanların bulundukları ahır veya ağıllar veya sair mahaller veya bu kabil hayvanların dahilinde nakledildikleri nakliye vasıtaları ve hasta veya şüphelilerle temas etmiş olan her türlü eşya tathir ve dezenfeksiyona tâbidir.

Madde 293 — Dezenfeksiyonun nihayetine kadar mülevves gübre bulunduğu mahalde muhafaza edilecektir. Buna imkân olmadığı takdirde kesif lebenikils ile muamele edildikten sonra bu vasıta ile hastalığın sirayeti imkânı olmıyan ve memur baytar tarafından tayin ve tahsis olunan mevkie nakli suretile dezenfeksiyonu icra edilir.

Madde 294 — Hastalık mıntakasındaki hayvan yemleri havalandırılır, ve yalnız bu mıntakada sarfolunur.

Madde 295 — Musap olanların derileri, ayakları, boynuzları ticarete çıkarılmadan evvel uzun müddet dezenfeksiyona tâbi tutulur. Şifadan sonra kırpılmış olan yünler dahi dezenfeksiyona tâbidir. Hayvanlar kırpılmış olsun olmasın, sabunlu su ile yıkanacaktır. Bu hastalığa karşı müstamel banyo suları dahi dezenfeksiyona tâbi tutulmak veya ayrıca sidik çukuruna atılmak mecburidir.

Onuncu kısım

Ruam

"Mankafa,,

A — Hudutlarda

Madde 296 — Hastalığın üç ârazı vazıhasını gösterenlerle mallein tatbiki neticesi olarak hastalığı tahakkuk edenler Sağlık Kanununa tevfikan tazminatsız itlâf ve lâşeleri derilerile birlikte imha olunur.

1008

Mallein tatbikı menfi zuhur ettiği takdirde iş Nizamnam 311 inci maddesi hükümlerine tâbi tutulur.

B — Memleket dahilinde

Madde 297 — Bir mahalde hastalığın zuhuru haber alındıkta o mahalle baytar gönderilir, mevcut hayvanlar Sağlık Kanununda yazılı umumî tedbirlere tâbi tutulmakla beraber ayrı ayrı muayene ettirilir. (Filyasyon) hastalığın menbaı hakkında tetkikatta bulunulur.

Baytar musapların kanun dairesinde sağlık komisyonu kararile fiatlarının takdirlerine ve itlâflarına ve saireye dair icabeden fennî ve kanunî tedbirleri natık raporunu mahallin en büyuk mülkiye memuruna verir.

Madde 298 — Baytar, hastalığın ehemmiyeti ve insanlar arasında yapmış olduğu tahribat ve telefat hakında, hayvan sahipleri ve bakıcılarının nazarı dikkatlerini celp ve lâzimülinfaz tedbirlerin icrasını tavsiye etmekle mükelleftir.

Madde 299 — Musap veya şüpheli hayvanlara memur edilen bakıcılar salim olan diğer hayvanlarla temasları ve elleri veya vücutlarının hariçle temasa gelen çıplak mahalleri yaralı veya sıyrıltılı olan veya yalın ayak insanların bu kabil hayvanların bulundukları mahalle girmeleri veyahut musap veya şüphelilerin bakılmasına memur edilmeleri ve bakıcıların ahırlarda uyumaları memnudur.

Madde 300 — Musaplarla şüpheliler âraz gösterenler tefrik ve tecrit edilerek vak'a en büyük mülkiye memuru tarafından ilân olunur. Şüpheli hayvanlarla ayni ahırda veya mahalde bulunan sirayete maruz hayvanlar olbaptaki talimatnamede yazılı muamelelere tâbi tutulur.

Madde 301 — Hastalık en seri bir vasıta ile mafevk baytarlığa ve mahallin askerî kıtaatı kumandanlığına bildirilir.

Madde 302 — Musapların zephi ve etlerinin istihlâki memnudur.

Madde 303 — Hastalıktan telef olanlar veya kıymet takdirile itlâf edilmesi icabedenler mazbut ve kapalı vasıtalarla burun akıntısından etrafın bulaşmasına mani olmak için başlarına torba vaz'ı ile metfen ittihaz olunan mahalle nakil ve orada baytarın nezareti altında zabıta memuru tarafından itlâf edilip derilerile birlikte çukura konur ve üzerine kireç dökülerek toprak ile örtülür veyahut yakılır veya varsa teşdithaneye irsal ile mazarratsız bir hale getirilir. Kanunî ve fennî muameleler bu hususlaki talimatnameye göre yapılır.

1009

Madde 304 — Hastalığa musap olan ve ruamın vazıh âarazını yani burun akıntısını, burun karhalarını, çene altı çukurluğundaki uktelerden birinin teverrümünü veyahut cildin ötesinde berisinde ağrısız kamuleleri veya karhaları gösteren hayvanlar aşağıdaki muameleye tâbi tutulurlar.

A - Sağlık Komisyonu mazbatasına göre bu hayvanlar Polis veya Jandarma tarafından baytarın nezareti altında derhal itlâf ve mahallin en büyük mülkiye memurunun göstereceği mahalle gömülür veyahut teşdithaneye gönderilir. Bu muamelenin icrasına kadar kadavralar Polis veya Jandarma tarafından muhafaza altında bulundurulur.

B - Musapların bulunduğu ahırın veya tecrit edildikleri mahallin kapısına itlâf, tathir ve dezenfeksiyon muamelesinin sonuna kadar (ruam) levhası talik olunur ve kilit talik olunur ve kilit altına alınır.

C - Musapların bulunduğu veya tecrit edildikleri ahır veya mahalle hariçten hayvan ithali ve buradaki hayvanların veyahut onların eşya ve teçhizatının dezenfekte edilmeden ihracı memnudur.

Ç - Musapların itlâf edileceği mahalle sevki esnasında bu hastalığa müstait hiç bir hayvanla temasa gelmemeleri ve burun akıntısı varsa başlarına torba takılması lâzımdır.

Madde 305 — Musap hayvanların bulundukları ahırdaki diğer hayvanların hepsi serirî muayeneye tâbi tutulurlar ve bu musap olanların yan taraflarından bağlı olanlarla karşı karşıya bağlı olanların tecritleri ve teamülü aynî(Oftalmoreaksiyon) suretile mallein tatbikına tâbi tutulmaları mecburidir.

Madde 306 — Eğer musap hayvan bulunduğu ahırdaki diğer hayhayvanların hepsile temas etmiş veyahut bu musabın bağlandığı yer değiştirilmiş ise yukariki maddede zikredilen teamülü ayni suretile mallein tatbiki bütün hayvanlara birden yapılır ve bu hayvanlar tecrit muamelesine tâbi tutulurlar.

Madde 307 — Musap hayvanlarla bir ahırda bulunan hayvanların serirî muayenede (304) üncü maddede zikredilen hastalığın vazıh âarazının üç evvelkilerini gösterenler bulunursa bunlar dahi itlâf olunur. Noksan veya vazıh olmayan âraz gösterenlerle hiç bir âraz göstermeyenler yukarıdaki maddelerde gösterilen mallein tatbikinin göstereceği şekle nazaran muameleye tâbi tutulurlar yani eğer mallein teamülü müsbet zuhur ederse bu hayvanlar hastalıktan şüpheli addolunacak ve aşağıdaki (309) uncu maddenin A fıkrasında gösterilen hükümlere tâbi tutulacaktır.

Madde 308 — Gerek serirî muayenede ve gerek teamülü aynî sure-

tinde yapılan mallein tatbikinde hiç bir âraz veya teamül göstermeyenler salim addolunurlar bununla beraber 15 gün sonra tekrar bir teamülü aynî suretinde mallein tatbikine tâbi tutulmak üzere zabıta nezareti altına vazedilir. Böyle hayvanların üç günde bir memur baytar tarafından serirî muayeneleri yapılmak şartile nezareti altında çalıştırılmalarına müsaade olunur.

Madde 309 — Hastalıktan şüpheli olanlar yani şüpheli burun akıntısı, burun karhaları, şüpheli cilt karhaları uktelerde teverrüm, mihbelde iltihap ve akıntı, husyelerde iltihap ve teverrüm âsarı gösteren veyahut zahirî hiç bir hastalık göstermeyipte sıhhî ve gıdaî şeraitine riayet ve itina edildiği halde zayıflayan ve ara sıra derecei harareti yükselen ve yapılan tedaviye karşı gelen, öksüren ve sebepsiz olarak etraftan birinin şişmesi gibi şüpheli ârazın birini veya bir kaçını gösteren hayvanlar aşağıdaki muameleye tâbi tutulurlar:

A - Böyle hayvanlar hemen tecrit edilirler ve teamülü aynî ve lüzum görüldüğü takdirde teamülü cüfnî (entrapalpebroraeaksiyon) suretinde dahi mallein tatbikine maruz bulundurulur. Maamafih cüfnî usulde mallein tatbik edilecek olursa evvelemirde o hayvanın kanının muayenesine müracaat edilmek icabeder,

B - Mallein neticesi müsbet zuhur ettiği takdirde hastalığın ruam olduğuna hükmolunarak o hayvan itlâf olunur.

C - Mallein teamülleri menfi zuhur ederse 15 gün fasıla ile bir defa daha aynî ve lüzumunda cüfnî mallein tatbikine tâbi tutulmak suretile şüphenin izalesine veyahut hastalığın tahakkukuna çalışılır.

Şüphe bertaraf oldukta hayvan hakkındaki takayyüdat refolunur. Hastalığın tahakkuku halinde musaplar öldürülür.

Ç - Hastalıktan şüphli olan bir hayvanın temas ettiği bütün hayvanlar serirî muayeneye ve teamülü aynî suretile mallein tatbikine tâbi tutulur.

D - Yukarıdaki (Ç) fıkrasında görüldüğü üzere serirî muayene ve ayni surette mallein tatbikine maruz bulundurulan hayvanlar arasında musap görülürse itlâf olunur.

Hastalığın vazıh olmayan ve noksan olarak ârazını gösteren şüpheliler bulunursa (C) fıkrasına göre muameleye tâbi tutulurlar.

Hastalığın hiç bir ârazını göstermediği halde teamülü aynî müsbet zuhur ederse (310) uncu madde hükümlerine göre muameleye tâbi tutulur.

E - Şüpheli olarak tecrit edilen hayvanlar bulundukları ahırdan

çıkarılmayacağı gibi buralardan kova, yem ve saman ve tecrit edilen hayvanların eşyası dahi çıkarılamaz.

F - Şüpheli olarak tecrit edilen hayvanların tecrithaneden çıkarılıp kendilerinin girmeleri memnu olan başka bir mahalle götürüldükleri takdirde Sağlık Kanununun (21) inci maddesine göre o hayvan müsadere olunur ve girdiği mahalde bu hastalığa müstait hayvanlar varsa haklarında fennî tedbirler alınır, ve neticeye göre sahibi mahkemeye verilir.

Madde 310 — Hastalığın hiç bir ârazını göstermeyen ve fakat musaplarla veyahut şüphelilerle temasta veya ayni ahırda bulundukları için sirayetten şüpheli olarak ayrılan hayvanlar aşağıdaki muameleye tâbi tutulurlar.

A - Bu gibi sirayetten güpheli hayvanlara aynî surette mallein tatbik olunur. Lüzum görüldüğü takdirde cüfnî surette dahi tatbik olunur.

B - Aynî teamül tatbikinden evvel hayvanların hararet dereceleri alınarak bir mahalle kaydedilir.

C - Hastalığın hiç bir ârazını göstermeyipte mallein tatbiki müsbet zuhzr eden hayvanlar birer gün fasıla ile bir hafta zarfında üç kere aynî mallein tatbikine tâbi tutulurlar ve bu bir hafta zarfında sabah akşam hararet dereceleri kaydolunur.

Eğer dereceler zaman zaman yükselir veyahut yükselen derece sabit kalırsa ve her üç teamül de müsbet zuhur ederse görülen tahavvüller az şiddette dahi olsalar böyle hayvanlar musap addedilerek itlâf olunur.

Ç - Hayvanda şüpheli âraz olmadığı ve hararet derecesinde dahi tereffü görülmediği halde aynî ve cüfnî mallein tatbiklerinde görülecek az şiddette müsbet teamül o hayvanın eski ve sirayet tehlikesi olmayan ruama müptelâ olduğunu gösterir. Bu kabil hayvanlara birer ay fasıla ile üç defa aynî ve cüfuî mallein tatbik olunur. Teamülün şiddet ve devamında tenakus gösterenler zararsız ruamlı sıfatile serbest bırakılır.

Teamülün şiddet ve devamı ilk aynî ve cüfnî mallein tatbikinde alınan evsafı muhafaza ediyorsa ve o hayvan daimî bir baytar nezareti altında çalıştırmak için vaziyet te müsait değilse böyle olan hayvanlar itlâf olunur.

Teamülün şiddet ve devamı ayni dereceyi muhafaza etmekle beraber hayvanın baytarın ve mürakabesi altına alınması mümkün ise istihdamına müsaade olunur. Fakat imkân münselip olduğu vakit bir dafa daha aynî ve cüfnî mallein tatbik edilmek ve badehu alınacak neticeye göre muamel ye tâbi tutulmak icabeder.

D - Hiç bir şüpheli âraz ve hararet derecesinde yükseklik göstermeyipte aynî ve cüfnî taamüller müsbet ve şiddetli olursa bu hayvanlar yukarıdaki (Ç) fıkrası hükümlerine tâbi tululur.

Birer ay fasıla ile her ayda yapılacak üç defa aynî ve cüfnî taamüllerde hiç bir âraz göstermemekte devam eder ve taamüllerin şiddetinde tenakus görülürse o hayvanın zararsız ruama müptelâ olduğu anlaşılarak hayvan, müşahede altında hizmete sevkolunur.

E - Hiç bir araz olmamakla beraber aynî taamülü menfi çıkan hayvanlara cüfnî surette mallein tatbik edilmez. Menfi teamül veren hayvanlara salim muamelesi yapılır. Bu gibi hayvanların ruamlı veya şüphelilerle temasta bulunmuş olmalarından veyahut böyle bir ihtimalden dolayı hastalığı henüz almış veya devri tefrihte bulundukları melhuz bulunmuş olduğundan 15 gün sonra ikinci bir mallein tatbikine tâbi tutularak kontrol edilir.

Madde 311 — Mallein teamüllerinin tatbik usulleri ile neticeleri hakkında ayrıca bir talimatname yapılacaktır.

Madde 312 — Türkiyeye ithal edilecek hayvanlara hudutlarda iskele veya istasyonlarda, muayene mevkilerinde yalnız cüfnî teamül usulünde mallein tatbik olunur. Mallein tatbiki neticesinde teamül müsbet zuhur ederse böyle hayvanlar sağlık kanununun 44 üncü maddesinin fıkrai mahsusasına göre tazminatsız itlâf olunur. Aksi takdirde yani menfi teamül veren hayvanlar gidecekleri mahalde bir ay sonra bir defa daha aynî ve lüzumunda cüfnî teamüle tâbi tutulur. Bu keyfiyet hudut muayene baytarı tarafından hayvanın gideceği mahallin baytar müdürlüğüne bildirilir ve sıhhat şahadetnamesine de olveçhile meşruhat verilir.

Ecnebî memleketlerde memur baytarlarımız tarafından malleine tâbi tutuldukları raporla teeyyüt eden hayvanlar memlekete girerken tekrar mallein tatbik edilmez.

Madde 313 — Memleket dahilinde aynî teamül neticesinin kontrolu imkânı olmayan mahallerde ve hallerde yalnız cüfnî teamül yapılır.

Madde 314 — Belediye baytarı bulunan yerlerde bunlar ve bulunmayan yerlerde hükûmet baytarları veyahut İktısat Vekâletince tayin edilecek mücadele heyetleri tarafından bütün hayvanatı feresiye ruam hastalığı hakkında serirî muayeneye tâbi tutulur.

Jandarmanın mirî ve zatî hayvanları da işbu muayeneye tâbidir.

Madde 315 — Muayeneler mayıs ve teşrinievvel ayları zarfında icra ve günleri belediye ve hükûmeti mahalliyelerce tesbit edilir.

Madde 316 — Muayenesi icra edilen ve salim bulunduğu anlaşılan

feresiyeler için hayvan sahibine nümunesi merbut bir sağlık şahadetnamesi ita olunur. (Nümnne 6)

Madde 317 — İşbu muayeneleri icra eden baytarlar muayene neticesine dair raporlarını tanzim ve mafevkleri vasıtasile İktısat Vekâletine takdim ederler.

Madde 318 — Bilcümle alım satımda sağlık şahadetnamesi aranılır ve mevcut şahadetnamedeki isim, mahallin baytarına veya belediye memuruna ve köylerde muhtarlara tasdik ve resmî mühürle temhir ettirilir. Sağltk şahadetnamesi olmayan hayvanların baytar memuruna muayene ettirilerek şahadetnamesi tanzim ettirildikten sonra alım ve satımı icra ettirilir.

C — Dezenfeksiyon

Madde 319 — Hastalığın zuhurunu teshil ve uzun müddet bir hastalık ocağı teşkil etmesi melhuz umumî hayvan meskenleri ile ruam ârazından birini veya cümlesini gösteren veyahut mallein tatbiki neticesi olarak müsbet teamül gösteren hayvanlara melce teşkil eden bilcümle umumî ve hususî hayvan meskenleri tathir ve dezenfeksiyona tâbidir.

Madde 320 — Bulaşık hayvan meskenlerinin dezenfeksiyonu yukarıda umumî dezenfeksiyon kısmındaki maddeler hükmü dairesinde icra edilir.

Madde 321 — Hayvan meskenleri derununda bulunan mutaf eşyası ve örtü ve takımlar ve saire gibi eşya dezenfeksiyonu (92) inci madde hükümlerine tâbi tutulur.

Madde 322 — Meşinden mamûl dizginler ve yularlar, hamutlar ve buna mümasil bilcümle vesaiti raptiye ve sevkiye tathir ve dezenfekte edilir. Sahtiyan veya deriden mamûl vesaitin tathiri evvelâ sodalı ılık su ile ve fırça ile yıkanmak ve dezenfeksiyonları da yüzde dört krezil veya lizol mahlûlü derununa batırılarak lâakal iki saat kadar terketmek suretile yapılır. Kurutulduktan sonra da istimallerine müsaade olunur. Eğer takımı ve koşum takımı ve teferrüatı ayni suretle tathir ve dezenfeksiyona tâbidir.

Madde 323 — Hayvan teçhizatının madenî aksamı alevden geçirilir.

Madde 324 — Mankafalı ve sıracalı ve mankafa ve sıracadan şüpheli hayvanlar ile veyahut bunların kadavra veya ankazı ile temasta bulunan kimselerin elleri vücutlarının bu hayvanlar veya kimselerle temas eden aksamı sabunlu su veya süblime mahlûlü veya hamızı

104

fenik, krezil mahlûllerinden birile tathir ve dezenfekte edilir. Bu gibi hayvanlarla temas eden kimselerin elbiseleri dahi sodalı su ile kaynatılmak suretile tathir ve dezenfeksiyona tâbi tutulur.

Madde 325 — Ruam vukuatına sebebiyet vermiş olan bir yalak ahşap ise yakılır ve taştan mamûl ise dezenfeksiyon bahsinde zikredilen usullere tevfikan dezenfeksiyonu icra edildikten sonra demir tellerle kapatılarak bu nevi hayvanların su içmeleri menedilir ve kafes vaz'ı kabil olmadığı takdirde su biriktirilmesine mümaneat edilerek cereyanın daimiliği temin olunmak mecburidir.

Madde 326 — Tathir ve dezenfeksiyona tâbi tutulmuş olan hayvan meskenlerine asgari bir hafta geçmedikçe hayvan ithaline müsaade edilmez.

On birinci kısım

İstilâi eviyyei lenfaviye

"Salgın beyaz damar hastalığı,,

A — Hudutlarda

Madde 327 — Beygirlerden salgın beyaz damar hactalığına musap olanlar kanunun 44 üncü maddesinin fıkrai mahsusasına tevfikan tazminatsız itlâf olunur. Hastalarla temasta bulunan diğerlerinin geldikleri mahalde işbu hastalık varsa hepsi iade olunur. Hastalık olmadığı takdirde gidecekleri mahalde bir ay kadar baytarın nezareti altında çalıştırılır.

B — Memleket dahilinde

Madde 328 — Usulü dairesinde yapılacak ihbardan sonra hastalığa musap olanlarla hastalıktan şüpheli olanlar baytarın muayenesine kadar hayvan sahipleri veyahut bakıcıları ve zabıta memurları tarafından tecrit edilmeleri mecburidir.

Madde 329—Hastalığı haber alan memur baytar musap veya şüpheli beygirin bulunduğu ahır dahilinde ve civarındaki mıntakada mevcut olan ve hasta hayvanla ihtilâtı muhtemel bulunan bütün beygirleri, katır ve eşekleri hastalığın indifaına kadar mükerreren muayeneye mecburdur.

Madde 330 — Bu hastlığa musap veya şüpheli olanların tedavisinden evvel tecrit edildikleri mahalde oftalmoreaksiyon tarikile malleine tâbi tutulmaları ve bu suretle sıraca şüphesinin tamamen ve kat'î surette

1018

izalesi ve ayni zamanda mümkün olan hallerde mar addelerin ikroskobik muayeneleri ile teşhisin tefrik ve takviyesi mecburidir.

Madde 331 — Bu hastalığa musap olan veyahut bu hastalıktan şüpheli bulunan hayvanların timar veyahut sair ihtiyaçları için yalnız kendi malzemesi istimal olunur. Bu malzemenin tecrit mahallinden harice çıkarılması veyahut hastalığın indifaından sonra dezenfeksiyon yapılmadıkça diğer hayvanlarda istimal edilmesi memnudur.

Madde 332 — Tecrit altına alınan musap veyahut hastalıktan şüpheli hayvanlara ait bilcümle koşum, eğer takımları ve sair malzemenin dezenfeksiyondan evvel salim hayvanlara tatbiki memnudur.

Madde 333 — Şüpheli dahi olsa bu hastalıktan telef olanların metfen ittihaz olunan mahalle kadar nakli mazbut ve kapalı vasıtalarla yapılır ve biâhara bu vasıtalar dezenfeksiyona tâbı tutulur.

Madde 334 — Bu hastalığa tutulan hayvanlar memur baytar tarafından tedavi olunur.

Madde 335 — Hastalığı tamamen intişar etmiş ve tedavisi kabil olmayacak bir hale geldiği tahakkuk aylemiş olan hasta hayvanlar memur baytarın raporu ve mahallî hayvan sağlık zabıtası komisyonunun kararı ve İktısat Vekâletinin müsaadesile tazminatsız olarak itlâf ve imha olunur.

Madde 336 — Bu hastalık çıkan mıntakadaki at, katır ve eşeklerde müşahede edilecek en küçük yaraların veyahut indifaatın hayvan sahipleri veyahut bakıcıları tarafından ihbarı mecburidir.

Madde 337 — Son şifa veya son telef vak'asından sonra dezenfekteyi müteakip müttahiz tedbirler ref ve ilân olunur.

C — Dezenfeksiyon

Madde 338 — Tathir ve dezenfeksiyon aynen ruam hastalığında olduğu gibi yapılacaktır.

On ikinci kısım

Marazı cima

"Beygir frengisi,,

A — Hududlarda

Madde 339 — Aygır ve kısraklardan frengiye musap olanlar, Sağlık Kanununun 44 üncü maddesinin fıkrai mahsusasına göre tazminat-

sız itlâf ve sirayetten şüpheli olanlardan erkekler ihsa edilir. Sirayetten şüpheli ve kaçak olarak gelmiş olan kısraklar doğrudan doğruya, son muayenede tesadüf olunanların reddî mümkün olmadığı takdirde Vekâletin tasdikile itlâf olunur. Kafile arasında idiç hayvanlar kanun mucibince bu kayda lâbi değildir.

B — Memleket dahilinde

Madde 340 — Usulü dairesinde yapılacak ihbardan sonra hastalığa musap veyahut hastalıktan şüpheli bir vak'a karşısında memur baytar ve zabıta tarafından musap veya hastalıktan şüpheli olan hayvanın son bir sene zarfında hangi tarihlerde ve nerelerde hangi hayvanlarla cinsî münasebette bulunduğu tahkik ve hastalığın menşei veyahut hastalığı veya hastalık şüphesi tesbit olunan hayvanlar cinsî münasebetle diğer bir hayvana hastalık intikal edip etmediği tetkik olunur.

Madde 341 — Hastalığın veyahut hastalık şüphesinin tahakkuku halinde derhal musap aygır ve kısrak ve erkek ve dişi eşek cinsî temastan men ve yekdiğerinden tecrit edilir.

Madde 342 — Hastalığın veya hastalık şüphesinin tahakkuku halinde cinsî temastan menedilen aygır ve kısrak ve erkek ve dişi eşek hâra ve depoların malı ise keyfiyet derhal ve en seri vasıta ile İktısat Vekâletine ve aygır veyahut kısrağın mensup olduğu hâra veya depo müdürlüğüne iş'ar olunur.

Madde 343 — Hastalık bir mıntakada tekerrür eder veyahut bu mıntakanın muhtelif bir kaç mahallinde müşahede olunursa o mıntakanın bütün aygır ve kısraklarının ve erkek ve dişi eşeklerinin ve katırlarının birer birer muayenesi mecburidir.

Madde 344 — Hastalığın zuhuru civar mıntakaya ilân olunur.

Madde 345 — Frengiye müptelâ aygırlar ve eşekler idiç edilir.

Madde 346 — Frengi ile münten dişiler tedavi edilmiş olsalar bile damızlık hizmetinde kat'iyen kullanılamazlar. Bu gibi dişilerin boynunun sol tarafına kızgın damga ile (C) işareti damgası tatbik olunur.

Madde 347 — Bu hastalık münteşir olduğu mahallerde hayvanların sefadı ancak baytarın müsaadesine bağlıdır ve burada hayvanlar en az iki haftada bir defa muayeneye tâbidirler.

Madde 348 — Hastalığın münteşir olduğu mahallerde bu hastalığa müstenit olan bir yaşındaki erkek ve iki yaşındaki dişi hayvanlar da muayeneye tâbidir.

1017

Madde 349 — Hastalıktan şüpheli erkek ve dişiler, memur baytar tarafından şüphenin tamamen izalesine kadar zabıta marifetile cinsî temastan menedilir ve muayyen bir mahalde müşahede altına alınır.

Madde 350 — Hastalıktan şüpheli hayvanların muayenesi üç yüz kırk yedinci maddeye göre baytar tarafından iki haftada bir defa icra edilir.

Madde 351 — Musaplarla hastalıktan şüphelilerin baytarın müsaadesine kadar bulundukları mahalden ihraçları memnudur.

Madde 352 — Musaplarla veyahut hastalıktan şüphelilerle cinsî temasta bulunan ve fakat henüz hastalığın ârazını irae etmeyen sirayetten şüpheli erkek veya dişiler, sahibi yedinde muvafık bir mahalde bir sene müddetle baytar ve zabıta nezareti altında kalacakıır.

Madde 353 — Sirayetten şüpheli hayvanların tahsis olunan mahalden harice çıkarılmaları ve bilhassa sefada terkedilmeleri memnudur.

Madde 354 — Sirayetten şüpheli hayvanların behemehal âhar bir mahalle ve diğer bir baytara ve zabıta memuriyeti dairesine sevki icabederse derhal gideceği mahallin memur baytarına ve zabıtasına keyfiyet en seri vasıta ile iş'ar edilir.

Madde 355 — Mahalî zabıtası sirayetten şüpheli aygır veya kısrakları ayda bir defa memur baytara muayeneye sevke mecburdur.

Madde 356— Sirayetten şüpheli olan bir mıntakadaki erkek ve dişilerin muayenesi için merkezî muayene istasyonları tesis ve o mıntakada bulunan hastalığa müstait hayvanlar zabıta marifetile muayene istasyonuna celp ve muayeneleri icra edilir.

Madde 357 — Sirayetten şüpheli olarak ilân edilen bir mıntakada mevcut hastalığa müstait hayvanların sahipleri kendi hayvanlarında hastalık şüphesini verecek âraz ve bilhassa cihazı tenasüliyede tegayyürat, cildin muhtelif mahallerinde şişlikler, felçler ve zafiyet gördükleri takdirde derhal zabıtayı ve bu vasıta ile baytarı haberdar etmeğe veyahut doğrudan doğruya baytara müracaata mecburdur.

Madde 358 — Hastalıklarının tedavisi kabil olmayan kısraklar tazminat verilmeksizin memur baytarın raporu ve mahallî hayvan sağlık zabitası komisyonunun kararı ve İktısat Vekâletinin müsaadesi ile itlâf olunur.

Madde 359 — Son şifadan bir sene geçmedikçe frengi mündefi sayılamaz. Fakat o mahalde bulunan hasta hayvanlar kâmilen idiç ve kısraklar itlâf edilirse dezenfeksiyondan sonra müttehaz tedbirler refolunur.

1018

C — Dezenfeksiyon

Madde 360 — Hastalığa musap olanlarla şüphelilerin bulundukları veya tedavi edildikleri mahaller ile itlâf edildikleri mahallerin ve buralardaki bilcümle malzemenin dezenfeksiyonu mecburidir.

Madde 361 — Dezenfektan olarak bilhassa süblüme mahlûlü istimal olunur veya kükürt yakılır.

On üçüncü kısım

Cerep

"Uyuz„

A — Hudutlarda

Madde 362 — Hududa gelmiş olan hayvanlarda uyuz gürüldükte şifa bulamıyacak derecede ârazı vehamet gösterenler Sağlık Kanununa göre tazminatsız itlâf ve derilerile beraber imha ve diğerleri masrafı sahibine ait olmak ve tedaviye tâbi tutulmak üzere karantina altına alınırlar.

B — Memleket dahilinde

Madde 363 — Bir mahalde hastalığın zuhuru haber alındıkta o mahalle baytar gönderilir ve mevcut hayvanlar sağlık kanununda gösterilen umumî tedbirlere tâbi tutulmakla beraber (filyasyon) hastalığın menbaı hakkında tetkikatta bulunularak menşei maraz tesbit olunur. Musaplar sağlamlarından tefrik ve tecrit olunularak kordon altına alınır ve keyfiyet civar köylere ilân olunmakla beraber baytarın tarifi veçhile sahipleri tarafından tedavileri icra edilir.

Bu tedaviler baytar tarafından takip edileceği gibi icabında bu hususlaki ilâçlar dahi meccanen verilir. Memur baytarın tertip edeceği rapor dairesinde tedavileri mümkün olmıyan veya sahipleri tarafından tedavi edilmeyen hayvanlar İktısat vekâletinden alınacak emre istinaden sağlık komisyonu kararile tazminatsız itlâf olunur ve lâşeleri kireçlenerek defnolunur.

Madde 364 — Karantina mıntakası dahilinde bulunan ve tedavi edilmekte olan koyun ve keçilerin bu mıntakada diğer sürülerle ihtilât etmeleri memnudur.

1019

Bir ahırda tedavi edilmekte olan tek tırnaklı hayvanlar başka bir ahıra nakledilemezler. Kat'î mecburiyet halinde diğer tek tırnaklı salim hayvanlarla temas etmemek şartile kordon dahilinde istihdam olunabilirler.

Madde 365 — Uyuz hükümferma olan mahallerden zephedilmek şartile hayvanlar kapalı vasıtalarla mezbahaya sevkedilebilirler. Bu halde ademi sirayet hakkında icabeden tedbirlerin ittihazı ve nakliyatta kullanılan vasıtaların dezenfeksiyonu mecburidir.

Madde 366 — Uzun müddet uyuz salgını altında kalmış olan mıntakalardaki hayvanların, hastalığın tamamen izale edildiğine fennî kanaat gelinceye kadar her sene bir defa muayeneden geçirilmesi lâzımdır.

Madde 367 — Hastalık bir mıntakada uzun müddettenberi hüküm sürüyor ve vasi bir sirayet sahası gösteriyorsa gerek bu saha dahilindeki gerekse civar muhitteki bilcümle hayvanların birer birer muayeneleri mecburidir.

Madde 368 — Uyuza müptelâ hayvanlara bakanlar, temas edenler ve tedavi edenlerle bu hayvanlarda kullanılan yular, koşum takımı gibi sair bilcümle malzeme dezenfeksiyona tâbi tutulmadıkça salimlerde kullanılamaz.

Madde 369 — Uyuzlu mahallerden deri, yün, tiftik, kıl ve yapağılar dezenfekte edildikten sonra kapalı çuvallar derununda harice çıkarılıp satılabilirler.

Madde 370 — Hastalık büyük şehirlerde münferit olarak beygirlerde zuhur etmiş ise karantina yalmız hasta beygirin bulunduğu ahıra vazolunur.

Madde 371 — Hastalık pazar ve panayırlarda veya bir tarafa sevkleri esnasında görülürse hastalarla şüpheli olanlar en yakın bir mahalde karantina altına alınır ve alâkadarlara tebliğ ve etrafa ilân olunur.

Madde 372 — Hastalık zuhur eden ve dahilinde hasta hayvan tedavi olunan ahırların ve ağılların dezenfeksiyonu icra edilmedikçe o mahallere yeniden hayvan ithal edilemez.

Madde 373 — Evvelce uyuzlu hayvan sürüleri otlattırılmış olan mer'alara sekiz hafta geçmedikçe salim hayvanlar sevkedilemez.

Hadde 374 — Uyuza musap veya şüpheli beygirlerin ve mevcut koyunların veya uyuzlu koyunları havi sürünün kâffesi öldüğü veya zeph veya itlâf edildiği takdirde memur baytar tarafından dezenfekte olunmak şartile müttehaz tedabirî ihtiyatiye refolunacağı gibi baytar tarafından yapılan tedavinin ve dezenfeksiyonun hitamından sonra

1020

beygirler için altı haftalık ve koyunlar için sekiz haftalık bir müddet zarfında hastalık ârazı görülmediği halde dahi dezenfeksiyon yapılarak tedabiri ihtiyatiye kaldırılır.

C — Dezenfeksiyon

Madde 375 — Tedavi altında uyuza musap veyahut uyuzdan şüpheli hayvanların ahırları, ağılları veyahut mümasil iskân ve tecrit mahalleri ile musap veya şüpheli hayvanlara kullanılan belleme, velense, yular, kaşağı gebre veya bunlar gibi bilcümle techizatın tathir ve dezenfeksiyonu mecburidir. (Tedavi banyo tarzında devam ediyorsa tathir ve dezenfeksiyon her banyoyu müteakip ve pomata şeklinde devam ediyorsa hastalığın şiddet ve devamına göre kısa veya uzun bir müddet zarfında mükerrer olarak yapılır).

Tedavinin hitamında son olarak bir defa daha dezenfeksiyon yapılır.

On dördüncü kısım

Daülkelp

"Kuduz,,

A — Hudutlarda

Madde 376 — Muhtelif hayvanlarda kuduza musap olanlarla onlar tarafından ısırılan hayvanlar kanunun 44 üncü maddesinin fıkrai mahsusası hükmüne göre bilâ tazminat itlâf olunup diğerleri müşahede altına alınır.

B — Memleket dahilinde

Madde 377 — Kuduza müptelâ olanlarla kuduzlu hayvanlar tarafından ısırılan veyahut kuduz şüphesi altında bulunan hayvanlar derhal zabıtaya ihbar ve zabıtaca da muayenei baytariyeye arzolunur. Bu hayvanlar da hastalığın tahakkuku halinde kanunun 54 üncü maddesi mucibince itlâf olunurlar.

Madde 378 — Kuduzdan şübheli bir köpek tarafından bir adam ısırıldığı zaman, köpek itlâf olunmıyarak memur baytarın nezareti altına alınmak üzere belediyelerce ihzar edilecek fennî şartları haiz mahallerde tecrit ve zaptolunur ve bu mahalde behemehal bağlanır,

104

neticei müşahede mahallin en büyük sıhhiye memuruna bildirilir. Daülkelp tedavihaneleri bulunan mahallerde bu müşahede ve tecrit tedavihanenin mahalli mahsusunda ve müesseseler memuru tarafından yapılır.

Madde 379 — Tecrit ve nezaret için kuduzdan şüpheli bir köpeğin bir taraftan diğer tarafa nakli iktiza ederse sahibi veya mahallî belediyesi veya köy ihtiyar heyeti tarafından temin olunan kapalı bir vasıta dahilinde bağlanmış olarak sevkolunur.

Madde 380 — Bir taraftan diğer tarafa nakil mecburiyeti olan kuduzdan şüpheli köpekler için yukarıdaki madde mucibince kapalı vasıta tedariki mümkün değilse behemehal ağızlık vazetmek ve bir zincire raptedilmek suretile sevkolunur.

Madde 381 — Berayı muayene gönderilecek veyahut bir mahalde hıfzolunacak canlı veyahut itlâf edilmiş veya kendiliğinden telef olmuş kuduzlu veya kuduzdan şüpheli köpek ve kadavraları haricî hava tesirinden azade kalacak şekilde muhafaza edilmelidir.

Madde 382 — (378) inci madde mucibince hastalıktan şüpheli olarak tecrit olunan bir köpek şüphenin takviyesi ve teşhisin temini için on üç gün muayenei baytariyeye tâbi tutulur.

Madde 383 — Kuduzlu hayvanlar tarafından ısırılan veya kuduz şüphesi altında bulunan her nevi hayvanlar tazminatsız itlâf olunur.

Ancak bu hayvanların itlâflarına sahipleri muvafakat etmezlerse kanunun (55) inci maddesinin 2 inci fıkrasına göre masrafları kendilerine ait olmak üzere müşahede altına alınırlar.

Madde 384 — (383) üncü madde mucibince müşahede altına alınan hayvanın tecrit muamelesi sahibi nezdinde yapıldığı takdirde hayvan sahibi ayda bir defa baytar raporu almıya ve bunu zabıtaya göstermiye mecburdur. Tecrit keyfiyetini lâyıkile ifa etmiyen veya hayvanın mevcudiyeti etrafındaki insanlar için muzir olacağına kanaat getirilenler zabıta tarafından itlâf olunur.

Madde 385 — Tecrit edilerek müşahede altına alınan sirayetten şüpheli hayvanlardan hayvan sahibi veya hayvana bakan kimseler tarafından görülerek sıhhî tebeddüller derhal zabıtaya ve baytara bildirilir.

Madde 386 — Kuduz ârazını veyahut şüphesini gösterdiğinden dolayı zabıta veyahut her hangi bir kimse tarafından itlâf olunan veyahut tecrit edildikleri mahalde telef olan köpeklerin otopsisi yapılmak üzere zabıta tarafından baytara ihbarı mecburidir.

Madde 387 — Eğer itlâf edilmiş veyahut telef olmuş olan köpek-

1022

te hastalığın mevcudiyetine memur baytar tarafından tam kanaat hasıl olursa otopsiye hacet yoktur.

Madde 388 — Kuduza musap veyahut hastalıktan şüpheli olan bir köpek bağlandığı veyahut tecrit edildiği mahalden kaçar ve bulunmazsa o mıntakanın on kilometre muhitinde bulunan köpeklerin hepsinin üçer ay müddetle ağızlıklı ve zincirlerle bağlı olarak muhafazaları suretile serbest bırakılmamaları mecburidir ve serbest olan bilûmum köpekler zabıta tarafından itlâf olunur.

Madde 389 — Yukarıdaki madde hükmü bir mıntakada esasen serbest olmıyan sahipli bir köpeğin kuduza müptelâ olması halinde dahi caridir.

Madde 390 — Hastalık muhtelif mahallerde ve münteşiren hükmünü icra ediyorsa sirayet mıntakası o nisbette tevsi edilir.

Madde 391 — Vak'a zuhurundan dolayı bir sirayet mıntakası ilân edilen mahalden köpeklerin harice çıkarılması baytar tarafından sağlık şehadetnamesinin itası ve zabıtaya iraesile mümkündür. Ancak köpeğin gideceği mahal zabıtası ve baytarı keyfiyetten haberdar edilmek lâzımdır.

Madde 392 — (388) inci madde mucibince ağızlıkla ve zincirle techiz edilecek köpeklerden sürülere iştirak edecek çoban köpekleri koyunlarla beraber mer'ada bırakılabilir. Mer'anın haricinde çoban köpekleri ve avın haricinde de av köpekleri behemehal ağızlıklı ve zincirli sevkedileceklerdir.

Madde 393 — Zabıta ve asker tarafından kullanılan köpekler hizmet esnasında ağızlıksız ve zincirsiz kullanılabilirler.

Madde 394 — Kuduz zuhuru zabıta ve baytar tarafından sirayet mıntakası dahilinde ve civarındaki zabıtaya ve memur baytarlara ilân ve iş'ar olunur.

Madde 395 — Sirayet mıntakası olarak ilân edilen mahallin geçit yerlerine hayvan sağlık zabıtası komisyonu marifetile (köpeklerde kuduz) levhası rekz ve talik olunur.

Madde 396 — Kaçırılan veyahut takip edilmekte olan kuduzlu veyahut hastalıktan şüpheli köpeğin eşkâli aynı zamanda sirayet mıntakasına civar olan nahiyelerin zabıta ve baytar memurlarına en seri vasıta ile ihbar olunur.

Madde 397 — Kuduz hastalığı kedilerde görüldüğü zaman Kanunun 44 üncü maddesine göre itlâf muamelesine tâbi tutulur.

Madde 398— Hastalık şüphesi halinde şüphenin tamamen izalesi ve

1023

hastalığın katiyetle teşhisi için köpekler iki hafta tecrit muamelesine tâbi tutulur.

Madde 399 — Siyaretten şüpheli olan diğer nevi hayvanlardan şüphenin tamamen izalesi için feresiye ve bakariye altı ay koyun, keçi, domuzlar ve tuyûr üç ay tecrit muamelesine tâbi tutulur.

Madde 400 — Hastalık veya sirayet şüphesinin izalesi maksadile tecrit olunan her nevi hayvanın bir taraftan diğer tarafa nakli ve tecrit edildikleri mahalden diğer bir tarafa sevki memnudur.

Madde 401 — Mecburî nakil halinde yukarıdaki esaslar dahilinde lâzımgelen tekayyüdat icra ve nakledileceği mahallin zabıtasına ve baytarına keyfiyet iş'ar ve gideceği mahalde müşahedeye devam edilir.

Madde 402 — Zabıta nezareti altında bulunan sirayetten şüpheli her nevi hayvanın on kilometrelik mıntaka dahilinde kullanılmalarına veya otlattırılmalarına baytar raporuna müstenit hayvan sağlık zabıtası komisyonu tarafından müsaade edilebilir. Fakat hayvanların sahipleri en küçük sıhhî tahavvülleri derhal haber vermiye mecburdurlar.

Madde 403 — Kuduza musap olanlarla hastalıktan şüpheli olanların satılmaları zephedilmeleri ve etlerinin ve sütlerinin veya sair maddelerinin istihlâk ve istimal edilmesi memnudur.

Madde 404 — Kuduzdan veyahut hastalık şüphesinden itlâf edilen veya telef olan hayvanların kadavraları derilerile beraber defn ve imha olunur.

Madde 405 — Son vukuattan üç ay sonra vukuat zuhur etmediği takdirde karantina altına alınan mahallerle istimal olunan eşya ve sairenin dezenfeksiyonları icra ve müttehaz tedbirler refolunur.

C — Dezenfeksiyon

Madde 406 — Kuduza musap olan veyahut kuduzdan şüpheli bulunan bir hayvanın telef olduğu veyahut itlâf edildiği mahal ile musap ve şüpheli hayvanlar tarafından temas suretile televvüs eden zemin, duvar veyahut o mahalde mevcut bilcümle eşya ve techizat ve bunlara temas eden kimseler ile melbusatı lebenikilsin veyahut klorikilsin hafif mahlûlleri ile ve krezil veyakut hamızıfenik mahlûlü ile dezenfeksiyona tâbi tutulur. Demir aksam alevden geçirilir. Dezenfeksiyonu mümkün olmıyan hayvan meskenleri yakılır.

Madde 407 — Kuduza musap veya kuduzdan şüpheli köpekler veya kedilere tatbik edilen ağızlık, yular ve tasma gibi bilcümle techizatın madenî kısmı ateşten geçirilir ve diğer kısımları yakılır.

On beşinci kısım

Domuzlarda sari zatürree, velmea ve veba ile hümre

"Kızıllık„

A — Hudutlarda

Madde 408 — Domuzlarda sari zatürree velmea veya veba veyahut humre hastalıkları görüldükte gerek musap olanlar ve gerek hastalıktan veya sirayetten şüpheli bulunanlar Sağlık Kanununun 44 üncü maddesinin fıkrai mahsusasına tevfikan tazminatsız olarak itlâf ve imha olunur.

B — Memleket dahilinde

Madde 409 — Bir mahalde hastalığın zuhuru haber alındıkta o mahalle baytar gönderilir ve baytar tarafından hayvanlar muayene edilerek hastalık tahakkuk eyledikte Sağlık Kanununun emreylediği umumî tedbirler ittihaz edilmekle beraber hastalığın menşei hakkında tetkikatta bulunulur ve tetkikat neticesini mübeyyin rapor tanzim edilerek valiye veya mahallin en büyük mülkiye memuruna verilir.

Madde 410 — Hastalıkların ârazını tam ve gayrı tam göstermiş olupta zephedilen veyahut telef olan domuzların kadavraları baytarî muayeneye tâbi tutulmadıkça hiç bir muamele yapılamaz. Bu gibi hastalıklı hayvanlara ait etler veya sair maddeler baytarî muayenenin neticesine kadar diğer domuzlarla temas ettirilmez. Sari zatürree veyahut veba şüphesi altında bulunan bir mahal veya mıntakadan baytarî muayenenin sonuna kadar domuz ihracı memnudur.

Madde 411 — Bu mephastaki işbu hastalıklardan birinin salgın olduğu mahallerde ve civarında mevcut bilûmum domuzların baytar tarafından muayeneleri mecburidir.

Madde 412 — Zatürree veya veba zuhur eden mahallerin geçit yerleri sarı bayrak dikilmek ve hastalık ismini havi levhalar asılmak suretile kordon altına alınır ve hastalık etrafa ilân olunur.

Madde 413 — Sari zatürreeye veyahut vebaya musap olan veyahut bu hastalıklardan birinin şüphesi altında bulunan domuzlar derhal tecrit edilir.

Madde 414 — Tecrit edilen mahallere memur baytar ve zabıta memuru ile hayvanların sahiplerinden veya vekillerinden veya bu hayvanlara bakanlardan başka kimse giremez.

Madde 415 — Tecrithane dahilinde telef olan veya itlâf veya zephedilen domuzlar baytarın müsaadesi olmaksızın harice çıkarılamaz.

Madde 416 — Sari zatürreeden veya vebadan telef olan domuzların kadavraları imha olunur.

Madde 417 — Kadavralar imha mahalline kapalı vasıtalarla gönderilir ve nakil vasıtaları tahliye edildikten sonra ve her defasında behemehal dezenfeksiyona tâbi tutulur.

Madde 418 — İşbu hastalıklardan birine musap veya hastalıktan şüpheli olan domuzların bulundukları mahalde mevcut bilcümle alâtü edevat ve hasta ve şüpheli domuzlarda kulllanılan malzeme dezenfeksiyona tâbi tutulmadıkça tecrithaneden başka mahalle nakil ve başka domuzlarda istimal edilemez.

Madde 419 — Tecrit edilen mahallerdeki domuzlar ancak zephedilmek üzere en yakın mezbahaya memur baytarın müsaadesile gönderilebilir.

Madde 420 — Mezbahaya gönderilecek domuzlar ancak mazbut ve kapalı vasıtalarla ve hariçle hiç ihtilât etmeksizin gardiyan nezareti altında gönderilir ve gönderilen mahallin mezbahasına keyfiyet bildirilir.

Madde 421 — İşbu hastalıklar salgın bir şekil aldıkları takdirde domuzların nakil ve sevkiyatı yapılamaz. Pazar ve panayırlarda toplu bulundurulmaları menedilir.

Made 422 — Sari domuz zatürree velmeası veyahut vebası hüküm süren ve karantina altına alınan bir mahalle hariçten domuz ithali memnudur. Bu mıntakaya girecek domuzlar esasen sirayetten şüpheli ise ithaline müsaade olunabilir.

Madde 423 — Bir mahalde hüküm süren hastalık yalnız domuz sari zatürreesi ise sirayetten şüpheli domuzlar karantina altındaki mer'aya ancak o mahaldeki sağlam domuzlarla temas etmemek ve sağlam domuzlara tahsis olunan kısma gönderilmemek şartile sevkolunabilir.

Madde 424 — Bu hastalıklar yâni domuzların sari zatürree vel-

1026

meası veyahut vebası ile musap hayvanların bir mahalden diğer bir mahalle nakilleri esnasında görülürse oldukları mahalde tevkif ve kordon altına alınırlar. Böyle bir halin zuhurunda sahibi tarafından zebihleri hakkında talep vukuunda kapalı ve mazbut vasıtalarla ve gardiyan nezareti altında en yakın mezbahaya sevk ve baytarın nezareti altında zepholunurlar. Nakle hizmet eden vasıtalar dezenfeksiyona tâbi tutulurlar.

Madde 425 — Domuzların sari zatürree ve vebasında son telef veya şifadan itibaren bir ay sonra karantina ref ve ilân olunur. Karantinanın ref'inden evvel dezenfeksiyon mecburidir.

Madde 426 — Hastalık humre olduğu takdirde:

A - Zatürree veya veba hakkında yukarıda söylenen maddelerdeki hükümlere tâbi tutulur.

B - Bu hastalıkta karantina son şifa veya teleften ve dezenfeksiyon yapıldıktan altı gün sonra kaldırılır.

Madde 427 — Zatürree veya humreye karşı vaki olarak ılacak aşılardan sonra hayvanlar on beş gün baytarın nezareti altında bulundurulur.

C — Dezenfeksiyon

Madde 428 — Hastalık zuhur eden mahalden çıkarılan gubreler veyahut saman ve ot ve yem döküntü ve kırıntıları yakılmak veya gömülmek suretile imha edilir. Hastalığa musap veya şüpheli olarak zephedilen domuzların sakatatı ve bu gibi domuzların etlerinin yıkandığı sular da mazarratsız bir hale getirilebilir.

Madde 429 — Hastalığın hüküm sürdüğü mahallerdeki hasta veya şüphelilere tahsis edilmiş olan mevkiler yollar veya meskenler hastalığın devam ettiği müddetçe her sekiz günde bir defa hafif kılorikils kaymağı veyahut %6 krezil mahlûlü ile dezenfekte edilir.

Madde 430 — Hastalar veya şüphelilerde kullanılan her türlü alâtü edevat ve teçhizat münten mahalden çıkarılmadan evvel tathirat ve dezenfeksiyona tâbi tutulur.

On altıncı kısım

Tavuk kolerası, tifüsü, vebası ve difterisi

"Kuş palazı hastalığı„

A — Hudutlarda

Madde 431 — Tuyûrun kolerası, ve tifüsü ve vebası veya difterisi ile musap olan tuyûr hududa geldiklerinde mahallerine iade edilir. Ve-

yahut hasta olanların veya hastalarla aynis kafe dahilinde bulunanlar ile hastalıktan ve sirayetten şüpheli olanlar tazminatsız olarak itlâf ve imha olunurlar.

B — Memleket dahilinde

Madde 432 — Bir mahalde kolera veyahut vebadan veya tifüs veyahut difteriden telef olan veya bu hastalıklardan şüpheli olarak zebih veyahut itilâf edilen tuyûra ait kadavralar baytarın muvasalatına ve teşhisin vaz'ına kadar musap veyahut hastalıktan şüpheli tuyûr sahipleri ve zabıta tarafından muhafaza olunur.

Baytarın muvasalatı gecikir ve kadavralar kokarsa yeniden telefat vukubulduğu takdirde kokanlar ihrak suretile imha olunur.

Madde 433 — Yukarıdaki madde vaziyetinde olan bir mahaldeki kadavraların ve hastaların baytar tarafından muayeneleri icra ve kat'î teşhis vazedilinceye kadar o mahalle hariçten tuyûr ithal olunamadığı gibi harice dahi çıkarılamaz.

Madde 434 — Hastalığın teşhisi halinde keyfiyet o mahalle ve civarına ilân olunur.

Madde 435 — Hastalığa sahne olan ve kordon altına alınan mahallin geçit yerlerine sarı bayraklı (Tavuk kolerası veyahut vebası veya tifüsü veyahut difterisi) levhaları talik olunur.

Madde 436 — Hastalığa musap olanlarla hastalıktan şüpheli olanlar kordon dahilindeki sair tuyûrdan tefrik ve salimler kümeslerinde veyahut hususî bir mahalde hapsedilmek suretile hastalığın itfasına kadar açıkta serbest gezmekten menedilr. Hastalıktan telef olan tuyûrun kadavraları varsa teşdithaneye gönderilir yoksa mahallinde defin veya ihrak suretile imha olunur.

Madde 437 — Musap veyahut hastalıktan şüpheli tuyûrun tecrit edildikleri mahallere baytar ve zabıta memurundan ve tuyûrun sahiplerinden veyahut bakımları için tayin edilen adamlardan başka kimse giremez.

Madde 438 — Tecrit edilen mahallerden ancak baytarın müsaadesile canlı veya mezbuh tuyûr çıkarılabilir.

Madde 439 — Kordon dahilinde bulunan hayvanlardan sahibinin talebi üzerine mazbut ve kapalı vasıtalar derununda en yakın mezbahada zepholunmak üzere gardiyan nezareti altında tuyûrun çıkmalarına müsaade edilir ve böyle bir halde mezbaha baytarına malûmat verilmesi mecburidir.

P28

Madde 440 — Nakliyat için istimal edilen vasıtaların her nakilden sonra dezenfeksiyonu mecburîdir.

Madde 441 — Tecrit ve karantina altında bulunan bir mahalde tuyûrun gübresi ve tüyleri veyahut hayvan yemleri artıkları veya sair bu gibi maddeler ihraç edilemez.

Madde 442 — Karantina altında olan bir mahalle tuyûrun ithali memnudur.

Madde 443 — Nakliyat esnasında tuyûrda işbu hastalıklardan biri görülürse veya şüphe hasıl olursa sahipleri veyahut nakledicileri tarafından derhal mahallin memur baytar ve zabıtasına ihbar mecburidir.

Madde 444 — Yukarıdaki madde mucibince muayeneye tâbi tutulacak tuyûrda hastalığın tahakkuku halinde kâffesi tevkif ve tecrit edilirler.

Madde 445 — Eğer musap veya hastalıktan ve sirayetten şüpheli tuyûrun 24 saat zarfında kesilecek bir mahalle nakli imkân dahilinde ise ve bunların kesilmesini sahipleri veya nâkılleri talep eylerse zabıta nezareti altında tamamen kapalı vasılalarla en yakın zebih mahalline sevkolunurlar.

Madde 446 — Bir mahalde işbu hastalıklar salgın bir şekil aldıkta tuyûrun pazar ve panayırlara ithali ve istasyonlara ve iskelelere kabulü ve sergilere iştiraki memnudur.

Madde 447 — Bu hastalıklara maruz mıntakadaki bütün tuyûrun memur baytar tarafından veyahut onun nezareti altında aşıcılar tarafından aşılanmaları ve tedavi altına alınmaları mecburidir.

Madde 448 — Son şifa veya teleften iki hafta sonra dezenfeksiyon yapılmak şartile kordon ref veya ilân olunur.

C — Dezenfeksiyon

Madde 449 — Hastalığa musap veya hastalıktan şüpheli tuyûrun kümesleri, kafesleri gibi meskenleri veya temas ettikleri bilûmum alât ve eşya tathir ve dezenfeksiyona tâbidir.

Madde 450 — Hastaların veya hastalıktan şüphelilerin bilhassa ifragatı veya zephedilenlerin veya telef olanların kanları veya sair maddeleri ile televvüs eden mahallerin eşyanın tathir ve dezenfeksiyonunu yapmak ve mülevves gübre, tüy gibi mahsulâtı hayvaniye ihrak edilmek lâzımdır. Zemin toprak ise umumî mephastaki hükümlere göre dezenfeksiyonu icra edilir.

1029

Madde 451 — Musap veya hastalıktan şüpheli tuyûr tarafından istimal edilen banyolar veya yüzme havuzlarının içindeki su akıtılmadan 24 saat evvel kesif lebenikils mahlûlü ile muameleye tâbi tutulur.

On yedinci kısım

Hudutlarda hususî sağlık zabıtasına ait umumî maddeler

Madde 452 — Hudutlarda muayene hususî tahaffuzhanelerde icra olunur. Tahaffuzhane tesis edilmeyen mahallerde Hayvan Sağlık Zabıtası kanununun çerçivesi dahiline girmiş olan bulaşık hastalıkların tâbi olacakları muamele her hastalık hakkında hususî olarak gösterilen hükümleri nazarı dikkate almak suretile telef olanlarla itlâf ve imhaları zarurî bulunanlar hakkında tatbiki icabeden muamele son muayenenin icrasına ayrılan mahallin yakınında veyahut kaçak suretile gelenlerin tutuldukları mahallerde tesis edilecek hayvan mezarlıklarında cereyan eyler.

Telef olan veya itlâf edilen hayvanların buraya nakli baytar nezaretinde kapalı ve mazbut nakliye vasıtalarile ve hiç bir sirayete meydan verilmeyecek surette icra edilir.

Madde 453 — Son muayene mevkilerinde muayeneden sonra icabeden tathiratı fenniye yapılmadıkça buralara yeniden hayvan ithali memnudur.

Madde 454 — Hududa gelmiş ve hastalıktan salim bulunmuş olan hayvan ve hayvan maddelerinin muayeneleri neticesinde de salim oldukları anlaşıldıktan ve haiz oldukları menşe şahadetnamelerinin sıhhati Sağlık Kanununun 5 inci maddesine göre memur baytarlar tarafından tasdik edildikten sonra ithallerine müsaade edilir. Kaçak suretinde gelmiş olan hayvan ve hayvan maddeleri keza aynı kanunun 8 inci maddesine göre musadere edilir ve böyle gelen hayvanlar hakkında vazedilen kordon müddeti ikmal edildikten sonra salim oldukları anlaşılan hayvan ve hayvan maddeleri usulüne tevfikan müzayede ile satılır. Her kaç kuruş tutarsa dörtte biri kanunun mezkûr maddesinin son fıkrasına göre haber verene verilir.

BEŞİNCİ FASIL

Tazminat

Madde 455 — Sağlık Kanununa tevfikan bulaşık hastalıklardan yalnız sığır vebası, mankafa, verem, keçilerin ciğer ağrısına musap

10 Şo

olanlar için tazminat verilir. Tazminat verilmek için baytar raporu ve sağlık komisyonunun kararı meşruttur. Tazminat mıkdarı kanunun 60 ıncı maddesine nazaran müteşekkil heyet tarafından takdir olunur ve bedeli en kısa müddet zürfında yakın malsandığından her masrafa tercihan peşin tesviye olunur.

Madde 456 — Tazminat Sağlık Kanununun 9 uncu maddesine tevfikan ihbar edilmiş olan hayvanlar için verilir.

Madde 457 — Sağlık Kanununun 60 ıncı maddesine göre öldürülen hayvanların kıymetleri mahallî rayiç üzerinden mezkûr kanunun 17 inci maddesinde yazılı komisyon ve mal sahibi tarafından gösterilen iki ehli hibre ile baytar memurundan müteşekkil bir heyet tarafından takdir olunur. Heyetin takdir edeceği kıymet biri hayvan sahibine verilmek diğeri İktısat Vekâletine gönderilmek üçüncüsü de baytarın dosyasında hıfzedilmek üzere üç nüshadan ibaret bir zabıt varakası ile tesbit olunur. (Nümune 7). Takdir edilen tazminat bedeli kat'idir kimse tarafından itiraz edilemez. Ancak tarafeynin mahkemeye müracaata hakları vardır.

Madde 458 — 1 - Mankafa, verem ve keçilerin ciğer ağrısı hastalığı ârazını vâzıhan gösterenlerin takdir edilen kıymetlerinin yarısı.

2 - Mankafa, verem hakkında tatbik edilen mallein ve tüberkülin teamülleri veyahut bakteriyolojik muayeneleri neticesi müsbet olursa takdir edilecek kıymetlerin dörtte üçü.

3 - Hastalıktan veya sirayetten şüpheli bulunduklarına binaen itlâf edilen veyahut itlâf edilipte otopsilerinde görülmesi lâzımgelen hastalığa delâlet edecek teşrihî âfat bulunmaması veya bakteriyolojik muayenelerile şüphe edilen hastalığa musap oldukları tahakkuk etmeyen veyahut vaki surette yapılan bir aşı yüzünden telef olan hayvanların tayin edilecek kıymetlerinin tamamı.

4 - Sığır vebasından dolayı itlâf edilen musap veya hastalıktan veyahut sirayetten şüpheli hayvanların takdir edilecek kıymetlerinin tamamı verilir.

5 - İhbarlı olmayan veya tarama veya tesadüfle tesbit edilen vebayı bakarî vakayiinde baytarın mahalli maraza muvasalatında mevcut olan musaplarla hastalıktan şüpheliler bilâ tazminat ve serum zerkinden sonra derece muayenelerinde zuhur edecek musaplar veya hastalıktan şüpheliler dahi tam tazminatlı olarak itlâf olunur.

6 - Verem ve keçilerin ciğer ağrısı hastalığına veya bu hastalıklardan veya sirayetten şüpheli olmaları hasebile baytar tarafından mezbahalara sevk ve zepholunan hayvanların otopsilerinde görülecek âfata nazaran istihlâke terkolundukları takdirde deri, et ve sairenin mahallî

1051

rayiç üzerinden bedelleri hayvan sahiplerine verilecek tazminat miktarından indirilir.

7 - Takdir edilen kıymet ne kadar olursa olsun verilecek tazminatın miktarı beher hayvan için yüz lirayı geçemez.

7 - Resmî müesseselerle belediyelere ait olan veya sahipleri tarafından hastalıkları vaktile haber verilmemiş bulunan veyahut hastalıklı oldukları bilinerek satın alınmış olan hayvanlar için tazminat verilemez. Kezalik ecnebi bir memleketten getirilip hastalığın nev'ine göre devri tefrih müddeti kadar bir müddet geçmezden evvel hastalanmaları hesabile hastalığı memlekete ithallerinden evvel almış oldukları anlaşılan hayvanlar için tazminat verilmez.

ALTINCI FASIL

Mezbahalarda hayvanların ve etlerinin teftiş ve muayenesi

Birinci kısım

Umumî maddeler

Madde 459 — Mezbahalara gelecek olan bütün hayvanlar menşe şahadetnamesini haiz olacaklardır. Buralarda zepholunacak hayvanlar kesilmezden evvel ve sonra muayeneye tâbi tutulacaklardır. Mezbahanın gayri yerlerde zephiyat memnudur. Kurban bayramında kurbanlık hayvanlar işbu madde hükmünden müstesnadır.

Madde 460 — Mezbahalarda hayvanların ve etlerinin muayene ve teftişi baytarlar tarafından yapılır. Baytar bulunmadığı yerlerde işbu muayene belediye veya hükûmet tabibi tarafından icra edilir.

Madde 461 — Mezbahalarda zephiyat varsa mezbaha idaresinin, yoksa lûhum müfettişinin, mevsim ve ihtiyaç nazarı dikkate alınarak tayin edecekleri muayyen vakitlerde yapılır, Bu vakitlerin haricinde zephiyat memnudur.

İkinci kısım

Ayakta teftiş ve muayene

Madde 462 — Canlı hayvanların kesilmezden evvel ayakta teftiş ve muayenesinde, müfettiş atideki fıkraları nazarı dikkate almakla mükelleftir.

1052

A - Canlı hayvanın nevi, cinsi ve hayvan hasta veya şüpheli ise hastalığı ve şüpheyi dai hali, sinni, donu, alâmeti mahsusası kayit ve tesbit olunur.

B - Hayvanın sıhhatte olup olmadığı tetkik ve eğer hayvan yatmış ise kalkmıya icbar olunur. Hayvanda topallık varsa yularından uzunca tutularak yürütülür.

C - Semizlik hali.

Ç - Hayvanın tavrı hareketi; duruşu, meşyi ve vaziyeti, bakışı, muhitine karşı olan hassasiyet derecesi,

D - Bedeni: Evvelâ cildinin her noktası muayene olunacağı gibi nazarı dikkati calip olan cihazların hepsi meselâ hazım, teneffüs ve tenasül cihazları muayene olunur ve icabında termometre dahi tatbik olunur.

Tafsilât bu bapta tanzim olunacak talimatnameye terkedilmiştir.

Madde 463 — Muhtelif nevi hayvanlarda muhtelif sari, intanî, tufeylî hastalıklar ve bilhassa:

A - Sığırlarda (1) Danalık devrini geçirmiş olanlarda; Sığır vebası, dalak, yanıkara, ufuneti demi nesfiler, verem hastalığı, şap ve meme, turuku hazmiye, tenasüliye, mefasıl, tırnak hastalıkları ve bunların neticesi hararetle müterafık umumî ahvalin tegayyürü.

(2) Danalarda: Difteri, dizanteri, hablisürrenin intanı neticesi mefasılın teverrümü veyahut humma ile müterafik ahvali umumiyenin tegayyüratı.

B - Domuzlarda şap, humre, zatürree velmea, veba ve tesemmüm.

C - Koyun ve keçilerde uyuz, dalak, marazı devvare (salıncak illeti) kaşeksi (distom) tetkik ve taharri olunur.

Ç - Tuyûrda tavuk kolerası, vebası, tifüsü, difteri ve verem hastalıkları tetkik ve taharri olunur.

Madde 464 — Hayvanın canlı olarak ayakta teftiş ve muayenesi neticesinde Sağlık Zabıtası kanununda yazılı ihbarı mecburî hastalıklardan biri teşhis veya şüphe edilirse o hastalık hakkında mezkûr kanun ve işbu nizamname hükümleri tatbik olunur ve keyfiyet derhal ait olduğu makamlara ve zabıtaya bildirilir ve hastalığın bilhassa dalak, yanıkara, sığırların ufuneti deminesfisi kuduz, mankafa olduğu tahakkuk eylediği takdirde zebihleri menedilir.

Madde 465 — Etleri hülâmi tabiata malik pek genç hayvanlar ile hamil müddetinin üçte ikisini doldurmuş gebe hayvanlar, bir hafta ev-

1933

vel doğurmuş inekler, son derece hümmayiteabi gösteren hayvanların zebihleri menedilir.

Madde 466 — Diğer hallerin kâffesinde hayvanların zephine müsaade olunur.

Madde 467 — Mezbahalarda hiç bir hayvan evvelâ ayakta muayene olmadıkça zebih salonuna gönderilemez. Hayvanların ayakta muayeneleri esnasında sahipleri tarafından mezkûr hayvanların menşe şahadetnameleri ibraz edilir. Menşe şahadetnamesi olmayanların zebih salonuna ithaline müsaade olunmaz. Usulüne muvafık menşe şahadetnamesi mevcut olan hayvanların ayaktaki muayenelerinin neticesinde zephine mâni bir hal yoksa keyfiyet menşe şahadetnamelerine şerh verilir.

Madda 468 — Canlı hayvanların muayenesini icra eden müfettiş emrazı sariye ile malûl hayvanlarla temas etmiş ise ellerini, kollarını ve dalak, şap, sığır vebası gibi hastalıklarda elbise, gömlek, ve kunduralarını tathir ve dezenfekte etmedikçe o mahalden diğer bir mahalle ayrılmaması ve diğer bir hayvanı muayene etmemesi lâzımdır. Elbise ve gömlekler kaynatılmalı ve % 3 nisbetindeki hamızı fenik mahlûlü ile veyahut etüvden geçirilmek suretile tathir ve dezenfekte edilmelidir. Ayakkapları sabunlu su ile fırçalanmalı ve alt tarafları % 3 nisbetinde sodalı su ile fırçalandıktan sonra hamızı fenikli veya kirezilli su ile ıslatılmış bir bez ile silinmelidir.

Madde 469 — Mecburî zebih vakayiinde zebihten evvelki muayeneden sarfınazar olunabilir. Mecburî zebih aşağıda yazılı hallerde vakidir.

A - Müfettiş gelinceye kadar hayvanın telef olmak ihtimali varsa,

B - Hayvanda etinin kıymetini tenkıs eden bir hal mevcut ise,

C - Kurşun, saika, boğulma, izamı kıfhiyenin veya fıkaratın kesri neticesi nezif veya inkıtaı teneffüsten telef olmak ihtimaline binaen vakit fevt etmeksizin derhal ve serian zephi iktiza ederse muayene zebihten sonra yapılır. Bu gibi hadisatta müfettiş tarafından etlerin muayenesinden evvel ahşanın çıkarılması mecburiyeti tahassül ederse bu cihazlar da muayene edilmek şartile ahşa tahliye edilebilir.

[Mabaadi var]

1934

VEKÂLETÇE YAPILAN TAMİMLER

Kaybolmaları hasebile duruşmalarının tatiline karar verilen eşhas hakkında

Kaybolmalarından dolayı haklarındaki duruşmanın muvakkaten tatiline karar verilen eşhas hakkında mahkemelerinden yazılacak müzekkerelerin kaydına mahsus olmak üzere bütün cümhuriyet müddei umumilikleri tarafından bir defter tutulmasına Gaip maznun hakkında yazılması icabeden arama müzekkerelerinin, bu deftere kaydi icra edildikten sonra ait olduğu yere gönderilmesi ve yazılan bu müzekkerelerin münasip fasılalar zarfında müddei umumiler tarafından re'sen ve tekidi ve gaip maznun bulununca duruşma yapılmak üzere evrakile birlikte mahkemeye sevki, aranılan eşhasın kısa bir zamanda ele geçirilmesine medar olacağı gibi bu kabil muamelâtın sühuletle takip ve kontrol edilebilmesini de temin edeceğinden bademe bu dairede muamele ifası lüzumu kaza daireniz dahilindeki C. M. U. Liklerine tamimen tebliği temenni olunur efendim.

* * *

Temyiz mahkemesine gönderilecek evrakın suerti tasnif ve irsali hakkında

Bir çok mahkemelerden temyiz mahkemesine gönderilmekte olan dava dosyalarının gayrı muntazam ve perişan bir halde ve hükmü ihtiva eden zabıtnamelerin insicam ve mazbutiyetten âri bir şekilde olup okunmayacak bir surette yazılmalarına binaen yapılan tetkiklerde bir çok müşkilâta tesadüf edilmekle beraber bir takım muhaberat ve teahhuratı da badi olduğu ve bu halin ademi devamı için bademe evrakı temyiziyenin tarih sırasile ve melfufat puslası dairesinde müteselsil bir numara tahtında tasnif edilmesi ve duruşma zabıtnamelerinin vusuku kanuniyeyi haiz olabilmesi için ceza muhakemeleri usulü ka-

1935

nununun 265, 266, 268 inci maddelerine göre tanzim ve her sahifesine bir sıra numarası vazedilmesi ve bilhassa okunaklı yazılması ve mazbut ifadatın kime ve okunacak evrakın neye müteallik olduğunun aynı hizada zabıtnamenin kararlarına hülâseten işaret edilmesi ve zabıtnamelerin yazı makinesi ile musaddak bir sureti çıkarılarak evrak ile beraber gönderilmesi ve evrakın gönderildiğine dair olan Cümhuriyet M. U. liklerinin tahriratlarında sebebi irsaliyle beraber temyiz edenlerin kimler olduğunun gösterilmesi ve tebliğ ilmühaberi tarihlerinin ve tayin edilen mücazat mıkdarının ayrıca yazı ile tesbit edilmesi ve bu şeraiti ihtiva etmeyen evrakların temyiz mahkemesine gönderilmemesi C. Baş. M. U. liğinden bildirilmiş ve iş'arı vaki muvafık görülmüş olduğundan badema bu dairede muamele ifası lüzumunun kaza daireniz dahilindeki bütün mahkemelerle C. Müddei umumiliklerine tebliği tamim olunur efendim.

* * *

Ordu mensuplarının işledikleri suçlardan dolayı kumandanlıklara malûmat verilmesine dair

Ordu mensuplarının, bilhassa hükûmetin şahsiyeti maneviyesine hakaret gibi memleket ve hükûmet aleyhinde işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı kumandanların malûmat sahibi bulunmalarının Ordu Disiplini ve devletin menfaatı muktazasından bulunduğu Büyük Erkânı Harbiye Riyasetinden bildirilmiş olduğundan bademe Ordu mensupları tarafından işlenen ehemmiyeti haiz suçlardan dolayı yapılacak takibattan, mensup oldukları kıt'a kumandanlarının haberdar edilmesi lüzumunun kaza daireniz dahilindeki bilûmum C. M. U. liklerine tamimen tebliği mütemennadır efendim.

* * *

Demiryolları memur ve müstahdemleri hakkında verilecek ihzar müzekkeresine dair

Demir yolları memur ve müstahdemleri hakkında kanunî sebeplere müsteniden verilecek ihzar müzekkeresi hükmünün infazında da: Tevkif

1036

müzekkerelerinin sureti infazına mütedair olan 16/4/931 tarih ve 21 numaralı tamim mucibince muamele ifa olunması lüzumunun kaza daireniz dahilindeki C. M. U. liklerine tebliği mütemennadır efendim.

* * *

İspartaya merbut "Eğridir„ Kazasile Bayezide tâbi "Iğdır„ kazası arasındaki iltibasın refine dair

Dahiliye Vekâleti Celilesinin tezkeresi sureti aşağıda çıkarıldı. muktazasının o suretle ifası temin olunur efendim.

«İsparta Vilâyetine merbut İğridir Kazası isminin Bayezit Vilâyetine tâbi Iğdır kazası ismine müşabeheti dolayisile muamelât ve muhaberatta bazı yanlışlıklar tehaddüs etmekte olduğundan bademe bu yanlışlıklara mahal verilmemek üzere İsparta Vilâyetinin «İğridir» Kazası isminin -Eğridir- tarzında yazılması tensip edilerek Vilâyetlere tamimen tebligat yapıldığı arzolunur efendim.»

1932

MÜTALEALAR

HUKUKÎ MÜTALEALAR

Vekâleti Celileye

Teftiş heyeti reisliğinden takdim edilip tevdi buyurulan mütaleanamede; Müfettiş Zahir bey tarafından tanzim ve ita kılınan lâyıhada mevzuatı hazıramızda veraset senedinin mevkii olmamasına mebni mesbuk taleplerin mahkemelerce şayanı kabul olmaması iktiza edeceği yazılı olduğundan bahsile keyfiyetin müdüriyetimizce tetkik ve muktezasının ifası bildirilmektedir.

Kanunu medeninin 538 inci maddesine nazaran vasiyetnamede mirasçı nasbedilmiş olan kimseler mirasçılık sıfatları hakkında ellerine bir vesika verilmesini bir niza zımnında olmıyarak sulh hâkiminden isteyebilirler. Bu vesikalar resmen idare edilmekte olan mallara vaz'ıyet ve mirastan mütevellit ihtilâflarda mirasçılık sıfatını tesbit etmek noktasından işe yarar ve yalnız mansup mirasçılara değil kanunî mirasçılara da ita olunabilir.

Niza haline gelince: Mezkûr kanunun 577 inci maddesi mucibince terekeye veya bir kısmına vazıyet edenlere karşı kanunî veya mansup mirasçı sıfatile racih bir hakka malik olduğuna zahip olanlar miras sebebile istihkak davası ikame ederler. Bundan başka terekenin taksiminden evvel mirasçılar arasında terekeye müteallik olarak ikame edilebilecek bir de taksim davası vardır. Bununla beraber 15 Nisan 928 tarihli ve 2877 numaralı tamimde bahsedildiği üzere veraset senedi itası hakkındaki davaların asliye mahkemelerinde rüyeti lâzımgeleceği tayini merci suretile mahkemei temyizce takarrur eylemiştir. Keyfiyetin bu dairede teftiş heyetine tebliği menutu reyi samileridir efendim.

* * *

Adana C. M. U. liğine Tg. E.

25/5/931 tarih ve 312 numaralı tahrirat C:
İcra memurunun iflâs idaresine reislik etmesi vazifesi ikti-

1938

zasından olması ve bu iş mukabilinde ayrıca bir ücret alacağına dair bir hüküm mevcut bulunmaması itibarile bu sıfatla vazife ifa etmesinden dolayı ücret alması muvafık olmıyacağı beyan olunur efendim.

* * *

Adana cümhuriyet müddei umumiliğine Tg. E.

24/3/931 tarih ve 148 numaralı tahrirat cevabı:

Borçlunun ikametgâhının meçhul olmasından dolayı ilâm veya bu mahiyetteki vesikalara müstenit takip taleplerile diğerleri arasında kanun bir fark yapmamıştır. Ancak ilânen tebliğ cihetine gidilirken borçlunun ikametgâhının meçhul olduğu yolundaki mücerret beyanla iktifa edilmeyip borçlunun evvelki ikametgâhı nerede bulunduğu, bir vekili olup olmadığı ve ikametgâhını ne zaman terkettiği ve nereye gittiği hakkında alacaklı tarafından tahkikat yapılıp ta akim kaldığına icraca kanaat hasıl edilmesi muvafık olacağı mütaleaten beyan olunur efendim.

* * *

Balıkesir cümhuriyet müddei umumiliğine Tg. E.

29/3/931 tarih ve 119 numaralı tahrirat cevabı:

Satılığa çıkarılan mal birinci ve ikinci arttırmada talip çıkmazsa takip tabiatile düşer. Ancak şuyuun izalesine dair hükümlerin infazında takibe zaten satış safhasından başlanmasına ve bunların infazında ödeme emri tebliğini ve haciz gibi muameleler mevzuu bahsolamıyacağına göre alâkadarlardan birinin talebi halinde gene bu safhadan başlanarak muameleye devam edilmesi zaruri görüldüğü mütaleaten beyan olunur efendim.

CEZAÎ MÜTALEALAR

Çorum C. M. U. liğine tebliğ edilmiştir.

Ceza muhakemeleri usulü kanununun şahsî dava faslındaki 352 inci maddesinde (... karar hâkimi C. M. U. liğinin doğrudan doğruya açacağı

1039

davada: Cereyan eden usule göre ya duruşmanın açılmasına veya davanın reddine karar verir) denilmesine nazaran son tahkikatın açılmasına dair olan filin işbu şahsî dava faslına muhalif olmıyan hükümleri dairesinde muamele ifası icabetmesine ve mezkûr fiilde bulunan 195 inci maddesinde (karar hâkimi meselenin daha ziyade tenviri için ilk tahkikatın tevsiine ve böyle bir tahkikat yapılmamış ise ilk tahkikatın açılmasına veya bazı delillerin toplanmasına karar verilebilir Sulh hâkimi dahi bazı delillerin toplanmasını karar altına alabilir ...) Diye yazılı olmasına mebni şahsî dava ile takibedilen ve Sulh Mahkemelerinin vazifesi haricinde olan işlerde karar hâkimi duruşmanın icrasına veya davanın reddine dair karar vermek üzere mezkûr maddeye tevfikan bazı delilleri toplayabilir.

Keyfiyetin olveçhile istilâmda bulunan Osmancık Cümhuriyet Müddeiumumiliğine tebliği.

* * *

Muş C. M. U. liğine Tg. E.

Hükümden sonra mevkufun salıverilebileceğine dair ceza muhakemeleri usulü kanununda bir sarahat bulunmamasına göre mevkufen muhakemesi yapılarak hürriyeti tahdit eden bir ceza ile mahkûm edilen şahsın hüküm aleyhine temyiz yoluna müracaat etmiş olsa bile kefaletle salıverilmesi caiz değildir.

* * *

Rize C. M. U. liğine Tg. E.

Eski usulü muhakematı cezaiye kanununa muhalif olarak ceza muhakemeleri usulü kanununda Sulh Mahkemelerine ait olan (205) inci maddede gösterilen haller müstesna olmak üzere (Muvakkat A maddesinin 8 numaralı bendi mucibince karar hâkimliği teşkilâtı yapılıncıya kadar bütün sulh işleri için son tahkikatın açılması kararına lüzum yoktur.) Evvel emirde karar hâkimliğince son tahkikatın açılmasına karar verilmedikçe mahkemelerin işe vaziyet edememeleri prensip olarak kabul edilmiş olduğundan karar hâkimliğince ittihaz edilecek bu kabil kararlardan harç alınıp alınmıyacağına dair harç tarifesinde bir sarahat mevcut değildir.

Esasen alınmakta olan harçlar maznunların İstintak dairelerince

sorguya çekilmesi ve haklarında tahkikat yapılması sebebile alınmakta olduğundan bu bapta hususî bir hüküm vakî ve tedvin edilinciye kadar karar hâkimliğince ittihaz edilen kararlardan ilk tahkikatı yapılmış olan kısımlardan dolayı harç tarifesi veçhile istintak harcı takdir edilmek ve diğerlerinden dolayı da harç alınmamak icabeder. O dairede muamele ifası.

* * *

Zat İşleri Müdürlüğüne yazılmıştır.

Ceza Muhakemeleri usulü kanununun 153 üncü maddesi mucibince hazırlık tahkikatı icrasına esas itibarile C. Müddei umumileri salâhiyettardır.

Ancak mezkûr kanunun 158 inci maddesine tevfikan C. M. U. liğinin mühim sebepler altında gaybubeti veya hadiseden vaktile haberdar olmaması gibi hallerde Mustantik veya Sulh hâkimi bu ihzarî tahkikatın tehirinde mazeret umulan kısımlarını resen yapabilirler. Meşhut suçlarda da hüküm böyledir.

Gene kanunu mezkûrun 161 inci maddesinde Müstantik veya sulh hâkimi tarafından idare ve ifa olunan tahkikat işlerinin resmen tesbit ve tevsiki ve kendilerine bir zabıt kâtibinin refakat etmesi hususları ilk tahkikat için mer'î hükümlere ve kaidelere göre yapılır. Denilmesine göre yukarıda zikri geçen 158 inci maddeye tevfikan hazırlık tahkikatı yapan Müstantık veya sulh hâkiminin yanlarında bir zabıt kâtibinin bulunması lâzımgelip bu tahkikatı yapan Müddeiumuminin nezdinde zabıt kâtibi bulundurulacağına dair kanunda bir hüküm mevcut bulunmadığı mütaleaten arzolunur.

* * *

Nevşehir C. M. U. liğine Tg. E.

Yeni Tütün inhisarı kanununun 63 üncü maddesi mucibince sığara inhisarı hakkındaki kanunun 14 üncü maddesindeki para cezasının bir kuruşa indirilmiş olmasına ve bir suçun işlendiği zamanın kanunu ile sonradan neşrolunan kanunun hükümleri birbirinden farklı olduğu takdirde failin lehinde olan kanunun tatbiki ve infaz edileceği Türk ceza kanununun 2 inci maddesinin son fıkrası

1941

hükmünden bulunmasına nazaran infaz esnasında mezkûr maddeler mucibince muamele ifası ve keyfiyetin olveçhile müstedi Mahmut efendiye tefhim edilerek alınacak imzalı varakanın gönderilmesi.

* * *

Bandırma C. M. umumiliğine Tg. E.

Ceza Muhakemeleri usulü kanununun 202 inci maddesi son tahkikatın açılmasına mahal olup olmadığına karar verilmek üzere tetkikat yapılarak davanın vazife haricinde görüldüğünde ve 263 üncü maddesi dahi son tahkikatın açılması kararile iş mahkemeye verildikten sonra duruşma esnasında suçun davayı gören mahkemenin vazifesini geçtiği anlaşıldığında yapılacak muameleden bahsetmektedir.

Yeni kanun sulh mahkemelerine ait olup 205 inci maddede gösterilen haller müstesna olmak üzere evvel emirde son tahkikatın açılmasına karar verilmedikçe mahkemelerin işe vaziyet edememelerini esas olarak kabul eylemiş olduğundan 192 inci madde mucibince evrak tevdi edildikten sonra 194 ve müteakip maddeleri mucibince muamele ifa ve son tahkikatın açılmasına mahal olup olmadığına karar vermek üzere tetkikat yaparken Sulh Hâkimi işin Sulh mahkemesinin vazifesi haricinde olduğunu görürse 202 inci madde mucibince iktiza eden karar ittihaz edilmek üzere evrakı C. M. U. liği vasıtasile karar hâkimine gönderir.

Şu kadar ki muvakkat A. maddesinin 8 inci bendinde karar hâkimliği teşkilâtı yapılıncıya kadar Sulh Mahkemelerine ait işlerde yazılı iddianameye ve son tahkikatın açılması kararına lüzüm olmadığı tasrih edilmiş olmakla halen Sulh mahkemesine gönderilecek işlerde Sulh hâkimliğince son tahkikatın açılmasına karar vermeksizin doğrudan doğruya duruşma hazırlığı ifa veya 286 ıncı madde dairesinde ceza kararnamesile karar verilmesi lâzımgeldiğinden karar hâkimliği teşkilâtı yapılıncıya kadar Sulh Mahkemelerince mezkûr 202 inci madde ile diğer son tahkikatın açılıp açılmamasına taallûk eyleyen maddelerinin tatbiki kabil değildir.

Şu hale göre suçun vazifeyi geçtiği anlaşılması üzerine Sulh Mahkemelerince verilecek kararın 263 üncü maddeye tevfik edilmesi icabedeceği ve bu kabil kararların aynı maddenin ikinci fıkrasında tasrih edildiği veçhile son tahkikatın açılmasına dair olan kararların bütün neticelerini hasıl edip aynı şartlara tâbi bulunmasına mebni evrakın doğrudan doğruya ait olduğu mahkemeye tevdii

1042

muktezi bulunduğu ve 4 üncü fıkrada yazılı olduğu üzere Sulh mahkemelerince işin ağır ceza mahkemesine ait olduğuna karar verilmesi halinde evvelce ilk tahkikat yapılmamış olsa bile gene ilk tahkikat icrasına lüzum olmayıp ancak kararın kendisine tebliğinde maznun . tarafından bazı delillerin toplanmasını isteyebileceği beyan olunur.

* * *

Kastamonu C. M. umumiliğine Tg. E.

1 - Af ve tecil kanununun birinci maddesile neşir ve ilân olunan affı umumî af mahiyetinde bulunduğu cihetle Türk ceza kanununun 20 inci maddesinin son fıkrasında gösterildiği üzere mezkûr birinci madde mucibince affa tâbi bulunan mevaddın mahkeme masrafları da sukut etmiş olacağından tahsil edilemez, tecile tâbi hususlarda ise gerek derdesti rü'yet bulunan ve gerek henüz hükümleri kat'ileşmemiş olan mevadda müteallik mahkeme masrafları bu hususlaki ilâmların kabiliyeti tenfiziyesi bulunmaması hasebile tahsiline imkân yoktur.

Kat'ileşmiş hükme gelince bu baptaki mahkeme masrafları zikrolu nan 120 inci maddenin birinci fıkrasına nazaran tahsil edilmek icap eder.

2 - Hidematı ammeden memnuiyet, emniyeti umumiye nizamnamesi altına ancak memuriyet, meslek ve sanatın tatili icrası gibi mütemmim ve fer'î cezalar asıl cezalara bağlı bulunmuş olduğundan asıl ceza tecil veya affa tâbi bulunduğu takdirde af ve tecile tâbidirler.

Türk ceza kanununun 33 üncü maddesi mucibince mahcuriyeti kanuniye halinde bulundurulan eşhasın tecil dolayısile tahliye edilmiş olmalarına göre mahcuriyet hali mürtefi olmuştur.

Kanunu medeninin 357 inci maddesi mucibince tahtı hacre alınarak kendilerine vasi tayin kılınmış olup ta tecilden istifade ederek tahliye olunanların kanunu medeninin 415 inci maddesinin şerhinde: Ceza görüldükten sonra ister tamamen görülmüş olsun ister tecil suretile kısmen görülmüş olsun veya bir affı umumi veya hususi ile ceza sakit olmuş olsun vesayet hitam bulur diye yazılı olmasina nazaran vesayet altında bulundurulmak halleri nihayet bulmuştur.

3 - Tecile tâbi olmayan bir cezaya, suçların ve cezaların içtimaı dolayısile zam olunan ceza tecile tâbi ise yalnız o cezanın tecili ve diğerinin infazı icabeder. İçtima hali eski kanuna tevfikan tedahülü

1043

ve kalbi ceza suretile ve azamı cürüm itibarile verilmiş olupta bu ceza tecile tâbi olduğu takdirde diğer kalbedilen ve tedahül eden cezaların ayrıca infazı mevzuu bahsolmayacağından istifade edeceği tabiidir.

4 - Tecile tâbi meselelerde temyiz mahkemesince tetkikat icrasına mahal olmadığına karar ittihaz edilmekte olmasına göre mezkûr kanunun 7 inci maddesinde gösterildiği veçhile maznun ve mahkûmlar tarafından temyizen tetkikat icrası talebedilmedikçe kanunun neşrinden mukaddem gerek temyiz edilmiş olan ve gerekse resen temyize tâbi bulunan mevadda müteallik evrakların temyiz mahkemesine gönderilmesine lüzum yoktur. O dairede muamele ifası.

* * *

Maliye Vekâleti celilesine yazılmıştır.

Siğara kâğıdı para cezalarının hapse tahvil edileceğine dair kanunu mahsusunda sarahat mevcut olmamasına ve hazinenin hukuku şahsiyesinden ve tazminat mahiyetinde bulunmasına mebni bu kabil para cezalarının hapse tahviline imkân olmadığı temyiz mahkemesi içtihadına müsteniden arzedilmiştir.

Ahiren neşrü ilâm olunan 1441 No. lu af ve tecil kanunu münasebetile hususî kanunlardaki para cezalarından hangilerinin tazminat mahiyetinde bulundukları hakkında mütalea ve reyi alınan temyiz mahkemesince siğara kâğıdı inhisarı kanununun 14 üncü maddesindeki para cezasının tazminat kabilinden olduğu mütalea kılınmış ve bunun üzerine mezkûr maddeye tevfikan hükmolunan para cezaları tecilden hariç bırakılmıştır.

1 Ağustos 929 tarihinden itibaren mevkii meriyete giren kaçakcılığın men ve takibi hakkındaki kanunun 39 uncu maddesine nazaran hukuku şahsiye ve tazminat kabilinden bulunan para cezalarının hapse tahvil olunmayacağından mezkûr sigara kâğıdı kanununun 14 üncü maddesi mucibince takdir ve hükmolunan para cezalarının tazminat mahiyetinde bulunmasına mebni icra ve iflâs kanununa tevfikan tahsili icap edip Türk ceza kanununun 19 ve 24 üncü maddeleri mucibince tahviline imkân bulunmadığı arzolunur.

* * *

Zat İşleri Müdürlüğüne yazılmıştır.

Ceza muhakemeleri usulü kanununun 43 üncü maddesi mucibince ceza işlerini gören makam ve mahkemelerin tatil yapılması ilk tahki-

kat icrasına mani teşkil edemiyeceğine ve bilâkis maddede tasrih edildiği veçhile ilk tahkikatın yapılması icap ettiğine göre bu tahkikatın neticesi olan kararların tetkik ve tasdikine müteallik muamelelerin de ifası ve son tahkikatın açılması kararile mahkemeye verilecek evrakların kabul edilmesi lâzımdır.

Binaenaleyh müstantiklerce verilmiş olan muhakemenin men'i kararlarının reis veya hâkim tarafından tetkik edilmesinin muktezi bulunduğu mütaleasiyle bu baptaki tahrirat rapten takdim kılındı.

* *

Afyon C. M. U. liğine Tg. E.

1441 Numaralı af ve tecil kanununun ikinci maddesile Türk ceza kanununun 455 inci maddesi hariç olmak üzere adam öldürenler tecilden hariç birakılmış olmasına ve 473 üncü maddeye tevafuk eden telefi nefis filinin ise adam öldürmek cürmünü teşkil etmeyip çocuğu kendi haline terketmek filinin esbabı müşeddidesinden bulunmasını nazaran mezkûr cürmün tecile tâbi bulunduğu mütaleaten beyan olunur.

* * *

Muş C. M. umumiliğine Tg. E.

Piyangonun kumardan madut bulunduğundan bahisle Türk ocağı tarafından tertibi mutasavver eşya piyangosuna muhalefet edilmekte olduğu vilâyattan bildirilmektedir.

Türk ceza kanununun 569 uncu maddesinin tarifine nazaran piyango kumardan madut bulunmadığı cihetle tertibi için usulen müsaade alındığı takdirde muhalefet edilmemesi.

* * *

Dahiliye Vekâleti celilesine yazılmıştır.

Hapishanelerin 929 senesi muvazenei umumiye kanunile ciheti adliyeye devredilmiş olmasına göre hapishanelerin muhafazası zabı-

1045

tanın adlî vazifeleri meyanına dahil bulunmuş ise de bu hususiaki vazifesini ihmal ve terahi veya sui istimal eden zabıta amir ve memurları hakkında cümhuriyet müddei umumiliklerince hapishanelerin muhafazası için verilmiş hususî bir emir olmadıkça doğrudan doğruya tâkibat yapılmayıp memurin muhakematı kanununa tevfikan muamele ifası icabedeceği.

* * *

Cebelibereket C. M. umumiliğine Tg. E.

Türkiyeden ecnebi memleketlere pasaportsuz giden gelen Türkler hakkında pasaport kanununda bir ceza yoktur.

* * *

Ardahan C. M. U. liğine Tg. E.

Cezanın infazı sırasında ne gibi hallerden dolayı mahkemeden karar alınacağı ceza muhakemeleri usulü kanununun 402, 403, 404 üncü maddelerinde gösterilmiştir. 400 üncü madde mucibince cezanın infazının tehiri için mahkemeden karar alınmasına lüzum yoktur. Mezkûr hükmün tatbiki cezanın infazına memur olan müddeiumumilere aittir.

* * *

İktisat vekâleti celilesine yazılmıştır.

Noter kanununun 21 inci maddesi ahkâmı ve sarahatına nazaran Noterlerin memuriyet sıfatları bulunduğu ve vazifelerine müteallik suçlardan dolayı 1441 numaralı af kanununun 3 üncü maddesi mucibince tecilden istifade edemiyecekleri mütaleaten arzolunur.

* * *

Adapazarı C. M. umumiliğine Tg. E.

1701 Numaralı tütün inhisarı kanununun muvakkat maddesile neşir ve ilân olunan af, mezkûr kanunun mevkii meriyete girdiği tarihe

1946

kadar işlenmiş olan ve maddede sayılan eski kanunun bazı maddelerine temas eden fiiller içindir.

* * *

Kırklareli C. M. U. liğine Tg. E.

Kanun sarihtir. 1609 numaralı kanunun 1 inci maddesinde yazılı suçlardan dolayı kaymakamlar hakkında yapılacak takibata o kazanın merbut olduğu vilâyetteki ağır ceza M. U. lerine aittir. Salâhiyetli mahkeme 2 inci maddede yazılı olduğu üzere memurin muhakematı hakkındaki kanunda tayin edilmiş olan mahkemedir.

* * *

Mardin C. M. U. liğine Tg. E.

Gıyaben belediyenin şahsı manevisini tahkir edenler hakkında ceza kanununda hususî bir hüküm ve ceza mevcut değilse de işlenmiş olan fiilin şekil ve mahiyetine ve sebebine nazarn 268 ve 488 inci maddelerinin şumulü dairesine dahil olup olmıyacağının tetkik ve muktezasının ifası.

* * *

Konya C. M. U. liğine Tg. E.

Ceza Muhakemeleri usulü kanununun 138 inci madddesi mucibince mahkemece resen intihap edilecek müdafilerle 273 üncü maddede tasrih edildiği veçhile maznunu temsil etmek üzere duruşmaya gelecek kanunî hısımlardan vekâletname lüzumu yoksa da sair hallerde müdafilerden usulüne tevfikan tanzim edilmiş vekâletname aramak icap edeceği mütaleaten beyan olunur.

* * *

Bulu C. M. U. liğine Tg. E.

Ceza Muhakemeleri usulü kanununun 327 inci maddesinin 2 inci bendinde (.... hakikat hilâfında şahitlikte bulunduğu veya rey verdiği

1047

anlaşılır.) Denilmesine nazaran muhakemenin iadesi için şahitlerin yalan yere şehadetten dolayı kat'î surette mahkûm edilmiş olmaları şart olmayıp kanuni sebeplerden dolayı haklarında takibat yapılmamış olması halinde de muhakemenin iadesi kabildir. Bu itibarla 1441 numaralı af ve tecil kanunu mucibince tecile tâbi bulunması hasebile şahitler hakkında yalan yere şehadetten dolayı tâkibat yapılmamasının muhakemenin iadesi hakkındaki talebine mâni teşkil etmiyeceğinden merciine müracaat eylemesi hususunun müsted'i sabık Yığlıca nahiye müdürü Sadi Beye tefhimile alınacak imzalı varakanın gönderilmesi.

* * *

Edirne C. M. U. liğine Tg. E.

Davadan vazgeçebileceği ve ne gibi hallerde davadan vazgeçmiş sayılacağını gösteren ceza muhakemeleri usulü kanununun 361 inci maddesinin hükmü ancak şahsî dava yolu ile açılabilen ve 344 üncü maddesinde gösterilen sekiz hale münhasır olup bunlardan hariç kalan ve ceza kanunu mucibince ikame ve tâkibine şikâyet veya şahsî dava vukuuna mütevakkıf bulunan suçlara şümulü bulunmadığından bu gibi suçlar için müşteki veya davacının duruşmıya gelmemesinin feragat hükmünde olmayacağı ve ancak sarahaten feragat vukuunda ceza muhakemeleri usulü kanununun 99 uncu maddesine ve sair mevaddı mahsusalarına tevfikan muamele ifası icabedeceği.

* * *

Zat işleri müdürlüğüne yazılmıştır.

Ceza Muhakemeleri usulü kanununun 34 üncü maddesinin son fıkrasında sulh hâkimlerinin her nevi tebliğatı karar ve ceza kararnamelerini doğrudan doğruya ifa ve infaz edebilecekleri tasrih olunmasına nazaran bu salâhiyetin neticei tabiiyesi olarak lüzumunda şifre ve açık telgrafla muhabere'de bulunabilecekleri.

* * *

Yozgat C. M. umumiliğine Tg. E.

Şahsî davanın bu hususta bir zabıt varakası tutulmak üzere zabıt kâtibine yapılacak bir beyan ile veya karar hükmüne verilecek bir

1948

istida ile açılacağı ceza muhakemeleri usulü kanununun 350 inci maddesi sarahatinden bulunmasına ve şahsî dava faslındaki 351, 352 inci maddelerde yazılı karar hükmüne mevdu vazifelerin muvakkat maddesinin 5 inci bendile asliye mahkemesine ait işlere münhasır olarak müstantiklere verilmiş olmasına göre bu gibi işlerde, M. U. liğin hazırlık tahkikatı icra ve iddianame tanzimine lüzum olmaksızın doğrudan doğruya müstantikler tarafından yukarıda zikri geçen maddesi dairesinde muamele ifası icabeder.

346, 347 inci maddelerde yazılı olduğu üzere şahsî dava açılması haline C. M. U. sinin hukuku amme davasını açmıya ve mahkemeye iştirak mecburiyeti aolmayıp ammenin menfaati noktasından lüzum gördüğü takdirde hukuku amme davasını açabileceği gibi hükünı katîleşinciye kadar işin her halinde tâkibata başlıyabilir.

Bu hususta memuriyetinizce dermeyan olunan mütalea kanuna uygun bulunmuş olduğundan o dairede hareket olunması lüzumunun birinci Müstantikliğe tebliği.

* * *

Hukuk işleri müdürlüğüne yazılmıştır.

İcra ve iflâs kanununun 70 inci maddesi mucibince beyanatta bulunmamak fiilinin 322 inci madde hükmüne göre suç teşkil eylemekte olmasına ve teşkilâtı esasiye kanununun 17 inci maddesinin ikinci fıkrasında (gerek intihaptan evvel ve gerek sonra aleyhine cürüm isnat olunan bir meb'usun maznunen isticevabı veyahut mahkemesinin icrası heyeti umumiyenin kararına merbuttur.) Denilmesine mebni mezkûr 70 inci madde mucibince beyanatta bulunmayan meb'usların maznunen sorguya çekilmesi veya muhakemelerinin icrası için evvel emirde meclis heyeti umumiyesinden karar alınması lâzımgeleceği mütaleasile Ankara M. U. liğinin bu baptaki tahriratı rapten iade kılındı.

* * *

Muğla C.M. umumiliğine Tg. E.

Memurların memuriyet vazifelerinden münbais olmayıp vazifei memuriyetlerini ifa sırasında hadis olan şahsî cürümlerinin af ve tecil

1042

kanununun 3 üncü maddesinden hariç olup tecile tâbi bulunduğu temyiz mahkemesi heyeti umumiyesince 15/1/930 tarih ve 11 - 12 numaralı kararile içtihat edilmiş olduğundan o dairede muamele ifası.

* * *

Biga Ç. M. umumiliğine Tg. E.

Ceza Muhakemeleri usulü kanununun 226 ıncı maddesinde tasrih edildiği üzere ağır cezalı cürümlerin madasında mahkemece maznun hazır bulunmaktan vareste tutulabilmesinin talebe mütevakkıf bulunduğu ve kendisinin gelmiyerek bir müdafi göndermiş olmasının hazır bulunmaktan vareste tutulması tabiî mahiyette telâkki edilmiyeceği beyan olunur.

* * *

İçel C. M. umumiliğine Tg. E.

Yalan yere yemin iddialarının isbatı için ceza muhakemeleri usulü kanununda bir hükmü mahsus olmamasına ve tahrirî yeminle isbatı lâzımgeldiğine dair temyiz mahkemesinin müstakir bir içtihadı bulunmamasına nazaran bu gibi iddiaların diğer davalar misillû şahitle isbatının caiz bulunduğu mütaleaten beyan olunur.

* * *

Tire C. M. umumiliğine Tg. E.

Türkiyede bulunup ta kanunda yazılı hükümlere göre kendilerine tebliğat yapılması imkânsız bulunmuş olan maznunlarla yabancı memlekette bulunupta kendilerine tebliğat yapılması kabil olmıyan veya böyle bir tebliğden netice hasıl olacağı umulmıyan maznunlara ne suretle tebliğat yapılacağı ceza muhakemeleri usulü kanununun 37 inci maddesinde gösterilmiş ve gaip bulunan maznunlar mahkûmlar hakkındaki tebliğlerin ne suretle yapılacağı 271 ve 274 üncü ve hukuk muhakemeleri usullerinin tebliğatında dahi carî olduğu 35 inci maddelerinde tasrih edilmiştir. Mezkûr 37 ve 271 inci maddelerin ahkâmına dahil olmıyan tebliğ işlerinde 35 inci madde delâletile hukuk usulü muhakemeleri kanununa tevfikan muamele ifası.

1050

Artivin C. M. umumiliğine Tg. E.

Ceza kanununun mevkii meriyete vaz'ına müteallik kanunun 11 inci maddesinde teşkili lüzumundan bahsedilen ve kimin riyasetinde ve kimlerden mürekkep olacağı bildirilen komisyonun vazifesi madddesinin metninden anlaşılacağı üzere ikiye ayrılır.

1 — Yeni hapishaneler teşkilât ve tesisatı icra olunduğu zaman mezkûr kanunun dördüncü ve beşinci maddelerinde yazılı vazifeleri ifa etmektedir.

2 — Türk ceza kanununun 47 inci maddesinin son fıkrasında hükmünün icrası için ahvali akliyelerinden dolayı başkalarile birlikte bulunmalarında mahzur görülen şahısların tevkifhanenin kısmi mahsusunda cezalarının infazı suretini ve bu bapta alınması muktazi tedbirlerini tayin eylemektir. Bu komüsyonun ikinci numarada gösterilen vazifesini ifa etmesi için ceza kanununun mevkii meriyete vaz'ından itibaren teşkil edilmesi lâzımgelir. Bundan hapishane komisyonu namı altında gardiyanları intihap etmek gibi vazifelerle ötedenberi iştigal etmekte olan komisyonların vazifesine gelince hapishane ve tevkifhaneler idaresi hakkındaki 721 numaralı kanunun altıncı maddesinde hapishane memur ve müstahdimlerinin ne suretle ve kimler tarafından tayin olunacağı tasrih edildiğinden artık işbu eski komisyonların vazife ifasına lüzum kalmamıştır. O dairede muamele ifası.

* * *

Uşak C. M. umumiliğine Tg. E.

Türk ceza kanununun 460 ıncı maddesinde hüküm kat'ileşinceyekadar müddeinin davasından feragatinin hukuku amme davasını ortadan kaldıracağı zikredilen hallerin 456 ve 459 uncu maddelerin takibat icrası şekâyete bağlı bulunan fıkralarında yazılı hükümlerden ibaret olmasına ve 456 ıncı maddenin son fıkrasında (bu maddesinin birinci fıkrasında ve aşağı maddede beyan olunan ahval haricinde) denilmesine göre 457 inci maddede yazılı şekil ve suretlerle işlenilen suçlardan dolayı takibat icrası şikâyete mütevakkıf olmayıp re'sen icra edileceği cihetle mezkûr 457 iuci maddeye temas eden suçlarda müştekinin davadan ferağat etmesinin bu baptaki hukuku amme davasına ve cezanın infazına tesiri olmaz. Şu itibarla zikredilen hükmün infazı icabedeceği beyan olunur.

1087

Hukuk işleri müdürlüğüne yazılmıştır.

Ceza Muhakemeleri usulü kanununun 379 uncu maddesinin mutlak ifadesine nazaran muhakeme sırasında mahkemeye karşı münasip olmıyan bir kavl ve fiilde bulunan Avukat ve Dava vekilleri hakkında da mezkûr madde hükmünün kabili tatbik bulunduğu ve avukatlık kanununun 5 ve 12 inci maddeleri mucibince mahkemelere intihabı cezayı tâyin ve takdirinin bazı kuyut ve şurut altında M. U. tarafından vukuuna mütevakkıf bulunmasına göre mahkemelerin re'sen mevaddı mezkûre ahkâmını tatbik edemiyecekleri mütaleasile Bilecik M. U. liği ve bu baptaki evrak rapten iade kılınındı.

* * *

Konya C. M. U. liğine Tg. E.

Vilâyet jandarma alay kumandanlarının adlî vazifeleri olmayıp bu vazifeler bölük kumandanları tarafından ifa edilmekte olduğundan bu baptaki muhaberenin doğrudan doğruya bölük kumandanlarile icrası icabedeceği gerek adlî vazifeler ve gerekse vilâyet merkez kazalarına ait zabıta işlerinin bölük kumandanlarına mevdu bulunmasına nazaran bölük kumandanlarının zabıta amirleri olduğu mütaleaten beyan olunur.

* * *

İstanbul C. M. U. liğine Tg. E.

1701 numaralı tütün inhisarı kanununun mevkii mer'iyete vaz'ından sonra 63 üncü madde delâletile tütün idarei muvakkatesi ve sigara kâğıdı inhisarı kanununun 14 üncü maddesine tevfikan takdir ve hükmolunan para cezalarının ödenmemesi halinde mezkûr 1701 numaralı kanunun 70 inci maddesi mucibince hapse tahvil suretile infazı icap eder isede mezkûr kanunun neşrinden evvel işlenmiş olupta zikrolunan 14 üncü maddeye tevfikan hükümolunan para cezalarının icra ve iflâs kanununa tevfikan tahsili icabaedeceği ve ödemekten aczin tahakkuku halinde yeni kanunun bu hususta daha şedit ahkâmı ihtiva eylemesi hasebile Türk ceza kanununun 2 inci maddesi hükmüne göre hapse tahvili caiz bulunmadığı mütaleaten beyan olunur.

Tokat C. M. U. lığine Tg. E.

Muhakeme merci ve usullerine ait kanunların makabiline şamil olmasına ve 1701 numaralı kanunun 69 uncu maddesinde yazılı cezaları müstelzim fiillerden dolayı ceza tayin ve takdirinin mezkûr madde mucibince teşkil edilen heyetlere mevdu bulunmasına nazaran kanunun neşrinden evvel işlenmiş olupta henuz tahkikat ve muhakemeleri hitam bulmamış olan bu gibi işlerin mezkûr heyetlere tevdii icabeder.

* * *

Hukuk İşleri müdürlügüne yazılmıştır,

Mehakimi nizamiye harç tarifesinin 51 inci maddesindeki "Mahkeye vurudundan hitamına kadar tanzim olunacak her bir zabıtname için ... „ İbaresile her celse için tutulan zabıtnamelerin kastedilmiş olmasına mebni harçların o suretle hesabı icap edeceği.

Ve ceza muhakemeleri usulü kanununun muhakemelerin bir celsede ikmalini prensip olarak kabul etmiş ise de her hangi kanunî bir sebep dolayısile muhakemenin talik ve tehiri caiz bulunduğu ve binaenaleyh bu hususta harç tarifesine mübeyyin bir hükmü ihtiva etmediği mütaleasile bu baptaki tahrirat rapten iade kılındı.

* * *

Çorum C. M. U. liğine Tg. E.

1 — Ceza muhakemeleri usulü kanununun 180 inci maddesinin sarahatine nazaran tahkikat sırasında müstantığın yanında bir zabıt kâtibinin ve acele hallerde yemin vermek şartile bir kimsenin zabıt kâtibi sıfatile bulunması mecburî olduğundan kâtip bulunmaksızın müstantik tarafından yapılan muameleler kanunen vusuku muhildir.

2 — Mes'elenin daha ziyade tenviri için ilk tahkikatın tevsiine ve böyle bir tahkikat yapılmamış ise ilk tahkikatın açılmasına veya bazı delillerin toplanmasına karar verebileceğini tazammun eden 195 inci maddedeki karar hâkimine ait vazifelerinin karar hakimliği teşkilâtı yapılıncaya kadar kimler tarafından ifa edileceği muvakkat A maddesinde tasrih edilmiş isede esas itibarile müstantiklere 185 inci madde mucibince son tahkıkatın açılmasına veya muhakemenin men'ine karar verebilmeğe müsait bir derecede bütün delilleri toplayabileceklerinden

7089

gerek ilk tahkikatı yapılan işlerde ve gerek karar hâkimi sıfatile diğer son tahkikatın açılmasına mahal olup olmadığına karar verilmek üzere tevdi olunacak işlerde mezkûr maddeye tevfikan delil toplanmasına karar verebilirler.

3 — 302 inci maddenin son fıkrasında (itiraz varit görülüyorsa bunu tetkik eden merci aynı zamandai tirazın mevzuu olan mesele hakkında da karar verir) denilmesine göre bir men'i muhakeme kararına vaki itiraz üzerine esas hakkında meselâ: Son tahkikatın açılmasına karar verilmek icabettiği takdirde bu kararın itiraz mercii tarafından verilmesi, tahkikatın noksanlığı gibi seberlerden dolayı karar tasdik edilmediği surette müttehaz karar dairesinde müstantiklikçe muamele ifa ve tahkikatın ikmali lâzımdır.

Keyfiyetin olveçhile istilâmda bulunan Sungurlu Müstantikliğine tebliği.

* * *

Erzurum C. M. umumiliğine Tg. E.

Merkon Veyselin mahkûm olduğu kalebentlik cezasının kendisinin muvafakatile sürgüne tahvil suretile infazına karar verildiği 9 Teşrinievvel 926 tarihine kadar mevkuf ve mahpus kaldığı müddetlerin lehinde olan eski ceza kanununun 39 uncu maddesine tevfikan bir günlük mevkufiyetin beş günlük sürgüne muadil tutulmak suretile mahkûmiyet müddetinden tenzili ve merkumun bilâhara talebi üzerine sürgüne gönderilmiyerek hapsen infazı zımnında Erzuzum hapishaneeşinde bırakıldığı müddetin de ceza kanununun mevkii meriyete vaz'ına müteallik kanunun 17 inci maddesinin 2 inci bendi mucibince müddet çe muadil olmak üzere mahsubu icabedeceğinden o dairede tetkikat-ifa edilerek mahkûmiyet müddetini bitirmediği takdirde baki kalan cezanın ikmal ettirilmesi temennisile Çatalca M. U. liğinin bu baptaki tahriratı ile maa teferruat ilâm leffen iade kılındı.

* * *

Sinop C. M. umumiliğine Tg. E.

Neşir ve ilân suretile maznuna tebliğat yapılabileceğini tazammun eden ceza muhakemeleri usulü kanununun 37 inci madesi

hükmü duruşmaya gelmeyen maznun hakkındaki davanın rüyetle hükme raptedileceğine delâlet etmeyip mezkûr madde veçhile tebligat yapıldığı halde maznun gelmediği tahkikatın mevzuu 225 ve 270 inci maddeler mucibince maznun hazır bulunmaksızın duruşma yapılabilecek suçlardan ise mezkûr maddelere tevfikan duruşma ypaılır. Aksi takdirde 18 numaralı tamimle tebliğ olunduğu üzere maznunun duruşmaya celbi için hakkında ihzar veya tevkif müzekkeresi verilmesi ve gaipler hakkında da delillerin muhafazasını teminen 278 inci madde ile onu takip eden maddeler ahkâmına göre muamele ifası icabedeceği beyan olunur.

* * *

İsparta C. M. U. liğine Tg. E.

Hekim bulunmadığı takdirde küçük sıhhiye memurlarına ve onların da bulunmadığı mahallerde ciheti adliyece tensip edilecek ehli hibrenin muayene icra ve şahadet ilmü haberleri tanzim edebilecekleri tababeti adliye kanununun üçüncü maddesinde yazılı bulunmuş ise de ahiren mevkii meriyete giren ceza muhakemeleri usulü kanununun 79 uncu maddesinde bir ölünün adlî muayenesinin tabip huzurile ve otopsinin de birisi adlî tabip olmak üzere iki hekim tarafından yapılacağı ve zaruret halinde bir hekim tarafından yapılacağı tasrih edilmesine nazaran bu gibi muayenelerin behemehal hekim tarafından ifası mecburi bulunmuş olduğundan sair hallerde hekime muayene icra ettirilmesi mümkün olmayan yerlerde tababeti adliye kanununa tevfikan hareket olunması ve ölü muayenesi için vaki davete gelmeyen hakimlerle göndermeyen sıhhiye müdürleri hakkında ceza muhakemeleri usulü kanununun 154 üncü maddesinin memuriyetinize bahşeylediği salâhiyetin istimali suretile takibat icrasl.

1055

GAYRİ RESMÎ KISIM

Kanun bahisleri

TATBİKATI ADLİYE HAKKINDA BAZI DÜŞÜNCELER

Adliye Vekâletinin Hukuk işleri dairesinde iki buçuk seneyi bulan hizmetim esnasında, baştan başa mana ve metin itibarile yenileşen taknin san'atı noktai nazarından çok yüksek kıymeti haiz olan ve son ihtiraın mevlûdü muaddal makinalara benzetilebilen yeni kanunlarımızın (1) kâfi hazırlık tertibatı alınmaksızın (2) tatbik edilmesi herkesi ihtihamı pek güç müşküllerle karşılaştırmış olacağını ve bunun önüne nasıl geçilebileceğini düşünüyordum.

Sulh Hâkimi olarak İstanbula geldiğim günden beri bir çok hadiselerle karşılaştım. Taamüllere, temyiz içtihatlarına vakıf değildim. İlk günlerde işlerin çokluğu ve çeşidi önünde bunaldım. Mahkemede yalnız tereddütlerimizi izale edecek eserler değil, alelâde kanun metinleri de yoktu. Bu şarait içtnde şüphelilerimizi tenvir edecek menbaların büyük kısmından mahrum bulunuyorduk. Beyoğlu icra itiraz mercii vezifesini gören Sulh hâkimi Refik beyfendi bu buhranlı günlerde reylerinden en fazla istifade ettiğim bir zattır. Kendisine burada alenen teşekkürü bir vazife telâkki ederim.

Şu küçük izahattan sonra bu hadiselerden İstanbul muhiti için pek ehemmiyetli gördüğüm bir danesini tetkik edeceğim: İcarı akar ve bunun neticesi demek olan tahliyesi meselesi.

Bu mesele göründüğü kadar basit değildir. Hâdisenin menbalarını eski ve yeni müdevvenatımıza dahil bir çok kanunlarımızda aramak icabeder. Binaenaleyh tetkikimizi şu plâna göre yapacağız.

1 — İcarı akara ve tahliyeye taallûk eden metinler.

---

(1) Bu kanunların nakillerinde isticalden mütevellit kusurlar mevcut olmadığını iddia etmiyoruz.

(2) Kanunlarımız, neşirleri tarihinden itibaren pek kısa müddetlerin hitamında meriyet mevkiine girmişlerdir.

1096

2 — İcarı akar ve tahliye işlerinde usulü muhakeme ve salâhiyet meselesi.

3 — Tahliyede icra safhası.

"İCARI AKAR VE TAHLİYEYE TAALLÛK EDEN METİNLER,,

Burada uzun uzadıya borçlar kanununun icara ait ahkâmından bahse lüzum görmiyorum. Yalnız ileride tahliye bahsinde tesadüf edeceğimiz noktai nazar farklarının tesbit ve münakaşasını yaparken bilinmesine lüzum görülecek bir iki maddeyi işaret etmek isterim. Bu itibarla borçlar kanununun 248 inci ve 270 inci maddelerini bir defa gözden geçirmek faydasız değildir.

Borçlar kanununun 248 inci maddesi adî icarı tarif ediyor: "Adî icar bir akittir ki mucir onunla, müstecire ücret mukabilinde bir şeyin kullanılmasını terketmeği iltizam eder. 270 inci madde hasılat icarını tarif ediyor: "Hasılat icarı,, bir akittir ki onunla mucir, müstecire ücret mukabilinde hasılat veren bir malın veya hakkın kullanılmasını ve semerelerinin iktitafını terketmeyi iltizam eder.,,

Şu tariflerin her ikisinden icar aktinin borçlar hukukunu tanzim eden kanunda yazılı bulunmasından ve icar aktinin üçüncü şahıslara karşı müessir olabilmesi için borçlar kanununun 254 üncü maddesine istisna teşkil edecek mahiyette bir hükme sevkeden mezkûr kanunun 255 inci maddesi metninden anladığımız mana, çıkardığımız netice alelâde icar aktinin müstecire mecur üzerinde bir hakkı ayni temin etmemesi, diğer tâbir ile icar aktinin mucir ile müstecir arasında ayni alâkadar etmiyen ve ihtilâf halinde borçlar hukuku esaslarına göre halledilmesi icabeden şahsî bir münasebet vücude getirmesidir.

Hukukî bir rabıta ve münasebetin aynî veya şahsî olmasından çıkacak neticeleri burada tetkik etmiyeceğim. Yalnız borçlar kanununun icar hakkındaki hükümlerinin tetkikimize mevzu teşkil eden hâdiselerin mühim menbalarından biri olduğunu söylemek istiyorum.

Tahliye hakkındaki en mühim hükümler noter kanununun 71 inci maddesile icarı akar nizamnamesini tadil eden 1 Şubat 1329 tarihli kanunun hamisen kelimesile başlıyan maddesi, icra ve iflâs kanununun adî ve çiftlik kiraları hakkındaki 265 - 267 inci maddeleridir.

Şu arzettiğim metinler mevkii mer'iyete girdikleri zaman itibarile Türkiyenin iki muhtelif zihniyetini temsil eden vesikalar olup aralarında uzun boylu ahenk ve mutabakat bulmıya imkân yoktur.

1057

"İCARI AKAR VE TAHLİYE İŞLERİNDE USULÜ MUHAKEME,,

İcarı akar aktinden doğan ihtilâflar borçlar hukukundan doğan diğer ihtilâflardan esas itibarile farklı bir usulü muhakemeye tâbi değildir. Bu hususdaki istisnaî vaziyetleri tetkik etmeden bir nokta üzerinde durmak isterim.

Hukukçu arkadaşlarımız bildikleri veçhile sulh mahkemelerinin salâhiyetini tayin eden umumî hüküm hukuk usulü muhakemeleri kanununun sekizinci maddesinde yazılıdır. Bu madde: «Sulh hâkimleri miktar veya kıymeti üç yüz liraya kadar alacak ve menkul ve gayri menkul ayın davaları ile icar müddeti hitam bulmuş olan mecurun tahliyesine mütedair talepleri ve kanunen musarrah sair davaları rü'yet eder.» Demektedir.

Bu madde sarahaten feshi akit mesailinde sulh mahkemelerine salâhiyet vermemiştir. Sulh mahkemelerinin salâhiyetini sarih bir metne istinat ettirmek lüzumunu ileri sürerek bazı zevat feshi akit suretile tahliye davalarının sulh mahkemelerinde rü'yetine cevaz vermiyorlasa da kıymeti 300 lirayı tecavüz etmeyen ayın davalarını rü'yet eden bir mahkemenin kıymeti ayni miktarı aşmıyan ve aynın dununda bulunan feshi akit davasına bakmıya salâhiyettar oldukları bizce mucibi tereddüt değildir.

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun sekizinci maddesinin vazeylediği prensip hakkında bilhassa feshi akte taallûk eden noktai nazarımızı söyledikten sonra tahliye hakkındaki istisnaî vaziyetin tetkikine geliyoruz.

Tahliye ve icar müddetinin hitam bulması, yahut «müstecirin icar müddetinin hitamından evvel muacceliyet kesbeden kiraları tediye etmemiş» bulunması halinde mucire tanınmış fesih hakkı hasebile yahut bunun haricinde kalan diğer fesih sebeplerinin tahakkukundan dolayı talebolunur.

Müddeti icarın hitam bulması üzerine vaki olacak tahliye taleplerinin sekizinci maddesinin sarahati icabatındandır. Burada hitam bulan icar aktinin ihtiva ettiği kıymetler nazara alınmaz. Çünkü telep doğrudan doğruya mecurdan müstecirin intifaının devamı için mevcut hukukî sebeplerin ortadan kalkması hasebile hakkı istifadeyi sahibi aslisine iadeye taallûk eder.

- Mabaadi var -

1038

(Andreas Von Tuhr) un borçlar şerhinden :

MATLUBUN TEMLİKİ

Mütercimi : Müderris Esat Muhlis Bf.

— Mabaat —

Bu vasıtalardan her birile borçlu (D) vadedilen muafiyeti deyn neticesini istihsal etmek kabildir. Fakat yalnız alacaklı (C) nin tatmini x tarafından (C) nin arzusu hilâfına olarak (depozito koymak suretile) icra edilebilirken muafiyetin diğer vasıtaları (C) nin muvafakatına muhtaçtır.

75 inci madde mucibince borçlu (D), hususî bir uyuşmanın mefkudiyeti halinde derhal muafiyet talebedilebilir. Borcunun vadesi hulul etmiş ise, muafiyet talebini x a karşı 298 inci madde mucibince mevkii icraya koyabilir. Borcunun vadesi hulul etmemiş ise x ın vakti muayyeninden evvel alacaklıya edayı deyn etmiye (ki alacaklı bu tediyeyi 81 inci madde mucibince esas itibarile kabul etmesi lâzımgelirdi) mecburî olması mukavele icabatından değildir. Bilâkis o borçlunun muafiyetini taahhüdü deyn, tecdidi akit, mahsup gibi şekil'eri başka yolda tecrübe edebilir. O halde bu misillu mukavelelerin akti icbar edilemiyeceği gibi alacaklının imtinaı ile suya düşebileceğinden 175 inci madde borçluya x dan teminat talep etmek hakkını bahşetmektedir. Bu teminat, kendi kanaatımca karşılık mahiyetinde anlaşılması lâzımdır. x, alacaklının tatmini zımnında borçlu için borcun sukutunda kendi parasından tediyat yapmak mecburiyetinde, kalmaması zımnında tedabire vesaiti lâzımayı ihzar etmekle mükelleftir. x ın kendisini kurtarmak mecburiyetinde olduğu borcu borçlu, bizzat ifa etmiş ise muafiyet matlabı, kendi alacaklısına vukubulan tediyatın iadesi şeklinde bir talep ve iddiaya ve eğer x ın bir tasavvuru ve kabahati var ise muhtemel zararların tazmini şekline inkılâp eder [1] muafiyet vaadi bir bedel mukabilinde veya meccanen ita edilebilir. Birinci şakta borçlu ile x arasında borçlunun ifa etmediği veya ifa için arzeylediği halde x ın 82 inci madde mucibince ifa ve icrasına mecbur olmadığı iki taraflı bir mukavele vücuda gelir. Âkıdinden birisi teehhür ederse tarafı diğer 107 inci madde mucibince tekaddüm edebilir. (Başlayabilir)

[1] Çünkü x ın tediye mecburiyetinde olduğu şey borçlu tarafından tediye edilmiş bulunursa x sebepsiz bir iktisapta bulunmuş olur.

1059

X borçluya borcundan kurtarmağı meccanen vadetmiş ise ortada bir hibe vaadi mevcuttur. Bu hibe vaadi 237 inci madde ahkâmınca tahrirî şekli istilzam eder ve 245 inci madde mucibince de (tekzip) bu taahhütten rücu edilebilir. Borçtan muafiyet vaadı alacaklı ile alâkası yoktur. Alacaklı; Borçlusuna karşı olan matlûbunu muhafaza ederse de borçluya muafiyet vadetmiş olan X a karşı da hiç bir talep ve iddia iktisap edemez. Borçtan muafiyet mukavelesi bazı esbabı hususiyeden naşi alacaklının lehine akktolunduğu kabul edilmiş yani alacaklıya, X e karşı bir matlûp tedarik edilmesi düşünülmüş olması hali hariçtir. Hâdise böyle değilse alacaklı; ancak ve İcra İflâs kanununun 131 inci maddesi mucibince devir veya rehin veya havale suretile borçlusunun muafiyet talebini iktisap ettiği takdirde x e karşı teşebbüsatta bulunabilir.

3) Yeni borçluyu eski borçlunun yerine ikame eden taahhüdü deyinden birinin, müteselsil borçlu sıfatile diğerinin esasen mevcut mecburiyet ve taahhüdüne girmesini mucip olan içtimaî taahhüdünü (Kumulative) ayırmak lâzımdır.

II Taahhüdü deyn, kelimenin hakikî manasile bir darba ile iki tesir istihsal eden bir muamelei hukukiyedir; bu asıl borçlunun muafiyeti ve deyni üzerine alan kimsenin mükellefiyeti, taahhhüdü deynin hukukî teşekkülü, muhtelif şekillerde tecrübe olunmuştur. Bu alacaklı ile deruhte eden kimse (müteahhit) arasında borçlunun lehinde ferî tesirini haiz bulunan bir mukavele olarak telakki olunabildiği gibi (mukavele nazariyesi) alacaklının asıl borçluya karşı hakkının kaybolmasını müntiç olan alacaklının muvafakatile asıl borçlu ile, mütaahhit arasında aktolunmuş bir mukavele olarak da telâkki olunabilir. (Muvafakat ve rıza nazariyesi) Alman kanunu medenisi; bu iki nazariyeye tevafuk etmek üzere iki türlü taahhüdü deyn mevzuu bahseylemiştir. Taahhüdü deyn ya 414 üncü madde mucibince alacaklı ile müteahhit arasında borçlunun iştiraki olmaksızın veya vaki 415 inci maddeye göre asıl borçlu ile müteahhit arasında aktolunabilir ki tahakkuku için alacaklıya bildirilmesi ve alacaklı tarfından kabul edilmiş olması lâzımdır. Borçlar kanunu mukavele nazariyesinin noktai nazarı kabul olunmuştur. Halbuki 176 ıncı madde malî teahhütlerinde 181 inci madde ve bir rehin ile mükellef emvali gayri menkule beyinde (Kanunu medenî 832) deynin intikali, satan ile alan arasında mukavele şeklindedir.

(Mabaadi var)

Türk Temyiz Mahkemesi Kararları

Teslimi sagir - Nafaka

Mahkemesi : Edirne asliye hukuk hâkimliği.
Müddei: Zahide hanım.
Müdeaaleyh: Necmettin Bey.

Temyiz edilen hükmün hülâsası : Zahide hanım ile Necmettin efendi tarafından biribirleri aleyhlerine mütekabilen çocuk velâyeti ve nafaka davalarının nakza tebaan icra kılınan muhakemesi neticesinde: Mezbure Zahide hanımın evvelce iddia olunduğu veçhile muayenesi icra kılınarak kohbasili olmadığı Gülhane hastanesi baş muavini tarafından verilen rapordan anlaşıldığı gibi bu baptaki müdafaat tahkikat hâkimliğince reddolunarak çocuk Handanın dahi tamüssıhha olduğu ahiren müddei vekili tarafından mübrez rapor mefadından anlaşılmasına ve iki tarafın vaziyeti maliyeleri tebeddül etmediği olbaptaki evrak mündericatından müsteban olmasına göre müddeaaleyh vekilinin bu hususa müteallik iddia ve müdafaa ve mütekabil davasının reddile vekâletin Emine Zahide hanıma hasrına ve evvelce takdir olunan yirmi beş lira nafaka hakkındaki hükmün tasdikine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Necmettin efendi vekili Hazım Bey.

Temyiz istidanamesinin müddeti içinde ita ve kaydedilmiş olduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki evrak okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Nakzı vakıa ittiba edilmesi üzerine evvelâ küçük Handan üzerindeki velâyet hakkının hangi tarafça istimal edilmesi lâzımgeldiğine ve diğer tarafın nafakaya ne miktar ile iştirak etmesi icabeylediğine dair tahkikat ve muhakeme icrası ve iki tarafın vaziyeti maliyelerinin tahkiki ve hükmolunan miktarın da nafakaya iştirâk mahiyetinde olarak tahtı hükme alınması lâzımgelirken bu cihetleri beyaneden kanunu medeninin nakzı sabıkta istinadedilen 148 inci maddesi ahkâmından zühul ile yazılı olduğu üzere karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar bu itibarla varit olduğundan mümeyyezünbih son hükmün dahi zikrolunan sebepten naşi H. U. M. kanununun 428 inci maddesine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı temyiz masraflarının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 19/3/ 931 tarihinde ittifakla karar verildi.

1061

İsviçre Federal Mahkemesi Kararları

Dellallık muamelesi - Bir dellala bir eve müşteri bulmak için vaki olan sipariş. - Müvekkil tarafından hüviyeti meçhul kalan bir talip ile komisyoncunun müzakeratı - Müzakeratın ademi muvaffakiyetle neticelenmesi - Müvekkil tarafından vekilin azli. - Simsar tarafından bulunan müşteri ile vaki aktin bilâhara feshedilmesi. - Dellalın mevut komisyonu talep zımmındaki davası. - Davanın kabulü.

(Borçlar kanunu 412, 1 - 404: maddeler)

Kararın hulâsası

1 — Dellal, vekâletten azledilmesine rağmen, müvekkilin malûmat ve muvafakati tahtında muamelât ve teşebbüsatına devam eder ve bulunan müşteri ile akti beyi tamam olursa müvekkil komisyon ücreti tediye ile mükelleftir.

(Esbabı mucibe 1)

Bilâkis eğer müvekkil, dellalın vekâletten azilden sonraki teşebbüsatından malûmattar değilse, dellalın faaliyeti muvaffakiyetle neticelense bile kendisine ücret vermek lâzımgelmez.

(Esbabı mucibe 2)

2 — Dellal, iş azilden sonra intaç edilmiş olsa bile ücrete kesbi istihkak eder. Elverir ki akti bey'in, simsarın azilden evvelki faaliyeti semeresi olmuş bulunsun.

(Esbabı mucibe 2)

3 — Eğer dellalın ücrete istihkakı, işin muayyen bir müddetten evvel intaç edilmesine talik edilmiş ise, iş bilâhara ve dellalın bu

1062

müddetten evvelki teşebbüsatının semeresi olarak intaç edilmiş olsa bile artık müddetin inkizasından sonra ücret lâzımgelmez.

(Esbabı mucibe 2)

4 — Simsar yalnız şahsı salisin akti yapmak kararının munhasıran kendi mesaisinin semeresi olması halinde değil, belki şahsı salisinde, onu akti ifaya sevkeden sebeplerden birini ihzar eylemesi halinde de ücrete istihkak kesbeeder,

(Esbabı mucibe 3)

Vakıaların hulâsası

Müddeaaleyh, Zürihte mukim kasap (Otto Ruf) 29 teşrinisani 929 tarihinde müddei, Davos'da avukat doktor (Evgi) e Davos'da mukim ve (La maison Scwabe) unvanlı mülküne haizi itibar bir müşteri bulduğu takdirde (5000) frank komisyon vermeği vadetmişti. Aynı günde müteaddit iki mektupla (Ruff) bu komisyon hakkındaki vadini teyit ve beyi şeraiti hakkında izahat ita etmişti.

(Davüs) te emlâk sahipleri cemiyetinin kâtibi olan müddeinin, evvelce (Bögli) isminde bir talibi vardı. 14 kânunuevvel 929 tarihinde müddei, müddeaaleyhe bu talibin mezkûr haneye 250,000 frank teklif ettiğini bildiriyor ve aynı zamanda talibin ismini söylemiyerek imza için kendisine bir komisyon mukavelesi suretini gönderiyordu. 17 kânunuevvel tarihli cevabında müddeaaleyh, müddeinin teklifi (280) bin franga iblag ettireceğinden ümitvar olduğunu bildiriyor ve aynı zamanda komisyon mukavelesini imza ederek iade ediyordu. Mukavelename şu cümleleri muhtevi idi;

[A. Zirde vaziülimza doktor Mösyö Evgi Davtsindeki hanem için tediye kudretini haiz bir müşteri temin ettiği ve müşteri ile arasında bir beyi mukavelesi aktolunduğu takdirde beş bin frank vermeyi teahhüt ederim.]

[B. Eğer doktor Mösyö Evgi, 250 bin fraktan yüksek bir teklif dermeyan ederse Mösyö Ruf mumaileyhe (250) bin frangı mütecaviz meblağ için yüzde on nisbetinde munzam bir ücret ita edecektir. Meselâ:]

Satış fiatı:	300,000	
Komisyon	5000	
Elli bin için yüzde on komisyon	5000	
	10,000	mecmu komisyon.

[C. Komisyon ücreti, satış senedinin imzası günü tesviye olunacaktır.]

10 Kânunusani 1930 tarihinde müddei, müddeaaleyhe arzusunu

1083

talibe bildirdiğinden bahsile müşterinin para tedarikile meşgul olduğunu bildiriyor fakat daima müşterinin ismini mektum tutuyordu. Doktor Evgi müddeaaleyhe daha birkaç gün sabredip edemiyeceğini soruyor ve mektubuna açık olarak. Sizin (260) bin frank teklif etmenizi muvafık buluyorum. Borç hipotek temin edilecek. Müşteriye on günlük mühlet verelim. Bu müddet zarfında tesviye etmezse malımızda serbestii tasarrufa malik olalım). Cümlelerini ilâve ediyordu. 11 Kânunusani 930 tarihinde müddeaaleyh müddeiye şu suretle cevap veriyordu. «Son sualime cevap alamadığım için size şu ricada bulunmıya mecbur oluyorum. Talibe 15 kânunusani 930 tarihinde saat yediye kadar bir teklif dermeyan etmesini söyleyiniz. Davuse gidip gidemiyeceğimi bilmediğim için müşteriniz size aynı zamanda ileride 15 kânunusaniden sonra akitten dönmemesini teminen zamânı rücu olarak 2000 frank versin. Müşterinizin kat'î bir teklifi karşısında değilim. Müzakeratı kesmek ve sizden her nevi teşebbüsata nihayet vermenizi rica etmek mecburiyetinde kalacağım».

14 Kânunusani 930 tarihinde müddeaaleyh müddeiye yazdığı diğer bir mektubunda muayyen olan mühleti 30 Kânunusani 930 saat 17 ye kadar temdide muvafakat eylediğini bildiriyor. Ve (Davusteki eski «schvvobe» evinin satışının çok devam ettiğini) ihtar ediyor. Ve kat'î olarak 46000 franklık hipotek ile temin edilmek ve mütebakisi peşinen verilmek şartile son teklifinin 260 bin franktan ibaret olduğunu ilâve ediyordu Doktor Rugi, bayiin bu teklifini (Bogle) ye bildiriyor. Ve bu da 19 Kânunusani 930 tarihinde yazdığı mektubunda tayin olunan müddet zarfında lâzım gelen paranın tedarikine imkân olmadığını cevaben dermeyan ediyer ve (binnetice bu işten vazgeçmeğe mecburum. Fakat bilâhare eğer gayri menkul satılığa çıkarılmakta devam ederse tekrar pazarlığa girişmekliğim de mümkündür) cümlelerile mektubuna nihayet veriyordu. Evgi bu cevabı müddeaaleyhe gönderiyor ve altına şu satırları yazıyordu: « Binaenaleyh size bilâhare yeni ve kat'î bir teklifte bulunmak hakkımı muhafaza ediyorum. O zaman vukubulacak teklifin muvafık olup olmadığını takdir edeceksiniz. Şimdiki halde satış terkedilmelidir. Fakat satışa mani olacak taahhütlere girişmiyeceğinizden ümitvarım.) Diyordu.

13 Mayıs 930 tarihinde müddeaaleyh mülkünü 146 bin franga (Bögli) ye satıyor bununla beraber gerek bayi ve gerek müşterinin intikal vergisinden kaçmak istedikleri anlaşılıyor çünkü tapu memuru onların tayin ettikleri fiatı nazarı dikkate almayarak vergiyi 238,000 frank üzerinden hesap etmiştir.

Müddei, komisyonu ücreti olan 5000 frangı talebediyordu. Müddeaaleyh işin Gabarel isminde bir mimar vasıtasile münasebata giriştiğini (Bögli) ile doğrudan doğruya hallolunduğunu ileriye sürerek ücreti vermekten imtina ediyordu.

1 Teşrinievvel 930 tarihinde müddei müddeaaleyhe 5000 frankın 16 Mayıs 930 tarihinden itibaren yüzde beş faiz ve nakliyat masrafı için bir ödeme emri gönderiyor, Müddeaaleyh itiraz ediyor.

27 Teşrinievvel 930 tarihinde (Evgi) 5000 frangın yüzde beş faiz ve masarifi muhakeme ile birlikte tahsili için R. Otto. Aleyhine dava ikame ediyor.

18 Kânunuevvel 930 tarihli kararile Zürih Ticaret mahkemesi davayı reddediyor. Müddei, Temyiz ediyor.

Federal Temyiz Mahkemesi. Zürih Ticaret Mahkemesinin kararını nakzile müddeinin davasını kabul ediyor.

Esbabı mucibe

Hadisede mevzuu bahsolan simsarlık mukavelesidir. Binaenaleyh borçlar kanununun 404 üncü maddesinin ikinci fıkrasına nazaran vekâlet hükümleri umumî surette tellallığa da kabili tatbiktir. Benaberin böyle bir mukavele (B. K. 396) ıncı madde mucibince tarafeynden her birinin ifasında muhtar oldukları azil veya istifa ile nihayet bulur. (Becker, Oser in borçlar kanunu şerhleri.) Ticaret mahkemesi müddeaaleyhin 11 Kânunu sani 930 tarihli mektubunun müşteri 15 Kânunusani 930 günü saat beşe kadar kat'î bir teklifte bulunmadığı takdirde müddeinin vekâletten münazil olduğunu ihtiva ettiğini haklı olarak kabul ediyor. (Müzakeratı kesmek ve sizden her nevi teşebbüsatınıza nihayet vermenizi rica etmek mecburiyetinde kalacağım) kelimeleri başka suretle tefsir edilemez. Azlin derhal vaki olmayıp ta muayyen bir müddet zarfında tahakkuk edecek bir şarta talik edilmesi haizi ehemmiyet değildir. Bu şart tahakkuk etmediği cihetle müddeaaleyh tekrar azletmek mecburiyetinde değildi. Müddeaaleyhin 14 Kânunusani tarihli mektubu azil hakkındaki ifadatını teyitle beraber yalnız bu mühleti temdit etmişti. Müşteri Bögliye verilen mühleti müddei bildirmiş ise de bundan kendi vekâletine ve binnetice komisyonuna nihayet verildiğini istihraç edemiyeceği şüphesizdir. Fakat müddeaaleyh azil ile iktifa edeceği yerde daha ileriye ve müddeinin teklifinin fevkine çıkarak ve bizzat bir teklifte bulunmak ve kabul için bir mühlet tayin etmek ile olmayarak müşterinin muayyen müddet zarfında kendisine bir teklifte bulunmasını bildirdi. Diğer taraftan bu talep ile müzakeratı kesecek yerde dellallık mukavelesini feshetmek ve müşteri bulmağa mütedair bütün teşebbüsata nihayet vermek istedi. 14 Kânunusani 930 tarihli mektubunda (schvvabe) evinin satışının çok devam ettiğini yazması bu kabildendi. Bu mektubun mânası üzerinde aldanılamaz.

Tellal, bidayeten tayin olunan müddetin inkızasından sonra teşebbü-

1065

satına devam etmiş ve müvekkil de bunu bilerek teşebbüsata devam etmesine ses çıkarmamış ise müddeaaleyh mühlet kaydinden vazgeçmiş addolunur. Tellal tarafından bulunmuş müşteri ile akdi yapmış ise komisyon ücretini tesviye ile mükelleftir. (Komisyon - ücreti «Möklerprovision», Reichel: S. 126. kezalik tellalî teşebbüsatına tayin olunan müddetin inkızasından sonra olmayıp ta müvekkil tarafından vekâletten azledildikten sonra devam eder ve müvekkil tellalın faaliyetinden haberdar olduğu halde müsamaha eder ve akdi yaparsa hüküm yine aynıdır. O halde tarafeynin şu vaziyette eski simsarlık mukavelesinin ihtiva ettiği mevzuun aynını havi diğer bir tellallık mukavelesi hali görülür. (Ayni kitap 219. S. Reichel) fakat hâdisede müddeinin 20 Kânunusani 930 tarihinden sonra teşebbüsatına devam ettiği isbat edilmiş değildir. Telefon idaresinin ifade ve şahadetinden 4 Şubat 930 günü öğleden sonra müddeinin telefon numarası olan 750 ile Davüste bir muhabere cereyan eylediği sabit oluyor. Fakat bu vak'a telefon muhaberesinin mevzuunu isbat etmez. Müddei. Federal mahkemesi huzurunda ilk defa olarak Böglî ile müteaddit defalar müzakerata girıştiğini iddia etmiştir. Fakat teşkilât kanununun 80 inci maddesi bu iddiaların nazarı dikkate alınmasına manidir. Kaldı ki (Ruff) un bu teşebbüsata vakıf olduğuna ve müsamaha eylediğine dair ortada bir delil de yoktur.

2 — Azil vaki olduktan sonra artık vekâlet ileride hiç bir netice tevlit etmez. Bundan, simsarlıkta, faaliyeti muvaffakiyetle neticelense bile artık tellalın yapacağı işlerden dolayı bir mükâfat talep edemiyeceği manası istihraç olunur. Bilâkis tellal teşebbüsatının semeresi azilden sonra tahakkuk etse bile. Azilden evvelki teşebbüsatı için komisyon ücreti almak hakkını muhafaza eder. Hâdisede komisyon hakkının mukavele ile yapılacak beyi akdinin muayyen bir müddette ifa edilmesi şartına talik edilmesi halini tefrik etmelidir Bu takdirde Federal Temyiz mahkemesinin diğer bir kararda dediği gibi bilâhare elde edilen semere tellal tarafından vaki teşebbüsatın neticesi olsa bile komisyon ücreti hakkı müddetin inkızasile intifa eder. Çünkü «ekseri ahvalde müvekkillerin menfaatının yalnız akdin yapılmasile değil fakat kısa bir müddet zarfında yapılmasile alâkadar olduğu aşikârdır. (Becker ve Reichel), bu tefrikın faidesi tellalın böyle bir mühletle simsarlığı takyit etmesi halinde bu müddetin inkızasından evvel muvaffak olamadığı takdirde de ba mukavele zararı tahmil etmesile de tezahür eder.

Bu şarta muallak bütün teahhütlerde mündemiç bir zarardır. Fakat teahhüdünü bir müddetle takyit etmiyen dellal, vekâletin icrası dolayısile sarfetmiş olduğu mesainin semeresinden mahrum edilmemelidir. Hattâ müvekkil tarafından azil keyfiyeti münasip olmıyan zamanda vaki olmasa bile.

1066

3 — Berveçhi maruz mütaleattan şu netice çıkıyor: Davanın talii, müddei tarafından sarfedilen mesai ile 13 mayıs 930 tarihinde müddeaaleyh ile Bögli arasındaki akitte bir münasebet ve illiyet mevcut olup olmadığı noktasına muallâk kalıyor. Bu hususa mütedair delil iradı müddeiye aittir. Bununla beraber Federal mahkemenin kabul ettiği bir prensipe güre kendisi fiilî karineden istifade edebilir. Ve âkit olan diğer taraf üzerinde müessir olacak derecede bir faaliyet ibraz etmiş ise faaliyetin filhakika istenilen neticeyi iktitaf etmiş olduğunu kabul etmek lâzımdır. (Bunu kabule mani olan ahval ve şerait müstesna). Hadisede hiç şüphe yok ki Ruff ile Bögli arasında 10 kânunuevvel 930 tarihinden sonra Gabarel delaletile vaki olan müzakerat Bögli nin eseridir. Bu zat, doktor (Evgi) nin kastettiği ve onunla müzakerata giriştiği zattır. Bögli doğrudan doğruya bayi ile ve doktor Evgi nin malûmatı olmaksızın müzakerata girişmiştir.

Müzakerat 20 kânunusani 930 tarihinden evvel neticelenmiş değildi. Daha evvel yazdığı mektubunda (gayrı menkul satılmakta devamettiği takdirde bilâhara tekrar talip olmasının daima muhtemel olduğunu) söylüyordu. Ve müddei Bögli nin bu arzusunu müddeaaleyhe bildirmişti. O takdirde illiyet münasebatı tezahür ediyor demektir.

Müzakeratın bir kaç hafta inkitaı ve mimar (Gabarel) in müdahalesi şu neticei hallile tearuz etmez. Çünkü Federal mahkemesinin mümaşil bir kararında dediği gibi simsar; yalnız şahsı salisin akti yapmak arzusunun tahakkuku münhasıran kendisinin faaliyetine medyun bulunduğu ahvale değil belki vekâlet sıfatile sahşı salis de akti yapmıya saik olan sebeplerin birinin ihdasına yardım etmesi halinde de komisyon ücretine müstahak olur. Binnetice illiyet münasebetinin doğrudan doğruya mevcut olması zarurî değildir. Bu münasebet inkitaa uğrayabilir. Elverir ki psikolojik münasebet baki kalsın. Hadisede, azil esnasında henüz fiat üzerinde itilâf hasıl olamamıştı diyerek müzakerat ikiye ayrılamaz.

12 Kânunusani 1910 tarihli kararında federal Temyiz mahkemesi şu mütaleada bulunmuştu.

«Onların bayi ile müşterinin alış verişlerine nihayetine kadar iştirak etmesi zarurî değildir. Kaldı ki daima son söz onlardadır. Eğer beyi, simsarın faaliyetinin bir neticesi ise fiat üzerindeki pazarlığa eşhası salisenin, mümessillerinin ve hattâ noterin iştirak etmesi simsarın hakkına halel getirmez». Davamızda Bögli 250 bin frankı evvelce kabul etmiş idi, yalnız parayı bulamıyordu. Müddeaaleyh ona malını 246 bin franga sattı. Eğer müddeaaleyh Bögli nin mümessili olan (Gabarel) e borçlu olmadığı halde müddeiye mevut olan beş bin frank komisyonun dört buçuğunu vermiş ise bundan mütevellit zararı bizzat tahammül etmelidir.

1067

Bu şeraite nazaran müddeaaleyhin müddeiyi münasip zamanda vekâletten azledip edemediği meselesini tetkike mahal yoktur- Bilâkis müddeinin 12 kânunusani 930 tarihile müddeaaleyhe gönderdiği mektubun manası vazıhtır. O mektupta simsar kendi mesaisi mahsulü olarak atideki sebebin vukuu takdirinde komisyon ücreti hakkının mahfuz olduğunu söylüyordu.

4 — Münazaünfih bir mesele de şudur: Müvekkilin, satış aktini yaptığı sırada diğer âkidin simsar tarafından bulunduğunu bilmesi lâzım mı idi yoksa bunu bilmese bile gene komisyon ücretini vermekle mükellef mi?

[Şnayder. B. K. 413] Bu meseleyi halletmek zarureti karşısında değiliz. Çünkü hadisede, bidayet mahkemesi zabıtlarına nazaran müddeaaleyhin Davüs noteri yazıhanesinde Bögli nin vaktile müddei ile müzakerata girişen zat olduğunu öğrendiğini sarahaten söylediği anlaşılıyor. O zamana kadar gayrı malûm kalan müşterinin kendisini bizzat tanıdığı da zahirdir.

5 — Simsara vadolunan komisyon ücretini fazla görerek tenkisi mevzuu bahsolamaz. Filhakika 409 uncu madde borçlunun bunu talebetmesini âmirdir. Halbuki müddeaaleyh böyle bir talepte bulunmamıştır.

Borçlar kanununun 402/1, 102/2 inci maddeleri mucibince mukavelenin tarihi aktinden itibaren faiz yürütülecektir. Çünkü komisyon ancak o gün ve bilâ ihtar talebolunacak halde idi.

Tercüme eden
İ. H.

1068

XIII

Duruşma

Mahkemenin hükme varmak için takip etmesi lâzım gelen yolları arzeyledik. Şimdi de mahkemenin hâdiseye nasıl ıttıla hasıl ettiğini, vukuf peyda eylediğini tetkik edelim.

Mahkeme hadiseye ancak duruşma yolu ile ve yalnız duruşma yolu ile vukuf peyda eder, binaenaleyh hüküm ısdar edilirken duruşmanın mevzuu olmamış vakıaları mahkeme hükme mevzu kılamaz. Mahkemenin fiile ancak duruşma yolu ve yalnız duruşma yo'u ile ıttıla hasıl etmesi zarureti 254 üncü maddenin hükmü icabatındandır; Filhakika 254 üncü madde diyor ki: «Mahkeme irat ve ikame edilen delilleri duruşmadan ve tahkikattan (binaenaleyh başka bir yerden değil, duruşmadan ve duruşmanın diğer bir tarzı ifadesi olan son tahkikattan) edineceği kanaata göre takdir eder.»; 254 üncü maddeye nazaran mahkeme irat ve ikame edilen delilleri yani irat ve ikame edilen delillerin verdiği neticeyi yani irat ve ikame edilen delillerin mevzuunu teşkil eden şeyleri (binaenaleyh delillerin mevzuu olmıyan şeyler hariçtir) duruşmadan ve tahkikattan edineceği kanaata göre takdir eder. Duruşmanın şifahî olması aslile tevem olan bu prensip bazen müdafi tarafından bazen de müddei umumilik tarafından ihmal edilerek gerek iddia ve gerekse müdafaalarında hususî malûmatlarından, diğer davalarda cereyan eylemiş vakıalardan veya diğer davalarda tesbit edilmiş vakıalardan netice istihraç ederler ve düşünmezler ki bu şeyler duruşmada alınan delillerin neticesi değildir. Bu tarzı hareket yanlıştır ve bu hususta nazarı dikkati celbetmek reisin vazifesidir ve eğer mesrudat mühim gözüküyorsa ikame edilecek delilleri reis bu hususa da teşmil eyler.

Duruşma (219) ve (220) inci maddeler mucibince hükme iştirak edecek zatlarla bir müddei umumî ve bir mahkeme kâtibinin ara verilmemiş huzurlarile cereyan eyler. Müddei umumî dıva esnasında değişebilir; Mahkeme kâtibi de (şayanı arzu olmamakla beraber) dava esnasında değişebilir; Fakat heyeti hakimede değişiklik asla caiz olmaz. Bir davada müteaddit müddei umumî ve müteaddit avukat bulunabilir ve işi aralarında münavebe suretile taksim edebilirler.

1069

Duruşma hükme iştirak edecek olan zatların huzurunda inkıtaa uğramadan devam eylemelidir aksi takdirde duruşmanın hüküm verecekler üzerinde hasıl edeceği tesir zayıflar yahut inkıta o tesire zarar verir. Tabiî istirahat etmek için yapılan ufak teneffüsler yeni bir şahidin celbi için vaki kısa intizarlar duruşmanın hasıl ettiği tesir üzerinde müessir olmadığından kanun bu gibi inkıtalara (221) inci maddesinde müsait davranmaktadır; Fakat 222 inci madde mucibince tehir edilen, nihayet tehir tarihinden itibaren sekizinci gün devam olunmalıdır. Yani arada yedi günden fazla bir gün bulunmamalıdır. O kadar ki Alman müelifleri (40) ıncı maddenin 2 inci fıkrasının burada kabili tatbik olmadığını bihakkın iddia ederler sekizinci gün bir cumaya tesadüf ediyorsa, bu bahane tutularak duruşma cumartesi günü devam ettirilemez. Tehir edilmiş bir duruşma inkıtaa uğramış olduğu noktadan itibaren devam ettirilir. Hâkimler ayni hâkimler olmalıdır müddei umumî ile mahkeme kâtibi değişmiş olabilir. Eğer müddete riayet edilmemiş ve eski duruşma celsesi ile yeni duruşma arasında geçen müddet sekiz günden fazla geçmiş ise duruşma devam ettirilemez; Sanki şimdiye kadar hiç duruşma yapılmamış gibi muhakemeye yeniden başlanır; Duruşma yeniden başlanınca yeni hâkimler önünde dahi cereyanı sahih olur. Tehir ile talik arasındaki fark da bu noktadadır. Celsenin talikına şahitlerin gelmemesi, yeni delillerin irat ve ikamesi, davanın değişmesi ve bahusus (210) uncu maddede muayyen olan müddete riayet olunmamış olması sebep teşkil eder. (210) uncu maddede muayyen olan müddete riayet edilmemiş olduğu takdirde maznun da duruşmanın talikini talep edebilir. Mahkeme reisi de maznuna duruşmanın talikını istemeğe hakkı olduğunu bildirir (Madde 221 fıkra 3). Fakat maznunun müdafiinin gelmemiş olması maznuna talikı talep etmeğe hak vermez; duruşma müdafisiz yapılır, fakat mahkeme talikı münasip görür ise talik edebilir. Müdafiin bulunmasının mecburî olduğu hallerde müdafi gelmemiş olur ise mahkeme talik olunmaz, maznuna derhal yeni bir müdafi tayin edilir. Yeni müdafi müdafaayı ihzar için vaktin müsait olmadığını dermeyan eyler ise o zaman duruşma talik edilir. Eğer bir duruşma müdafiin hatası yüzünden talik olunuyorsa bu talikten mütevellit masraflar müdafie tahmil olunur. (Madde 141).

Kısa bir zaman için tehir kararı reis tarafından verilir, duruşmanın talikına ise ya talep üzerine yahut resen mahkeme karar verir.

İşin, tahkikatın sevk ve idaresi resen mahkemeye aittir. Mahkeme, tahkikatın sevk ve idaresinde, zikredilecek istisnalardan sarfınazar iki tarafın iddiasile mukayyet değildir. Lüzumunu takdir eylediği delillerin irat ve ikamesinde istiklâli tamı haizdir, ve tahkikatın devamı için ikmiza eden bütün tedbirleri resen alabilir binaenaleyh mahkemeler, gerek vaziyeti maddiyenin gerekse vaziyeti hukukıyenin değişmesi veya yeni delillerin ihzar ve irat edilmesi zarureti karşısında bilfarz:

« Duruşmanın talikı ve evrakın mütaleasını bildirmek üzere müddei umumiliğe iadesi »

Şeklinde bir karar yazmaları 237 inci maddenin 3 üncü fıkrasında dermeyan edilen asil ile hem ahenk olamaz. Böyle bir karar hâkimlik vazifesinin bilinmediğinin itirafından başka bir şeye delâlet eyliyemez. İşin mahiyetini tenvir edecek ve duruşmada talep edilmemiş olan delillerin ihzar ve iradını emretmek mahkemenin vazifesidir. Mahkeme dava ve tahkikatın devamı için iktiza eden emirleri müddei umuminin duruşmada mütaleasını aldıktan sonra gene duruşmada ıcrarını vermelidir. Aksi takdirde tahkikatın sevk ve idaresi mahkemenin elinden çıkıp tekrar müddei umuminin eline girer.

Fakat duruşmanın sevk ve idaresi, maznunun sorğusu ve delillerin ahzu talâkkisi reis tarafından yapılır. Reisin tahkikata ait bir emir ve kararına duruşmaya iştirak eden kimselerden (yani azalardan, müddei umumiden, maznundan, müdahil ve hatta şahit ve ehli hibreden) biri tarafından caiz olmadığı (münasip olmadığı değil, caiz olmadığı) iddiası dermeyan edilir, ise bu bapta mahkeme karar verir (Madde 231). Reis vazifesinden bir kısmının ifasını, bilfarz şahidin dinlenmesini azalardan birine bırakamaz. Fakat reis bir rahatsızlık ve yorgunluk veya buna benzer sebep dolayısile duruşmayı sevk ve idare edemiyecekse riyaseti (Alman temyiz mahkemesinin içtihatları mucibince azadan birine bırakması ve kendisinin riyasete getirdiği azanın yerine geçmesi lâzımgelir.

Reis (232) inci madde mucibince, müddeiumumî ve maznun tarafından gösterilen ehlihibre ve şahidin dinlenmesini müddeiumumî ile müdafiin müttefikan vaki talepleri üzerine kendilerine terkeyler ve reisin verdiği bu müsaade suiistimal edilir ise reis bunu geri alabilir (madde 234 fıkra 1). Bu İngiliz usulünün bizde kök salabileceğini de pek kestiremiyorum. Bu takdirde dahi reis şahitlere ve ehlihibreye meseleyi daha ziyade tenvir için lâzım gördüğü sualleri surabilir. Reis talepleri üzerine mahkeme azasına, müddeiumumiye, maznuna ve müdafie, ehlihibre ve şahitlere sual sormıya müsaade verebilir (madd 233). Fakat reis icapsız olan (icapsız olan yoksa reisin telâkkisine göre kıymetsiz ve ehemmiyetsiz addedilen sualler değil) veya işe taallûku bulunmıyan suallerin sorulmasını menedebilir; fakat reisin azadan birini sualini sormaktan, sualin icapsız bulunmasını veya işe taalluku olmaması dolayısile menetmiye kudreti yoktur (madde 234). Reisin bu hususdaki kararlarına karşı itiraz edilemez çünkü davayı rü'yet eyliyen mahkemenin vereceği hükme tekaddüm eyliyen bir kararıdır ki 298 inci madde mucibince aleyhine itiraz edilemez. Yalnız hüküm ile birlikte temyiz edilir.

Sorulan suallerden birinin caiz olup olmadığı hakkında hasıl olan tereddüdü mahkeme halleder (madde 235).

Alman Temyiz mahkemesinin içtihadı mucibince 235 inci madde

1021

hükmü reisin sorduğu ve mahkeme azalarının sordurduğu suallere ait değildir. Çünkü reis ile mahkeme azalarının sual hakları gayrı mahduttur.

Şimdi duruşmayı esaslı kısımları ile canlı bir halde göz önüne getirmiye çalışalım. Bir duruşmanın tarzı cereyanına evvelâ dava zabıtlarını okumak suretile vukuf peyda edilebilir; saniyen mahkemede sami sıfatile bulunmak suretile ıttıla peyda edilir. Birinci tarza göre ayrıca bir eser hazırlamakta olduğumdan burada ikinci tarzı tercih ve intihap ediyorum. İkinci tarzı intihapta bir menfaat daha vardır. Davanın sevk ve idaresine ait ufak tefek zavahirde ihmal edilmiş olmaz ki bu da pek kıymetlidir.

Ağır cezada bir dava farzedelim; dava sırada birinci konmuş yâni çağırılacak ilk iş olsun. Mahkeme reisi mubaşire almasını emreder. Mubaşir maznunu ve şahitleri çağırır ve mahkemeye sokar. Ağır ceza işlerinde maznun ekseriya mevkuftur. Bunun için jandarma refakatinde gelir ve maznun mevkiinde yerini alır. Maznunun müdafii de gelir ve müdafaaya tahsis edilmiş olan yerde yerini alır. Şahitlerin hepsi yan yana mevki alırlar. Reis duruşmayı «şahitleri yoklama edeceğim» sözlerile açar ve şahitlerin yoklamasını yapar. Çünkü mühim bir şahit gelmemiş ise davayı talik eyliyecektir. Yoklama şahitleri birer birer isimlerile çağırmakla yapılır. Eğer şahitlerin hepsi gelmiş ise reis: «Şahitlerin cümlesinin gelmiş olduğu sabit olmuştur.» der. Ondan sonra şahitlere hitaben:

«Davada şahit olarak dinleneceksiniz ve yemin edeceksiniz. Yeminin ehemmiyeti sizlerce malûmdur. Her kim hakikat olmıyan bir şeyi yemin ederek söyler ise veya malûmatını az çok ketmeder veya malûmatına kasten bir şey ilâve eyler ise şehadetin yerine ve neticesine göre üç seneye kadar hapse veya on seneye kadar ağır hapse yahut idam veya müebbet ağır hapis cezasına çarpılır (ceza kanunu madde 286). Binaenâleyh şahitler söyliyeceklerini iyice düşünmelidir ve yalnız hakikati söylemelidir.[1] Edeceğiniz yemin yalnız şahit olarak vak'a hakkında söyliyeceklerinize ait değildir. Kim olduğunuza ve ne dereceye kadar size itimat edilebileceğine ve maznun veya mağdur ile münasebetinize dair soracağım suallere de ait olacaktır.[2] Bu cihet hakkında açıkça nazarı dikkatinizi celbederim. Maznunu gördünüz ve davanın neye ait olduğunu da biliyorsunuz - Şimdi şahitlerin dışarı çıkmalarını

[1] Bunun içindir ki ceza muhakemeleri usulü kanununun 55 inci maddesi talimat kabilinden olmak üzere hâkime, yeminden evvel şahide, ifasına davet olunduğu vazifenin ehemmiyetini münasip bir lisanla anlatmasını emretmiştir.

[2] Ceza muhakemeleri usulü kanunu madde 61.

1087

emrediyorum. Bilâhara teker teker çağırılacaksınız ve dinleneceksiniz.» [3] Der.

Yeni ceza muhakemeleri usulü kanunu neşredildi edileli hiç bir mahkeme maatteesüf bu usule riayet etmemiştir.

Şahitler dışarıya çıkartıldıktan sonra maznunun isticevabı başlar. Ağır ceza müddei umumileri beyefendilere verilen kursta almış ve son tahkikatın açılmasına kadar getirmiş olduğumuz misali tekrar ele alalım ve duruşmasını yapalım. Bizde reislerin teamülü maznuna, ismin ne? Kaç yaşındasın? Baban kim? Ve saire gibi sualler sormaktır. Alman reisleri isticevaba berveçhiâti tarzda başlarlar:

«Siz cambaz (C) siniz; 37 yaşında ve müslûmansınız; evli ve üç çocuk babasısınız. Askerlik yapmamışsınız. Dava iki at çalmış ve satmış olmanıza aittir.»

Maznun reisin bu sözlerini tasdik eyledikten sonra reis ikinci maznunu isticvaba başlar:

İsmin ne dir? (D) cevabını alması üzerine «29 yaşında ve Gildani mezhebindesiniz mahkûmiyeti sabıkanız yoktur. Evlisiniz bir çocuğunuz vardır. Siz de askerlik yapmadınız.»

İkinci maznun da reisin bu sözlerini tasdik eyledikten sonra reis zabıt kâtibine son tahkikatın açılması kararını (kararnameyi) okumasını emreder (Madde 236). Şüphesiz ki kararnameyi bizzat reis te okuyabilir; kanunda kararnamenin reis tarafından okunmasını menedecek bir hüküm yoktur. Kararname yüksek sesle açık ve vazıh bir tarzda okunmalıdır. Samiinden her biri okunanı anlıyabilmelidir. Kararnamenin kâtip tarafından seri ve anlaşılmaz bir tarzda okunmasına reis kat'îyen mani olmalıdır. Çünkü kararname davanın yegâne müstenididir ve binaenaleyh herkes tarafından iyice anlaşılmalıdır. [4]

Bundan sonra reis her iki maznuna da:

---

[3] 233 ıncı maddenin son fıkrası son tahkikatın açılması kararının okunmasının ve maznunun sorguya çekilmesinin şahitler hazır bulunmaksızın yapılmasını emrediyor.

[4] Reddi hâkim kararname okununcaya kadar yapılabilir, birleştirilmiş bir çok davalarda bir çok kararname olacağından birinci kararnamenin okunmasına kadar reddi hâkim yapılabilir. Müddei umumî, şahsî davacı ve maznun reddi hâkim talebinde bulunabilir. Eğer hâkim ifayı kazadan kanunen memnu ise (Madde 21) veya daii şüphe bir hal var ise yani hâkimin bitaraf olamıyacağını kabul ettirten ve binaenaleyh hâkime itimadı selbeden bir sebep varsa (Madde 23) reddi hâkim talebi caiz olur. Müddei umuminin reddi hâkim talebinde bulun-

1073

« Dava hakkında bir şey söylemeğe kanunen mecbur değilsiniz. Fakat ister iseniz cevap vermekte serbestsiniz (Madde 236 ikinci fıkra Madde 135)

Size ne isnat edildiğini işittiniz size soruyorum bu isnada karşı ne diyeceksiniz.» Der ki hâkimlerimiz maalesef bu cihete kat'iyen riayet eylememektedirler.

Her iki maznun da reise, kendilerine vaki isnada karşı cevap vereceklerini ve atları seyyar bir aşiretten hüsnü niyetle satın almış olduklarını, masum bulunduklarını söyler.

Reis her maznunu ayrı ayrı isticvaba başlar. İsticvap mufassal olmalıdır çünkü işi maznunun cevap vermek istemesi ve cevap vermesi nisbetinde, tevazzuh ve tenevvür edecektir reis evvelâ canbaz C ye:

---

ması güç vaki olur. Bu itibarla reddi hâkim talebi şahsî davacı ve maznun tarafından yapılır. Mahkeme heyeti umumiyesile reddedilemez. Fakat heyeti teşkil eden hâkimlerin cümlesi, ayrı ayrı reddedilmek şartile reddolunabilir, çünkü mahkeme reddedilemez hâkim veya hâkimler reddolunur. Ret talebi duruşmada yazı ile veya şifahen yapılabilir; Duruşma yapılmazdan evvel de zapta alınmak üzere mahkeme kitabetinde yapılabilir. Ret sebebi şayanı itimat kılınmalıdır. Reddi istenilen hâkimin resmî beyanatına da müracaat olunması istenebilir. Reddedilen hâkim derhal heyetten çekilir ve yerine bir başkası gelir. Reddi hâkim talebinde bulunmak hakkı maznun tarafından daima sui istimal edilen bir haktır. Buna mani olmak için mevzuatımızın ruhuna tavafuk etmemekle beraber ret istidasının ademi kabulü halinde mahkeme müstediyi bir para cezası vermeğe mahkûm eder. Alman temyiz mahkemesi reddi hâkim talebinin ciddî olmadığı ve reddi hâkim talebile yalnız davayı sürüncemede bırakmak kastı zahir olduğu takdirde reddi talededilen hâkimin yerine bir başka hâkim ikame edilmeksizin yani reddi istenilen hâkim de müzakereye iştirak etmek suretile ret istidasının reddinin caiz olacağına karar vermiştir. Alman ceza muhakemeleri usulü kanunu tadilen kaleme alınan lâyıhalar Alman temyiz mahkemesinin marelarz içtihadını kabul eylemişler ve yalnız bu takdirde kararın ittifakla verilmesini şart koşmuşlardır.

Reddi istenilen hâkim ret sebepleri hakkında mülâhazalarını bildirir. Ondan sonra mahkeme karar verir. Eğer mahkeme teşekkül edemez ise reddolunan hâkim asliye mahkemesine mensup ise. Bu mahkemenin kazası dairesinde bulunduğu ağır ceza işlerini gören mahkemeye ve reddolunan hâkim ağır ceza işlerini gören mahkemeye mensup ise en yakın ağır ceza mahkemesine aittir. Sulh hâkimi, mustantik ve mahkeme kâtibi de reddolunabilir.

Maznun mahkemenin salâhiyetsizliğini de ancak kararnamenin okunmasına kadar dermeyan eyleyebilir (Madde 15).

1074

— « Maznun canbaz C, her iki atın da sen ve arkadaşın rencber D, nin yedinde bulunduğunu ve atların Suriye hududunda kâin ... Hanında musadere edilmiş olduğunu ve atları burada hazır bulunan Hancıya 100 lira mukabilinde satmış olduğunuzu itiraf ediyorsun değil mi? » der.

Maznun (C) — Evet.

Reis — Atları nereden aldınız.

Maznun (C) — Seyyar bir aşiretten.

Reis — Aşiretin ismi ne idi; Satan aşiretin nesi idi?

Maznun(C)—Aşiretin ismini bilmiyorum; Satanın da ismini bilmiyorum.

Reis — Ne zaman satın aldın?

Maznun (C) — 31 Kânunusanide satın aldım.

Reis — Bir canbaz atları nereden ve kimden aldığını bilmesin olmaz. Sen mahkemeyi igfal etmek istiyor gibi gözüküyorsun. Doğruyu söylersen vaziyetini ıslah etmiş olursun.

Maznun — Ben doğruyu söyliyorum.

Reis — Maznun (C) her iki at da burada hazır bulunan çiftçi A ya ait olacak; Senin satın aldım dediğin tarihte atlar A nın ahırında bulunuyormuş; Hatta iki gün daha ahırında kalmış ve 3 Şubatta çalınmış. Binaenaleyh sen atları 31 Kânunusanide bir aşiretten satın almış olamazsın. Buna ne dersin?

Maznun(C) — Dediğiniz çiftçi (A) mutlak aldanıyor.

Reis — Demek ki atların katiyen çiftçi (A) ya ait olmamış olduğunu iddia ediyorsun.

Maznun (C) — Ben atları 31 Kânunusanide bir aşiretten satın aldım bunun için atlar kabil değil çiftçi (A) nın olamaz.

Reis — 3 Şubat gecesi nerede idin? Evde mi idin?

Maznun (C) — Evde değildim; Atlar ile beraber yola koyulmuştum. Çünkü atları (Kilis) te satmak isteyordum.

Reis — Hangi yolu intihap ettin ve nerelerde konakladın?

Maznun (C) bir kaç mahal ismi sayar ve bir yol çizer.

Reis—Ne zaman (..) den hareket ettin ve ne zaman huduttaki hana geldin?

Maznun (C) bu suale cevap verir.

1935

Reis — Pekâlâ yeter, oturunuz; Maznun (D) - ayağa kalkmamış olduğundan - ayağa kalkınız. Aleyhinizdeki isnada cevap vermek istiyor musunuz. İstiyorsanız ne diyeceksiniz?.

Maznun (D) — Arkadaşımın söylemiş oldukları baştan başa doğrudur.

Reis — O sözlere bir şey ilâve etmek istemiyor musunuz?

Maznun (D) — Hayır.

Reis — Oturunuz, şimdi şahitleri dinleyelim; Şahit çiftçi A gelsin. (Madde 237 fıkra 1) reisin duruşmanın her safha ve merhalesini tasrih eylemesi çok faideli olur. Malûm olduğu üzere şahitler ayrı ayrı ve sonradan dinlenecek şahit yanında bulunmaksızın dinlenir (Madde 54) dinlenmiş olan şahit kendisinden sonra dinlenecek şahidin ifadesi alınırken hazır bulunabilir.

Dinlenmiş şahit 241 inci madde mucibince ancak reisin emir ve müsaadesile mahkemeden çekilebilir. Çünkü mahkeme tekrar ifadelerine müracaat ihtiyacını duyabilir. Mahkeme reisi şahide çekilmeğe müsaade etmeden evvel müddei umumî ve maznuna şahidin çekilmesinin münasip olup olmadığını sormalıdır.

Şahit çiftçi A mahkemeye girince hâkim şahidi kürsüye kadar yaklaşdırtır sonra şahide bervechi ati tarzda hitap eder:

« A efendi siz flân mahalde çiftçisiniz, 54 yaşındasınız, islâmsınız maznun ile aranızda kan ve sıhriyet hısımlıkları yoktur ve yalan şahadetten dolayı da mahkûm olmadınız. Şimdi yemin edeceksiniz. Yeminin ehemmiyeti hakkında biraz evvel nazarı dikkatinizi celbettim. Şimdi benimle beraber yemini tekrar ediniz »

Hâkimlerimiz eski usule uyarak yemin sakkını (şeklini) kendileri söylüyorlar ve şahide tekrar ettirtmiyorlar şahitten yalnız «yemin ederim» sözünü söylemesini istiyorlar ki bu doğru değildir ve 58 inci madde birinci fıkrası hükmüne muhaliftir, şahit te reis ile birlikte aynen «bir şey saklamaksızın ve bir şey katmaksızın kimseden korkmıyarak bir tesire kapılmıyarak bildiğimi namus ve vicdanım üzerine dosdoğru söyliyeceğime yemin ederim» demelidir.

Şahide 56 - 58 inci maddeler hükmü mucibince yemin ettirildikten sonra reis bir defa daha şahidin kim olduğu bahsine rücu eyler. Çünkü şahide ilk defa olarak kim olduğu hakkında sorulmuş olan suallere şahit yeminsiz cevap vermiştir. Şahidin ettiği yeminin kim olduğu hakkındaki suallere de ait olabilmesi için şahide yeminden sonra tekrar kim olduğuna dair sualler tevcih edilmelidir;

1076

Reis — (A) efendi, kim olduğunuz hakkında biraz evvel söylemiş olduklarım doğrudur değil mi? İsminiz (A) dır; 54 yaşındasınız, İslâmsınız ve yalan şehadetten dolayı mahkûmiyetiniz yoktur.»

Şahit (A) — Evet efendim.

Reis — 3 Şubat gecesinde sizden atların çalınması hakkında ne biliyorsanız söyleyiniz.

Şahit iddianamede yazılmış olan şeyleri tekrar eder.

Reis — Musadere edilmiş olan atların size ait olamıyacağını aldanmakta olduğunuzu maznun (C) iddia eyliyor ve diyor ki ben o atları 31 kânunusanide seyyar bir aşiretten satın aldım. Buna karşı ne diyeceksiniz.

Şahit (A) — Ne âlâ! Demek ben altı seneden beri elimde bulunan atlarımı tanıyamıyacağım ve aldanacağım. Amma uydurma, reziller! Hayvanlarımda alâmeti farika da vardır.

Reis — (A) Efendi hiddetlenmekte belki hakkın yardır. Fakat maznuna karşı rezil gibi sözler sarfedemezsin (Madde 378 fıkra 1).

Maznun (C), Çiftçi (A) nın söylediklerini işittin değil mi? Şahit senelerdenberi atlarını tanımakta olduğunu, atlarında alâmeti farika bulunduğunu söylüyor. Gene atları 31 kânunusanide bir aşiretten almış olduğunu iddiada devam ediyor musun? Maznun (C) evet iddiada devam ediyorum. Adamcağız aldanıyor.

Reis — Siz maznun (D), ne diyorsunuz?

Maznun (D) — Arkadaşımın söylediklerini tekrar ediyorum adamcağız aldanıyor. Atlar kat'iyen onun atları olamaz.

Reis — Fakat şahit (A) nın atları birden bire nereye gidiyor. 3 şubat gecesi atlar ahırından birden bire kaybolmuş.

Maznun (D) — Atların nereye gitmiş olduğunu ben ne bilirim. Belki çalınmışlardır. Belki şahit (A) bir yere götürmüş ve saklamıştır.

Reis (müddeiumumiye) — Şahide bir şey soracak mısınız.

Müddeiumumî — Hayır teşekkür ederim.
Reis (Avukata) — Siz.

Avukat — Evet. Lütfen şahide maznunun talebi üzerine sorunuz. Borcu var mıdır bir çok ödeme emri almış mıdır? Ve bir hacze intizar eyliyor mu?

Reis — Bu sualinizin tahkikatın mevzuu ile hatta uzaktan bile

olsun bir münasebetini göremiyorum. Bu münasebet ve irtibat aşikâr kılınmadıkça ben bu suali şahide sormam sual icapsızdır ve tahkikatın mavzuu olan fiile taallûku yoktur (madde 234 fıkra 2).

Avukat — Şahidin itiraf edeceğini maznunların ümit ettikleri sualim ile maznunlar, atların hırsızlıktan başka bir fiil ile kaybolmuş olduğunu bilhassa hacizden kurtarmak için saklattırılmış olduğunu isbat eylemek istiyorlar. Maznunlar filân yerde kâin hanın sahibi Ahmetle cambaz Hasanın dinlenmelerini de talep eyliyorlar. Hancı Ahmet efendi, şahit (A) nın bir kaç hafta evvel Ahmet efendiye alacaklıları kendisini sıkıştırırlar ise bir şey elde edemiyeceklerini yalnız atlarını kurtarmak lâzımgeldiğini söylemiç olduğuna şehadet edecektir. [1]

Cambaz Hasan da atları 2 şubat akşamı yâni sirkat fiilinin ikamından evvel maznunun ahırında görmüş ve maznunun kendisine atları bir aşiretten satın aldığını söylemiş olduğunu söyliyecektir.

Reis — Mahkeme karar verecektir (madde 237 fıkra 2). Bunun üzerine mahkeme müzakereye çekilir ve tekrar geldiğinde reis berveçhiâti kararı tefhim eyler: «Mahkeme her iki beyyine talebi hakkındaki kararını bugün dinlenecek şahitlerin dinlenmelerinin hitamına talik eyler. Müdafi tarafından sorulan sual ile tahkikatın mevzuu olan fiil arasında bir irtibat ve münasebetin mevcudiyeti gayrı mümkün olmadığından mahkeme müdafi tarafından sorulan suali şuahit (A) ya irat eyler». Şahit (A) maznunların iddialarını işittin. Senin çok borcun varmış ve bu sebepten sana bir çok ödeme emri gönderilmiş ve haciz yapılmış; doğru mudur? Etmiş olduğun yeminin bu sorduğum suale vereceğin cevaba da şamil olduğuna nazarı dikkatini celbeylerim.

Şahit (A) — Geçen seneki kuraklık yüzünden borcumu ödeyemedim ve aleyhime bir kaç dava ikame edildi. Zahirelerim de haciz edilmiştir. Ziraat bankası da sıkıştırıyordu. Fakat ödemek suretile zahirelerimi hacizden kurtardım.

Reis — Maznunlar tarlanın elinden çıkacağını iddia ediyorlar.

Şahit (A) — Neden tarlam elimden çıkacakmış. Tarlalarımın kıymeti borcumdan fazladır. Ve aleyhime açılmış artık bir dava kalmamıştır.

Reis — Maznunlar atların çalınmadığını fakat hacizden kurtarmak için senin tarafından veya senin malûmatınla bir yere kaldırılmış olduğu muhtemel bulunduğunu iddia ediyorlar.

[1] Şahidin neye şehadet eyliyeceğini dos doğru olarak söylemek lâzımdır. Çünkü başka türlü mahkeme talebin lüzum ve ehemmiyetini takdir edemez.

1078

Şahit (A) — Bütün bu iddialar boştur. Ben atlarımı bir tarafa kaldırtmadım söylediğim gibi atlarım çalınmıştır.

Reis — Sen Hancı Ahmet efendiye alacaklıların seni sıkıştırırlar ise bir şey elde edemiyeceklerini yalnız atlarını kurtarmak lâzımgeldiğini söylemişsin maznunların böyle iddia eylediklerini işittik. Doğru mudur? [1]

Şahit (A) — Kat'iyen ben böyle bir şey söylemedim ve böyle bir şey söylemekliğe fırsat dahi bulamadım. Çünkü ben Ahmet efendiyi bir seneden fazla bir zamandanberi görmüyorum.

Reis — Peki; dinlenmen şimdilik bitmiştir. Şurada oturunuz. Maznunlar! Şahit (A) nın dediklerine karşı bir diyeceğiniz var mıdır? (Madde 250; Madde 250 hükmü talimat kabilindendir. İhmali nakza esas olamaz). Şahit (A) nın oğlu şahit (B) gelsin.

Şahit (B) nin yemin etmesi ve dinlenmesi aynile şahit (A) nın yemin etmesi ve dinlenmesi gibidir. Şahit (B) de vak'ayı şahit (A) gibi anlatır. Reis fazla olarak şahit (B) ye atları nasıl takip eylediğini sorar, Çünkü müddeiumumî beylere verilen kurslarda tasvir eylediğimiz veçhile (sahife 13) atları jandarmalar ile birlikte yalnız (B) takip eylemiştir. Şahit (B) de (sahife 13)-te arzedildiği veçhile tarzı tâkibini hikâye eyler, Fazla olarak der ki: «İki jandarma ile birlikte hana girdiğimizi gören maznunlar korkmıya başlamışlardı, Korkuları yüzlerinden okunuyordu. Hattâ maznun (D) oradan sıvışmak istedi. Fakat jandarma mani oldu. Kendilerine sual sorulur sorulmaz atları hemen bir aşiretten satın almış olduklarını iddia eylediler. Bu iddiaları doğru olamazdı. Çünkü ben atları iyi tanırım. Toru atın sol gözünde leke vardır. Diğerinin de güğsünde beyaz vardır.»

Reis şahit (B) nin dinlenmesine nihayet verir. Reis her şahidin dinlenmesinden sonra müddeiumumiye ve maznuna bir şey sormak isteyip istemediklerini sormıya mecbur değildir. Eğer müddeiumumî veya maznun bir şey soracak ise reise sual sormak istediklerini söylemeleri lâzımdır. Bunun içindir ki reis tarafından müddeiumumiye veya maznuna bir şey sormak isteyip istemediğini burada sormuyoruz.

Reis maznuna şahit (B) nin söylediklerine karşı bir diyeceği olup olmadığını sorduktan sonra şahit jandarma onbaşısını çağırtır. Ye-

[1] Şahit (A) Sorulur'e ı şahit olarak dinlenmesi istenilen Ahmet efendiye sorulacak sual şahit A ya tamamile müdafaanın arzeylediği şekilde sorulmalıdır,

min ettirir ve münasip bir tarzda dinler. Şahit jandarma onbaşısı beyanatı arasında şunu da söyler:

— «Maznunlar hemen atları bir aşiretten almış olduklarını söylemiş oldukları halde yakalanmalarına itiraz etmemişlerdir; âdeta yakalanmalarını bekliyorlarmış gibi davranıyorlardı. Hana girdiğimiz gibi korktuklarını ben de gördüm. Ben (A) nın atlarını tanırım. Ve emniyet altına aldığım atların (A) nın atları olduğunu iddia edebilirim, Binaenaleyh maznunlar atları bir aşiretten satın almiş olamazlar. Atların ahırdan itibaren hududa kadar tâkip ettiğimiz izlerinin yanı başında iki insan ayak izi de görülüyordu. Ayak izlerini maznunların çarıkları ile mukayese ettik ve tamamile tetabuk eylemekte olduğunu gördük.

Avukat — Ayak izleri ile nasıl mukayese etmiş olduklarını lûtfen şahide sormanızı rica eylerim. (Avukat bu suali ile yapılan mukayesenin doğru ve emin bir tarzda yapılmış olup olmadığı cihetinin tavazzuh eylemesini bihakkın istihdaf eyliyor).

Avukat devamla — İzlerin üzerinde veya maznunların çarıklarında hususî bir alâmet mi vardı? Maznunların ayaklarından çarıklarını çıkartıp izin üzerine koymakla, çarıklar maznunların ayaklarında iken ize tetabukunu tetkik neticesinde aynı netice mi alınıyor?

Reis — Şahit Bey, müdafi Beyin sualini işittiniz. Bu suale cevap veriniz.

Şahit — Maznunları yakaladıktan sonra onları bizim tâkip etmiş olduğumuz yoldan sevkeyledik. Çünkü kanaatimize göre maznunlarda huduttaki hana bizim tâkibetmiş olduğumuz yoldan gelmişlerdi. Binaenaleyh maznunları çarıklar ayaklarında olduğu halde bozulmamış olan ayak izlerine bastırdık ve ayaklarının ize tamamile tetabuk eylemekte olduğunu gördük. Tabiî ne izlerde ne de çarıklarda hususî bir alâmet yoktu. Çarıklar herkesin giydiği çarıkların eşi idi.

Reis — Müdafi Bey, bir sual daha soracak mısınız?

Avukat — Hayır efendim!

Reis — Maznunlar! Bir şey söyliyecek misiniz.

Maznunlar — Hayır.

Reis — Şahit oturunuz; diğer şahit jandarma neferi (H) gelsin.

Jandarma neferi (H) de diğerleri gibi yemin ettikten ve dinlendikten sonra reis şahit hancıyı çağırtır

Reis — Davada şahit olarak dinleneceğinizi biliyorsunuz. Söyli-

yeceklerinizin doğru olduğuna belki yemin ettireceğim. Hep birlikte bütün şahitlere söylemiş olduğumu da duydunuz yalan şehadet hakkında kanunda konmuş cezalara da nazarı dikkatinizi celbetmiştim. Bu ihtarlar bilhassa sizin için ehemmiyetlidir. Çünkü çalınmış atlar garip bir halde sizin yanınızda bulunmuştur. Sözlerini buna göre tartınız ve doğruyu tamam olarak söyleyiniz yemin edebileceğiniz tarzda seyleyiniz. Vereceğin yemini şehadetten sonraya bırakıyorum (madde 56, 52 numara 3).

Reis, maznunun (50) inci madde hükmü mucibince sorulan suallere cevap verilmekten çekineceğini farzeyliyor. Çünkü şahidin vereceği cevaplarla kendisini ceza tâkibatına uğratabilmesini muhtemel görüyor. Fakat kanun reise bu ciheti maznuna bildirmesini emretmiyor. Kanun, şahidin cevap vermekten veya yeminden imtina eylemiye hakkı olduğunu şahide dinlenmeden evvel bildirilmesini 47 inci madde ile 53 üncü madde hükümleri mucibince ancak şahidin, maznunun nişanlısı, karı veya kocası veya muayyen bir halde hısımı bulunduğu takdirde emreder.

Reis — İsmin... değil mi? Kaç yaşındasın; hangi dindesin? Mahkûmiyeti sabıkan var mıdır? Maznun ile hısım ve akrabalığın var mıdır? Maznun ile dostluk veya diğer bir hal ile çok sıkı münasebetin var mıdır?

61 inci madde de şahidin mahkûmiyeti sabıkasının sorulması emredilmemiştir. Fakat iktiza ederse şahidin şehadetine ne dereceye kadar itimat edilebileceği hakkında hâkimi tenvir edecek hallere müteallik sualler sorulabileceğini tasrih etmiş olduğundan burada şahide mahkûmiyeti sabıkasının olup olmadığını sormak pek yerindedir. Maznun sorulan suallere cevap verir, mahkûmiyeti sabıkası olmadığını ve maznunlar ile arasında kan, sıhrî hısımlık bulunmadığını aralarında düşmanlık olmadığı gibi dostluk ta bulunmadığını söyler.

Reis — Anlat bakalım mesele hakkında ne biliyorsun. Sözlerine atların eline nasıl geçtiğini anlatmakla başla.

Şahit — Ben atları maznun (C) ile maznun(D) den satın aldım.

Reis — Tafsilât ver; alış veriş nasıl oldu?

Şahit — Tafsilât aklımda kalmadı; hatırlıyamıyorum. Yalnız onlardan satın aldığımı bilmiyorum.

Reis — Nasıl olur da hatırlamayabilirsin; bunlar hanına geliyorlar. Arkalarından jandarmalar geliyor; atları musadere eyliyor. Adamları yakalıyor ve bütün bu fevkalâde işlere rağmen sen atları bu adamlardan nasıl satın almış oldğunu hatırlıyamıyorsun.

Şahit — İnsanlıktır bu; hatırlıyamıyorum.

1081

Reis — Bu kadar unutkanlık olamaz. Yaptığın muamelenin esaslı kısımlarını mutlaka hatırlarsın. Hayvanlar senin hana nasıl oldu da getirildi?

Şahit — Maznun (C) ile maznun (D) getirdiler.

Reis — Demek ki maznun (C) ile maznun (D) atlar ile birlikte senin hana geldiler.

Şahit — Evet efendim.

Reis — Sana ne dedilerdi?

Şahit — Bir şey demedilerdi.

Reis — Maznunların gelmeleri hakkında izahat vermelisin; sana derhal mi atları satmağı teklif ettiler.

Şahit — Hayır.

Reis — Öyle ise ne yaptılar, anlat.

Şahit — Bir şey yapmadılar, oturdular birer çay içtiler.

Reis — Söylemek istemediğin anlaşılıyor. Sana şahitlik hususundaki vazifelerini ihtar etmiştim o sözleri hatırla ve atları nasıl olduda satın aldığını bana anlat.

Şahit — Maznun (C) bana atları 100 liraya satmak istediğini söyledi.

Reis — Demek maznunlar atı sana satmağı teklif ettiler. Demek oluyor ki biraz evvel söylediğin doğru değildi.

Şahit — Affedersiniz; Siz bana maznunlar hana gelir elmez derhal mi atları satmağı teklif eylediklerini sormuşdunuz. Ben de hayır dedim. Bu dediğim de doğrudur. Çünkü maznunlar epiyce vakit geçtikten sonra ve çaylarını içtikten sonra bana atları satmağı teklif ettiler.

Reis — Hatırlayamıyorum dediğin halde pek güzel hatırlamakta olduğunu görüyorum. Haydi bana hakikatı dosdoğru olarak söyle. Maznunlar atlar ile birlikte gelmelerini nasıl izah ettiler.

Şahit — Atları bir aşiretten satın almış olduklarını ve tekrar Süriye tarafında satmak istediklerini söylediler.

Reis — Sonra nasıl oluyor da atları sana satmağı teklif ediyorlar.

Şahit — Hududu atlarla beraber geçmekten çekindiler.

Reis — Öyle ise atları tekrar beraber götürürler ve münasip bir günde münasip bir yerden hududu geçerlerdi.

Şahit — Paraya ihtiyaçları olduğunu ve atı tekrar beraberlerinde götürmek istemediklerini söylediler.

Reis — Sen bundan şüphelendin mi?

Şahit — Ne için şüphe edeyim; Hudutta gerek tüccarların gerek kaçakçıların paraya ihtiyaçları ve ellerindeki malı bir an evvel ellerinden çıkartmağı arzu eyledikleri çok görülür.

Reis — Maznunlar atlar için evvelâ senden ne istediler.

Şahit — Evvelâ 120 lira istediler.

Reis — Demek pazarlık oldu.

Şahit — Evet pazarlık ettik, 100 liraya indiler; Bende satın aldım.

Reis — 100 lirayı peşin mi verdin?

Şahit — 50 lirasını derhal verdim. Mütebaki 50 lirayı da on beş gün soara vereceğimi söyledim.

Reis — Maznunların üzerinde çıkan paralar elli lira tutmuyor. Maznun (C) üzerinde 23 lira 18 kuruş ve maznun (D) nin üzerinde de 2 lira 32 kuruş çıkmıştır (Müddei umumilere verilen kurs sahife 28). Verdiğin 50 lira nereye gitmiş olur.

Şahit — Ben ne bilirim.

Reis — Atların kıymeti nedir?

Şahit — Benim için 100 liradan fazla etmez.

Reis — Başkaları için atlar daha kıymetli imiş; Acaba sebebi ne olabilir.

Şahit — Başkalarının verebileceği kıymeti ben ne bilirim.

Reis — Ata ihtiyacın var midi? Ne için kullanacaktın.

Şahit — Ben hancıyım. Hancıların daima ata ihtiyaçları olur. Arabalara koşabileceğim gibi tekrar da ticaretile satabilirdim.

Reis — Sen maznunları tanıyor mu idin. Nüfus kâğıtlarını, kim olduklarını isbat eder vesikalarını aramadın mı.

Şahit — Maznunları tanımıyordum ve kafa kâğıtlarını da aramadım.

Reis — Ne için.

Şahit — Maznunlardan bir şüphem yoktu.

Reis — Sen atları satın aldıktan sonra ne oldu?

Şahit — Maznunlar benimle beraber ahıra geldiler ve atları bana teslim ettiler.

1083

Reis — Maznunlar sana atları nasıl elde etmiş olduklarını anlatmadılar mı?

Şahit — Hayır.

Reis — Sonra ne oldu.

Şahit — Jandarmalar geldi.

Reis — Jandarmalar ne yaptılar.

Şahit — Atları ve maznunları alıp götürdüler.

Reis — Maznunlar Jandarmalara atlar hakkında ne dediler.

Şahit — Doğrusunu.

Reis — Yani, senin şimdi anlattıklarını mı?

Şahit — Evet.

Reis — Maznun (C) Şahit hancının size 50 lira peşin vermiş olduğunu söylediğini duydunuz. Halbu ki senin ve arkadaşının üzerinde ancak 25 lira çıkmıştır. 50 lira ne oldu; Yoksa şahit mi doğru söylemiyor?

Maznun (C) — Para masanın üzerinde duruyordu. Ya Jandarmalar almış yahut hancı tekrar almış olacak.

Reis — Maznun (D) sen ne diyorsun.

Maznun (D) — (C) nin dediği doğrudur.

Reis — Şahit (Hancı) parayı maznunlara verdin mi, yoksa para masanın üzerinde mi kaldı? parayı Jandarmalar mı aldı, yoksa senmi aldın.

Şahit hancı — Ben parayı (C) ye verdim para masanın üzerinde değildi. Ben parayı tekrar almadım, para maznun (C) de idi.

Reis — Maznun (C) buna karşı ne diyorsun?

Maznun (C) — Doğru değildir. Gerçi hancı parayı saydı; Saydı ama ben almadım para masanın üzerinde kaldı.

Reis — Maznun (D), sen ne diyorsun?

Maznun (D) — Ben de parayı cebime koymadım; Ne olduğunu bilmiyorum.

Reis — Jandarma onbaşısı; Buraya geliniz şahit olarak dinlenmeniz bu cihete teşmil edilecektir. Hana geldiğiniz zaman masanın üzerinde para var mı idi? Parayı sen mi veya yanındaki Jandarma neferi mi aldı?

Şahit — Masanın üzerinde para yoktu ve ne ben nede refakatimdeki Jandarma para almadık.

Reis — Hancı size para vermiş olduğuna dair bir şey söylemiş mi idi.

Şahit — Hayır.

Reis — Bu hususta hancıya bir şey sormuş mu idiniz?

Şahit — Hayır.